

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ กระบวนการศึกษาพรรณพืชท้องถิ่นเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้
การมีส่วนร่วมการจัดการทรัพยากรชุมชน

โดย

น.ส.วิไลวรรณ	พงษ์ชัย
นายจิระวิน	ชูไฟ
น.ส.สุปราณี	รอดเขิน
นายชวรวัย	จีวะรัตน์
นายสัมฤทธิ์	กำเหน็ดกลาง
นายประคอง	ผกาพรหม
นายอำนาจ	ประกอบนสง

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

15 กรกฎาคม 2552

สกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น
เลขที่รับ 1200
วันที่ 27 ก.ค. 2552

สัญญาเลขที่ PDG50S0003

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ กระบวนการศึกษาพรรณพืชท้องถิ่นเพื่อพัฒนาระบบการเรียนรู้
การมีส่วนร่วมการจัดการทรัพยากรชุมชน

โดย

น.ส.วิไลวรรณ	ฟองชัย
นายจิระวิน	ชูไฟ
น.ส.สุปราณี	รอดชื่น
นายชวรวัย	จีวะรัตน์
นายสัมฤทธิ์	กำเหนิดกลาง
นายประคอง	ผกาพรหม
นายอำนาจ	ประกอบแสง

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

15 กรกฎาคม 2552

คำนำ

โครงการ กระบวนการศึกษาพรรณพืชท้องถิ่นเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม การจัดการทรัพยากรชุมชน ดำเนินงาน โดยกระบวนการพัฒนาคนทำงานเป็นทีม ร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สืบค้นข้อมูล คุณค่า ประโยชน์ ภูมิปัญญา ชาวบ้าน มีวิถีชีวิตในการปลูกพืชในอดีต จนถึงปัจจุบัน ตลอดจนระดมสมองแสดงความคิดเห็นวิเคราะห์เชื่อมโยง ระหว่างสาเหตุการเปลี่ยนแปลงกับผลความเสื่อมโทรมของพืชท้องถิ่น ขยายผลประสบการณ์ให้ชุมชนได้พัฒนาตนเอง และสร้างสังคมหนุนเสริมการเรียนรู้ฟื้นฟูอนุรักษ์พืชในท้องถิ่นที่หายากที่มีมาตั้งแต่อดีตที่กำลังจะ สูญพันธุ์ให้อยู่แบบยั่งยืน และคิดหาวิธีการปรับปรุง การปลูกดูแลรักษาขยายผลไว้บริโภคอย่าง ปลอดภัยและสามารถจำหน่ายให้เป็นพืชเศรษฐกิจชุมชนต่อไป ให้สอดคล้องกับทรัพยากรที่ลดน้อย ถอยลง ในการสืบค้นข้อมูลในชุมชนเกี่ยวกับพืชในท้องถิ่น ได้แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผลไม้ ได้แก่ ทุเรียนสาธิตา ลูกปุย หล่ำล่า กลุ่มผักพื้นบ้าน ได้แก่ เต้าร้าง กะเปก หูหมี กลุ่มไม้ดอกไม้ ประดับ ได้แก่ แฉก้นทอง กาหลา ว่านมหาเสน่ห์ เอื้องหมายนา ค้างคาวดำ พืชทั้ง 3 กลุ่มนี้ เป็นพืช ในท้องถิ่นที่ควรอนุรักษ์ ให้มีการปลูกและขยายให้มาก เพื่อให้ลูกหลานในอนาคตได้รู้จักประโยชน์ และ คุณค่า

วิไลวรรณ ฟองชัยและคณะ

30 เมษายน 2552

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 กระบวนการวิจัย	4
บทที่ 3 การบริหารจัดการโครงการวิจัย	97
บทที่ 4 ผลการดำเนินงาน	99
บทที่ 5 สรุปผลการดำเนินงานและบทเรียน	102
ภาคผนวก	
ภาพกิจกรรม	

บทที่ 1

บทนำ

โครงการ ศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทางการส่งเสริมเกษตรกรเพาะปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

ความเป็นมา

ชุมชนอำเภอกะปง จังหวัดพังงา คงเหลือเกษตรกรและคนจำนวนหนึ่งที่ยึดหลักปรัชญาการเกษตรเพื่อความมั่นคงแหล่งสร้างอาหาร และที่อยู่อาศัยอย่างยั่งยืนสืบทอดภูมิปัญญาเป็นเครื่องมือและเทคโนโลยีการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติเพื่อความพอเพียงและแบ่งปันโอกาส ซึ่งพืชสวนไม่ว่าจะเป็น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน มังคุด ทุเรียน เงาะ ลองกอง ลำไย สละ ฯลฯ เป็นที่รู้จักกันดีว่าเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่สร้างรายได้ให้กับประเทศและเกษตรกรชาวสวน ได้ขยายพื้นที่ และเคลื่อนย้ายพันธุ์โดยคาดหวังว่าพวกเขาจะได้รับส่วนแบ่งก่อนเงินส่วนหนึ่งจากมูลค่าเศรษฐกิจมหภาค การโยกย้ายแสดงความเป็นเจ้าของสายพันธุ์ผลไม้เหล่านั้นเกิดขึ้นท่ามกลางการส่งเสริมจากภาครัฐ เช่น การจัดงานเกษตรแต่ละจังหวัดที่มุ่งแสดงความเป็นเจ้าของผลไม้ชนิดต่างๆ ที่มีความเด่นชัดในด้านรสชาติ และมีราคาสูง ในขณะที่ชุมชนอำเภอกะปงก็มีการจัดงานผลไม้ของดีอำเภอกะปงต่อเนื่องกันทุกปี ได้มีคำถามขึ้นมว่า “ทำไมผลไม้และพืชบ้านเราจึงไม่ได้ถูกนำเสนอออกมาต่างๆ ที่มีของดีหลายอย่าง”

เกษตรกรชุมชนอำเภอกะปง มีการเพาะปลูกผลไม้และพืชท้องถิ่นจำนวนหนึ่งที่ได้รับการสนองของผู้บริโภคและตลาดภายในจังหวัดพังงาเป็นอย่างดี เช่น ทุเรียนสาธิตา ทุเรียนหลงลับแล ลูกปุย มังคละ ลูกไฟ ป่า ลำไยน้ำ ดิงดู ละไม ลูกหว้า ลูกกอ ลูกปุด เป็นต้น สาเหตุที่ความนิยมบริโภคผักพื้นบ้านที่มีปริมาณมากขึ้น เนื่องจากปลอดภัยจากสารเคมีตกค้าง ลักษณะเด่นของผักพื้นบ้านที่มีความทนทานต่อโรคและแมลงศัตรูพืช เช่น ผักเหมียง ผักหวานป่า ใบหูหมี ยอดเต้าร้าง ทำมึง มันปู ผักกูด ผักหนาม ราน้ำจิก ชีล่อม ยาแย้ ผักกาดนกเขา พาโหม เป็นต้น เทศกาลเข้าพรรษา ที่มีคนไปทำบุญที่วัดมากขึ้นได้นำอาหารไปถวายพระสงฆ์ที่จำพรรษา และนำดอกไม้ธูปเทียนไปถวายบูชาพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งชาวกะปงได้ปรับเปลี่ยนมานำดอกไม้ป่าในท้องถิ่น เช่น คาหลา ข่าแดง กระเจียว ท้อป่า ใบกระพ้อ คล้า ดาวเรือง สามเดือน หนวดฤๅษีต่างๆ จึงถูกนำมาใช้ประโยชน์มากขึ้น

สถานการณ์ผลไม้ และพืชท้องถิ่นของอำเภอกะปงพบว่า ผลไม้สายพันธุ์ท้องถิ่นมีการปลูกเป็นสวนจำเพาะชนิด หรือปลูกเสริมพื้นที่ว่างในสวนผลไม้ และยางพารา และการหาเก็บตามแหล่งป่าธรรมชาติ แต่ก็เป็นทางเลือกปลูก และขยายพันธุ์ในไม้ถิ่นเดิมเท่านั้น ส่วนผักพื้นบ้านก็มีการขยายพันธุ์และเพาะปลูกเป็นผัก

ประจำครัวเรือน และ เป็นสินค้าเสริมรายได้เศรษฐกิจครัวเรือนอีกช่วงหนึ่ง ทางด้านไม้ดอกไม้ประดับเริ่มจะมีการขยายพันธุ์เพาะปลูกมากขึ้น เนื่องจากพื้นที่ป่า

ถูกทำลาย และการเข้าไปขุดต้นออกมาจากป่าให้กับพ่อค้าเข้ามาซื้อ หรือตามใบสั่งซื้อ ข้อสงสัยของชาวบ้านได้เรียนรู้จากพ่อค้าคนกลาง หรือคนที่เข้ามาซื้อ การพูดถึงคนข้างนอกที่เข้ามาหาเก็บ หรือขอซื้อพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับออกไปจากชุมชนเป็นปริมาณมาก หลายๆครั้งที่คนข้างนอกที่เข้ามาซื้อเล้าถึงเหตุผลที่เขามารับซื้อว่าเอาไปทำอะไร ซึ่งกำลังจะเป็นพันธุ์ไม้ที่หายาก และใกล้สูญพันธุ์ ดังนั้น ทางชุมชนกะปงจึงเริ่มหันมาพูดคุย และเห็นควรให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการใช้ประโยชน์และการขยายพันธุ์พืชท้องถิ่นตลอดจนเป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการอนุรักษ์พันธุ์พืชท้องถิ่น และการใช้ประโยชน์แบบยั่งยืนต่อไป

โจทย์/คำถาม

จะมีกระบวนการเรียนรู้การฟื้นฟู และอนุรักษ์พรรณไม้ท้องถิ่นหายาก และใกล้สูญพันธุ์ นำมาปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชนอำเภอกะปง ได้อย่างไร?

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาและรวบรวม ชนิด พันธุ์ และลักษณะทั่วไปของพืชท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชน อ.กะปง
2. เพื่อศึกษาสาเหตุ อาการ และผลที่ตามมาถึงสภาวะการเปลี่ยนแปลง และความเสื่อมโทรมของพืชท้องถิ่น
3. เพื่อศึกษาผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคมชุมชนกะปงจากความเสื่อมโทรม และสูญเสียของพืชท้องถิ่น
4. เพื่อศึกษาและรวบรวม ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการใช้ประโยชน์ และการขยายพันธุ์พืชท้องถิ่น
5. เพื่อเรียนรู้กระบวนการมีส่วนร่วมการฟื้นฟูการใช้ประโยชน์พืชท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน

พื้นที่ดำเนินการวิจัย

- พื้นที่สวนเกษตร ต.รมณีย์ บ้านปากคลอง บ้านท่าหัน
- พื้นที่ป่าเขตอุทยานเขาสก
- พื้นที่สวนเกษตร ต.เหล่า บ้านช้างเขือ บ้านเหล่า
- พื้นที่สวนเกษตร ต.กะปง บ้านบางกุ่ม
- พื้นที่ป่าเขตอุทยานเขาหลัก-ลำดู่ บ้านลำดู่
- พื้นที่สวนเกษตร ต.ท่านา บ้านท่านา บ้านท่ากะได บ้านปากถัก บ้านปากพู่
- พื้นที่ป่าเขตอุทยานน้ำตกหินลาด
- พื้นที่สวนเกษตร ต.เหมาะ บ้านบางแก้ว บ้านในหนด บ้านปลายวา บ้านสะพานเสือ
- พื้นที่เก็บกักน้ำปลายวา บริเวณน้ำตกแสงทอง

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ประชุมวางแผนการเคลื่อนกระบวนการวิจัย
2. ลงพื้นที่สำรวจและเก็บข้อมูล
3. ค้นคว้าข้อมูลวิชาการและตรวจสอบข้อมูล
4. จัดเวทีระดมประสบการณ์และสมอง/แสดงความคิดเห็นวิเคราะห์เชื่อมโยงระหว่างสาเหตุการเปลี่ยนแปลงกับผลความเสื่อมโทรมของพืชท้องถิ่น
5. จัดเวทีสำรวจปัจจัยการสูญเสียพืชท้องถิ่น/เวทีระดมประสบการณ์และสมอง/วิเคราะห์เชื่อมโยงระหว่างความเสื่อมโทรมของพืชท้องถิ่นกับปัญหาเศรษฐกิจและสังคม
6. สำรวจภูมิปัญญาการปลูกและการใช้ประโยชน์จากพืชในท้องถิ่น/สัมภาษณ์ผู้รู้การใช้ประโยชน์พืชท้องถิ่น
7. จัดเวทีระดมสมอง/องค์ความรู้
8. จัดเวทีระดมสมอง/กลยุทธ์ระดับบุคคล/ระดับครัวเรือน/วิเคราะห์กลยุทธ์ชุมชน
9. ศึกษาดูงาน/การปรับความคิด
10. จัดเวทีระดมสมอง/ทำอะไร/ทำอย่างไร/ที่ไหน/เมื่อไร/ใครทำ/ผู้สนับสนุน
11. จัดเวทีนำเสนอผลงาน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลและรายละเอียดชนิดพันธุ์พืชท้องถิ่นอำเภอกะปงที่มีอยู่ในสถานการณ์ปัจจุบัน
2. ได้เรียนรู้สาเหตุการสูญพันธุ์พืชท้องถิ่น และผลกระทบจากการสูญพันธุ์พืชท้องถิ่นไปจากชุมชน
3. ได้องค์ความรู้ผลกระทบจากการเสื่อมโทรม และการสูญเสียพันธุ์พืชท้องถิ่นที่มีต่อสังคม เศรษฐกิจ ชุมชนกะปง
4. ได้รวบรวมภูมิปัญญาการขยายพันธุ์พืชท้องถิ่น การใช้ประโยชน์พืชท้องถิ่น
5. เกิดการวิเคราะห์กลยุทธ์ระดับชุมชนที่มีความยืดหยุ่นอย่างพอเพียงต่อการจัดการพันธุ์พืชท้องถิ่นแบบยั่งยืน
6. เกิดการผสมผสานความรู้เดิม และความรู้ใหม่ สร้างความมั่นใจในการคิดหลายๆแนวและมีความแตกต่างจากที่เคยปฏิบัติการณ์เป็นประจำ

บทที่ 2

กระบวนการวิจัย

กิจกรรมที่ 1: เวทีประชุมเตรียมความพร้อม

วันที่ 20 พฤศจิกายน 2549

สถานที่ ห้องเก็บพิพิธพันธุ์พืช อาคารวิทยาศาสตร์ โรงเรียนกะปงพิทยาคม

ผู้เข้าร่วมประชุม 10 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อแนะนำทีมงานวิจัย ที่ปรึกษา และผู้สนับสนุนในการดำเนินการวิจัย
2. เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างทีมวิจัย
3. เพื่อแบ่งหน้าที่ในการทำงานร่วมกัน

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. หัวหน้าโครงการทำหนังสือเวียนแจ้งทีมวิจัยเพื่อเข้าร่วมประชุม
2. เตรียมสถานที่
3. เตรียมหัวข้อการประชุม
4. ประสานงาน
5. จัดประชุมตามกำหนด

ผลการดำเนินงาน

ได้ร่วมกันประชุมเตรียมความพร้อมดังนี้

1. เจ้าหน้าที่จากศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพังงา นำโดย คุณสุกิจ นาคตาขุน คุณณัฐกานต์ ให้สุวรรณ และคุณสามียะ สาลี ได้แนะนำตัวเอง และชี้แจงในเรื่องการเปิดบัญชีธนาคารกรุงไทย สาขาตะกั่วป่า โดยมี นางสาววิไลวรรณ ฟองชัย เป็นหัวหน้าโครงการ นส.สุปราณี รอดเซ็น ผู้ช่วยนักวิจัย และนายชรรวย จิระรัตน์ ผู้ช่วยนักวิจัยเป็นผู้เปิดบัญชี
2. หัวหน้าโครงการแนะนำทีมวิจัย และที่ปรึกษา ชี้แจงความเป็นมาของงานวิจัยตลอดจนผู้ให้การสนับสนุน
3. กำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบโดยให้ นางสาวสุปราณี รอดเซ็น จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของโครงการ นายจิระวิน ชูไพ เป็นฝ่ายจัดทำทะเบียน จัดทำเอกสาร
4. นัดหมายการประชุมครั้งต่อไป

สรุปผลการดำเนินงาน

หัวหน้าโครงการได้ชี้แจงการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยต่อเนื่องจากโครงการการจัดการฟื้นฟูอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากพืชโบราณข้าวอย่างมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับชุมชน บ้านปากพู้ ตำบลท่านา อำเภอกะปง จังหวัดพังงา ซึ่งเป็นการทำงานกว้างกว่าเดิมคือไปทุกตำบลในอำเภอกะปง ต้องใช้เวลา และความร่วมมือของนักวิจัย และคนในชุมชนที่อยู่ในเขตพื้นที่วิจัย ส่วนงบประมาณใช้จ่ายตามปฏิทินปฏิบัติงานที่กำหนด

กิจกรรมที่ 2: ประชุมวางแผนการเคลื่อนงานกระบวนการวิจัย

วันที่ 4 ธันวาคม 2549

สถานที่ ห้องโสตทัศนศึกษา โรงเรียนกะปงพิทยาคม

ผู้เข้าร่วมประชุม 20 คน

วัตถุประสงค์

- เพื่อวางแผนการเคลื่อนงานกระบวนการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. หัวหน้าโครงการทำหนังสือเชิญทีมวิจัย และผู้สนใจเพื่อเข้าร่วมประชุม
2. เตรียมสถานที่
3. เตรียมหัวข้อการประชุม
4. ประสานงาน
5. เตรียมอาหาร เครื่องดื่ม เอกสาร อุปกรณ์เครื่องเสียง
5. จัดประชุมตามกำหนด

ผลการดำเนินงาน

ได้ร่วมกันประชุมวางแผนเตรียมความพร้อมดังนี้

1. ทีมวิจัยร่วมกันวางแผนการดำเนินงานแต่ละกิจกรรม
2. อภิปรายกลุ่มในประเด็นพันธุ์ไม้ในอำเภอกะปงมีที่ใดบ้าง โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม และให้ตัวแทนนำเสนอ
3. ออกแบบสัมภาษณ์ สอบถาม แบบสำรวจ ร่วมกัน
4. นัดหมายการประชุมครั้งต่อไป

สรุปผลการดำเนินงาน

หัวหน้าโครงการแจกเอกสารปฏิทินปฏิบัติงานให้ทีมวิจัยได้พิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงที่ทีมงานสามารถปฏิบัติได้ คุณสมฤทธิ์ กำเนิดกลาง เสนอให้ไป ศึกษาดูงานพืชสวนโลกที่จังหวัดเชียงใหม่ก่อนที่จะทำกิจกรรมอื่นๆเพื่อให้ทีมวิจัยมีความรู้ และประสบการณ์ตรงในเรื่องพืชพันธุ์ ทุกคนลงความเห็นตามที่เสนอ แบ่งกลุ่มเป็น 4 กลุ่มเพื่อออกสำรวจพื้นที่ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 หัวหน้ากลุ่ม นายประครอง ผกาพรหม พื้นที่สวนเกษตร ต.รมณีย์ บ้านปากคลอง บ้านท่าหัน พื้นที่ป่าเขตอุทยานเขาสก พื้นที่สวนเกษตร ต.เหล่า บ้านช้างเชือ บ้านเหล

กลุ่มที่ 2 หัวหน้ากลุ่ม นายชวรวัย จิระรัตน์ พื้นที่สวนเกษตร ต.กะปง บ้านบางกุ่มพื้นที่ป่าเขตอุทยานเขาหลัก-ลำลู่ บ้านลำลู่

กลุ่มที่ 3 หัวหน้ากลุ่ม นายอำนาจ ประกอบแสง พื้นที่สวนเกษตร ต.ท่านา บ้านท่านา บ้านท่ากะได บ้านปากถัก บ้านปากพู่ พื้นที่ป่าเขตอุทยานน้ำตกหินลาด

กลุ่มที่ 4 หัวหน้ากลุ่ม นายจิระวิน ชูไฟ พื้นที่สวนเกษตร ต.เหมาะ บ้านบางแก้ว บ้านในหนด บ้านปลายวา บ้านสะพานเสือ พื้นที่เก็บกักน้ำปลายวา พื้นที่ป่าน้ำตกแสงทอง

เมื่อแต่ละกลุ่มนำเสนอเรียบร้อย ก็ให้ร่วมกันออกแบบสัมภาษณ์ สอบถาม หัวหน้าโครงการนำความคิดเห็นทั้ง 4 กลุ่ม มาหลอมให้เป็นแนวเดียวกันเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรม

กิจกรรมที่ 3 : ศึกษาดูงานปรับความคิด

วันที่ 1-7 มกราคม 2550

สถานที่ จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เข้าร่วมประชุม 15 คน

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษาแนวทางการร่วมมือการฟื้นฟูใช้ประโยชน์ที่ดินแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน
- แนะนำทีมงานวิจัย ที่ปรึกษา และผู้สนับสนุนในการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. หัวหน้าโครงการได้มอบหมายให้ทีมวิจัยแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการ และประสานงาน ในเรื่องเช่ารถเหมา ค่าที่พัก ค่าอาหาร
2. เตรียมเอกสารกำหนดการเดินทางแบบบันทึกผลที่ได้จากการเดินทางไปศึกษาดูงานพืชสวนโลก
4. เดินทางไปและกลับ
5. สรุปผลการเดินทาง

ผลการดำเนินงาน

การเดินทางไปศึกษาพืชสวนโลกตั้งแต่วันที่ 1-7 มกราคม 2550 ดำเนินการ โดยได้แบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ดังนี้

1. นางสาวสุปราณี รอดชื่น เป็นผู้รับผิดชอบจ่ายค่าอาหาร
2. นายจิระวิน ชูไฟ ประสานงานรถเหมา และจ่ายค่าน้ำมัน
3. นายชวรวัย จิระรัตน์ ประสานงานติดต่อที่พัก และจ่ายเงินค่าที่พักทุกคนเดินทางไปกลับด้วยความปลอดภัย

สรุปผลการดำเนินงาน

ในการเดินทางศึกษาดูงานจังหวัดเชียงใหม่ทีมวิจัยได้แสดงความคิดเห็นในภาพรวมดังนี้

1. การศึกษาดูงานทำให้ทุกคนรู้สึกประทับใจในความสวยงามตั้งแต่ประตูทางเข้าจนถึงประตูทางออก บนเนื้อที่หลายร้อยไร่
2. ตัวแทนแต่ละประเทศได้จัดแสดงสวนจำลองแสดงให้เห็นความงดงามทางวัฒนธรรม
3. ทีมวิจัยทุกคนได้รับความรู้และประสบการณ์ตรงสามารถนำองค์ความรู้นี้มาปรับใช้ในท้องถิ่นของเรา
4. พืชบางชนิดได้นำเทคโนโลยีชีวภาพมาปรับเปลี่ยนสายพันธุ์จากผลไม้กลายเป็นไม้ประดับได้
5. ความรู้ด้านการเกษตรสามารถนำมาแปรรูป ให้เป็นผลิตภัณฑ์น้ำมันหอมระเหย การเพาะเนื้อเยื่อของมะพร้าวกะทิและกาแฟครบวงจรคือประเทศไทยและประเทศเม็กซิโก

ปัญหาอุปสรรค - ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปและกลับจังหวัดเชียงใหม่ค่อนข้างสูง

- ทีมวิจัยมาจากหลายองค์กร จึงมีข้อจำกัดในเรื่องการเดินทาง

ข้อเสนอแนะ - ค่าใช้จ่ายส่วนเกินได้ชี้แจงให้ทีมวิจัยได้เสียสละออกเงินเพิ่มเอง

- เพื่อให้ทีมวิจัยได้เดินทางด้วยความปลอดภัย และประหยัด ก็ได้ขอเดินทางร่วมขบวนกับโรงเรียนกะปงพิทยาคม

- นักวิจัยคนใดอยู่ในภาครัฐก็ทำหนังสือขอไปราชการ

กิจกรรมที่ 4 : สำรวจพืชผลไม้ท้องถิ่น

วันที่ 28 มกราคม 2550

สถานที่ พื้นที่สวนเกษตร ต.เหมาะ บ้านบางแก้ว

บ้านในหนด บ้านปลายวา บ้านสะพานเสือ พื้นที่เก็บกักน้ำปลายวา พื้นที่ป่าน้ำตกแสงทอง

ผู้เข้าร่วมประชุม 10 คน

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษาและรวบรวม ชนิด พันธุ์ และลักษณะทั่วไปของพืชท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชนอำเภอเกาะปง

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. หัวหน้าโครงการ ติดต่อประสานงาน นัดหมายเวลาเดินทาง
2. เตรียมอาหาร เครื่องดื่ม พาหนะ แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ วัสดุอุปกรณ์เครื่องเขียน
3. เดินทางไปสำรวจโดยให้หัวหน้ากลุ่มที่ได้แบ่งไว้ในที่ประชุมครั้งที่ 2 เป็นผู้นำทาง
5. รวบรวมข้อมูล

ผลการดำเนินงาน

การออกสำรวจรวบรวมชนิดพันธุ์ และลักษณะทั่วไปของพืชที่มีอยู่ในพื้นที่สวนเกษตร ต.เหมาะ บ้านบางแก้ว บ้านในหนด บ้านปลายวา บ้านสะพานเสือ พื้นที่เก็บกักน้ำปลายวา พื้นที่ป่าน้ำตกแสงทอง พื้นที่สวนป่า ต.รมณีย์ บ้านปากคลอง บ้านท่าหัน พื้นที่ป่าเขตอุทยานเขาskog พื้นที่สวนเกษตร ต.เหล่า พื้นที่สวนเกษตร ต.กะปง บ้านบางกุ่ม พื้นที่ป่าเขตอุทยานเขาหลัก-ลำถั่ว บ้านลำถั่ว พื้นที่สวนเกษตร ต.ท่านา บ้านท่านา บ้านท่ากะไค บ้านปากถัก บ้านปากพู่ อุทยาน-น้ำตกแล่งหิน พื้นที่ป่าเขตอุทยานน้ำตกหินลาด

จากการออกสำรวจเราพบผลไม้ที่เป็นพืชในท้องถิ่นที่มีมานาน บางต้นมีอายุกว่า 100 ปี เป็นผลไม้ที่ชาวบ้านบริโภคมาต่อเนื่องจากบรรพบุรุษ เป็นการปลูกเพื่อกินภายในครอบครัว ต่อมาได้มีพ่อค้าคนกลางได้มาติดต่อกับชาวบ้านโดยตรงตามฤดูกาล ไม่ต้องไปขายที่อื่นๆ ทำให้ชาวบ้านมีฐานะเศรษฐกิจที่ดี จากผลไม้ที่สร้างรายได้ให้แก่ชุมชนมาตลอดได้แก่

ตารางแสดงผลไม้ท้องถิ่นอำเภอกะปง จังหวัดพังงา

ชื่อท้องถิ่น	ชื่อทั่วไป	ประโยชน์	ฤดูกาลผลิต	การขยายพันธุ์	การจำหน่าย (บาท)/Kg
1. ทูเรียน สาธิตา	ทูเรียนพันธุ์ สาธิตา สากา	บริโภคผลสด ผลดิบนำมา แปรรูป	มิ.ย.	เสียบยอด	50-100
2. ทูเรียนบ้าน	ทูเรียน	แปรรูป	มิ.ย.	เสียบยอด ทาบกิ่ง	10-20
3. ลองกอง	ลองกอง	บริโภคผลสด	มิ.ย.-ก.ค.	เพาะเมล็ด ตอน ติดตา ต่อกิ่ง เสียบยอด	15-20
4. ระไม	ระไม	บริโภคผลสด	มิ.ย.-ก.ค.	เพาะเมล็ด ตอน ติดตา ต่อกิ่ง เสียบ ยอด	10-15
5. ลางสาด	ทูลางสาด	บริโภคผลสด	มิ.ย.-ก.ค.	เพาะเมล็ด ตอน ติดตา ต่อกิ่ง เสียบยอด	20-25
6. ลูก	ลูก	บริโภคผลสด	ก.ค.-ก.ย.	เพาะเมล็ด ต่อ กิ่ง ตอนกิ่ง	20-25
7. มะละกะ	มะละกะ	บริโภคผลสด	ก.ค.-ส.ค.	เพาะเมล็ด ตอน ติดตา ต่อกิ่ง เสียบยอด	20-25
8. มังคุด	มังคุด	บริโภคผลสด	มิ.ย.-ก.ค.	เสียบยอด	15-35
9. จำปาตะ	จำปาตะ	บริโภคผลสด	ส.ค.-ก.ย.	เสียบยอด ทาบกิ่ง ติดตา	15-20

ชื่อท้องถิ่น	ชื่อทั่วไป	ประโยชน์	ฤดูกาลผลิต	การขยายพันธุ์	การจำหน่าย (บาท)
10. ขนุน	ขนุน	บริโภคผลสด แปรรูป	พ.ย.-ธ.ค. ก.ค.-ส.ค.	เพาะเมล็ด ตอน ทาบกิ่ง และติดตา	10-15
11. เงาะ	เงาะ	บริโภคผลสด แปรรูป	มิ.ย.-ก.ค.	เพาะเมล็ด ตอน ทาบกิ่ง และติดตา	8-15
12. ลูกหยี	ลูกหยี	บริโภคผลสด แปรรูป	พ.ค.-มิ.ย.	เพาะเมล็ด	80-100
13. ลิ้นแข	ลูกปุย	บริโภคผลสด แปรรูป	มิ.ย.	เพาะเมล็ด ต่อกิ่ง ตอนกิ่ง เสียบยอด และติดตา	20-30
14. ไฟช้าง	มะไฟ	บริโภคผลสด	มิ.ย.	เพาะเมล็ด ต่อกิ่ง ตอนกิ่ง เสียบยอด และติดตา	10-15
15. ส้มควาย	ส้มแขก	นำผลสดมา แปรรูปตาก แห้ง	พ.ย.-เม.ย.	เสียบยอด ตอนกิ่ง	100-200
16. ลูกเลียด	หว่า หว่าหิน	บริโภคผลสด แปรรูปไวท์ เนื้อไม้-ใช้ทำ เครื่องเรือน	ธ.ค.-ก.พ.	เพาะเมล็ด ตอนกิ่ง	40-50
19. หล่ำล่ำ	มังคะ	บริโภคผลสด แปรรูป	ตลอดปี หลายารุ่น	เพาะเมล็ด	10-20

สรุปผลการดำเนินงาน

จากการเดินทางสำรวจในครั้งนี้ได้เดินทางสำรวจหลายวัน เพราะแต่ละแห่งมีบ้านเรือนกระจัดกระจาย สภาพพื้นที่มีทั้งพื้นที่สวน ป่า บริเวณน้ำตก พบว่า ผลไม้ ไม่เศรษฐกิจที่ทำรายได้ให้แก่ชุมชน และมีมานานถือว่าเป็นผลไม้พื้นเมืองที่เกิดจากท้องถิ่นจริง โดยเฉพาะ ทุเรียนสาริกา เป็นชื่อที่เจ้าของสวนตั้งชื่อขึ้น คือ นายสมเกียรติ ดันติเพชรภรณ์ บ้านเลขที่ 64/2 หมู่ 3 บ้านปากพู่ ต.ท่านา อ.กะปง จ.พังงา เป็นทุเรียนพันธุ์ดีที่แพร่หลายเป็นที่นิยมของผู้บริโภค ส่วนलगองมะละกะ ลางสาด ละไม เมื่อถึงฤดูกาลชาวสวนจะนำมาวางไว้หน้าบ้านโดยไม่ต้องออกไปจำหน่ายซึ่งไม่เพียงพอต่อการส่งออก ส่วนมังคุดมีตลาดประกันราคารับซื้อโดยการคัดแล้วส่งไปขายประเทศจีน ญี่ปุ่น ผลไม้ที่ขาดการดูแลรักษาและไม่ค่อยพบเห็นวางขายในตลาดได้แก่ หล่ำล้า ลูกเลียด(หว้าหิน) หากไม่มีการส่งเสริมการอนุรักษ์และการเพาะปลูกต่อไปอาจสูญพันธุ์

ข้อเสนอแนะ ควรออกสำรวจอีกครั้งในช่วงฤดูฝน เพราะเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์
ผลไม้ยังไม่มีการผลิต

กิจกรรมที่ 5 : สำรวจผักพื้นบ้าน

วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2550

สถานที่ พื้นที่สวนเกษตร ต.รมณีย์ บ้านปากคลอง บ้านท่าหัน พื้นที่ป่าเขตอุทยานเขาสก
พื้นที่สวนเกษตร ต.เหล่

ผู้เข้าร่วมประชุม 10 คน

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษาและรวบรวม ชนิด พันธุ์และลักษณะทั่วไปของพืชท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชนอำเภอกะปง

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. หัวหน้าโครงการ ติดต่อประสานงาน นัดหมายเวลาเดินทาง
2. เตรียมอาหาร เครื่องดื่ม พาหนะ แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ วัสดุอุปกรณ์เครื่องเขียน
3. เดินทางไปสำรวจโดยให้หัวหน้ากลุ่มที่ได้แบ่งไว้ในที่ประชุมครั้งที่ 2 เป็นผู้นำทาง
5. รวบรวมข้อมูล

ผลการดำเนินงาน

การออกสำรวจรวบรวมชนิดพันธุ์และลักษณะทั่วไปที่มีอยู่ในพื้นที่สวนเกษตร ต.เหมาะ บ้านบางแก้ว บ้านในหนด บ้านปลายวา บ้านสะพานเสือ พื้นที่เก็บกักน้ำปลายวา พื้นที่ป่าน้ำตกแสงสอง พื้นที่

สวนป่า ต.รมณีย์ บ้านปากคลอง บ้านท่าหัน พื้นที่ป่าเขตอุทยานเขาศก พื้นที่สวนเกษตร ต.เหล่า พื้นที่สวนเกษตร ต.กะปง บ้านบางกุ่ม พื้นที่ป่าเขตอุทยานเขาลัก-ลำคู่ บ้านลำคู่ พื้นที่สวนเกษตร ต.ท่านา บ้านท่านา บ้านท่ากะไค บ้านปากถัก บ้านปากพู่ อุทยานน้ำตกแล่งหิน พื้นที่ป่าเขตอุทยานน้ำตกหินลาด

จากการออกสำรวจ พบผักเป็นพืชท้องถิ่นมีมานาน ชาวบ้านบริโภคมาต่อเนื่องจากบรรพบุรุษ เก็บเกี่ยวจากป่าธรรมชาติ มีการนำไปเพาะปลูกผสมผสานกับสวนผลไม้เป็นส่วนใหญ่ ยังไม่พบชาวบ้านหรือเกษตรกรมีการปลูกผักเหล่านี้อย่างจริงจัง เป็นการเพาะปลูกใช้กินกันภายในครอบครัวเท่านั้น มีการนำไปจำหน่ายบ้างแต่ปริมาณไม่มากนัก ดังตารางต่อไปนี้

ตารางแสดงผักพื้นบ้าน อำเภอกะปง จังหวัดพังงา

ชื่อท้องถิ่น	ชื่อทั่วไป	ประโยชน์	ฤดูกาลผลิต	การขยายพันธุ์	การจำหน่าย (บาท)kg
1. ผักเหมียง	เหลียง	แปรรูปเป็น อาหาร	ตลอดปี	เพาะเมล็ด ปักชำ กิ่งตอน	70-100
2. มันปู	มันปู	ยอดอ่อนเป็น ผักจิ้ม	ตลอดปี	ปักชำ, กิ่งตอน	15-20
3. ส้มปรี	ลูกพรุ	จมน้ำปลา- หวาน แกงส้ม	ธ.ค.-ม.ค	เพาะเมล็ด	10
4. ชะมวง	ชะมวง	ใช้ใบ ประกอบ อาหาร	พ.ค.-มิย	เพาะเมล็ด	40-50
5. ลูกตอ	สะตอ	เมล็ดใช้ ประกอบ อาหารหรือ เป็นผักจิ้ม	พ.ค.-มิ.ย	เพาะเมล็ด	100ผักต่อ500 บาท
6. ค้างคาวดำ	ค้างคาว หนวดถ้ายี่	เหง้าช่วย สมานแผล แก้ไข้ ยอดอ่อนจิ้ม	ตลอดปี พบมากในฤดู ฝน	เหง้า เพาะเมล็ด	เหง้า 100

ชื่อท้องถิ่น	ชื่อทั่วไป	ประโยชน์	ฤดูกาลผลิต	การขยายพันธุ์	การจำหน่าย (บาท)kg
		กับน้ำพริก			
7. กาหลา	คาหลา	ดอกใส่ข้าวยา กินกับน้ำพริก แกง ทำ เครื่องดืม	ตลอดปี	เหง้า,เมล็ด	10-20
8. เต้าร้าง	เต้าร้าง	ยอดอ่อน นำมาต้มกิน เป็นผักจิ้ม แกง	ตลอดปี	เมล็ด	15-20
9. ราน้ำ	โหระพาน้ำ	ใบกินเป็นผัก จิ้ม	ตลอดปี	ปักชำ	20
10. ลูกเนียง	ลูกเนียง	เมล็ด ประกอบ อาหาร ดอง	ตลอดปี	เมล็ด,ปักชำ ตอน	20-30
11. ผักกูด	ผักกูด	ยอดอ่อน ดอง กินเป็นผักจิ้ม	ตลอดปี	รากไหลตามน้ำ	20-30
12. ทำม้ง	ทำม้ง	ยอดอ่อน ใบอ่อนทำ น้ำพริก	ตลอดปี	เมล็ด,ปักชำ ตอน	10
13. กระเป็ก	หน่อไม้ น้ำ	ลำต้น ประกอบ อาหาร	ตลอดปี	เหง้า,ราก	80-100
14. ผักหวานบ้าน	ผักหวาน	ยอดอ่อน ประกอบ	ตลอดปี	เมล็ด ปักชำ	กำละ 10

ชื่อท้องถิ่น	ชื่อทั่วไป	ประโยชน์	ฤดูกาลผลิต	การขยายพันธุ์	การจำหน่าย (บาท)kg
		อาหาร			
15. ผักกุ่ม	ผักกุ่ม	ยอดอ่อน ใบ ดอง กินกับ น้ำพริก	ตลอดปี	ปักชำ	10-20
16. ผักกาดนกเขา		ยอดอ่อน ใบ กินกับน้ำพริก	ตลอดปี	เมล็ด	50-60
17. ลูกฉิ่ง	มะเดื่อ	ผลกินกับ น้ำพริก	ตลอดปี	ปักชำ, ตอน	15-20
18. ลูกโพะ	มะเดื่อ	ผลกินกับ น้ำพริก	ตลอดปี	ปักชำ, ตอน	15-20
19. บัวบก	บัวบก	ใบกินกับ น้ำพริก ทำ เครื่องดืม	ตลอดปี	ปักชำ ไหล	30-40
20. ผักชีล้อม	ผักชีล้อม	ใบกินกับ น้ำพริก	ตลอดปี	ราก เมล็ด	15-20
21. ผักโขม	ผักขม	ใบกินกับ น้ำพริก	ตลอดปี	เมล็ด	15-20
22. บอนเต่า	บอนเต่า	ก้านชู ประกอบ อาหาร	ตลอดปี	ลำต้น ใต้ดิน	15-20
23. กะทือ	กะทือ	หน่ออ่อน ช่ออ่อน กิน กับน้ำพริก	ตลอดปี	เหง้า	10
24. ข่าแย้	หอมแย้	กินกับน้ำพริก	ตลอดปี	เมล็ด	15-20
25. ผักเสี้ยน	ผักเสี้ยน	ใบดองกินกับ น้ำพริก	ตลอดปี	เมล็ด	15-20

ชื่อท้องถิ่น	ชื่อทั่วไป	ประโยชน์	ฤดูกาลผลิต	การขยายพันธุ์	การจำหน่าย (บาท)kg
26. ผักหมูย	หมูย หมูยข้าง	กินกับน้ำพริก	ตลอดปี	เมล็ด	กำละ 10
27. หล้าซ้อง	หล้าซ้อง	หุบแป้งทอด	ตลอดปี	ราก ไหล	10
28. ลูกมุด	มะมุด มุด ส้มมุด มะม่วงมุด	กินกับน้ำพริก	ตลอดปี	เมล็ด	15-20

สรุปผลการดำเนินงาน

จากการเดินทางสำรวจในครั้งนี้ ผักที่ชาวสวนนิยมปลูกเพื่อขยายพันธุ์และปลูกผสมผสานโดยเฉพาะสวนคุณเอนก จิระรัตน์ ได้แก่ ผักเหมียง ตำมั่ง มันปู สะตอ กะทือ จิงแดง กาหลาบบริเวณที่เป็นหนองน้ำ ขุมเหมืองก็จะพบการขยายพันธุ์โดยวิธีไหลตามน้ำ ได้แก่ ผักกูด ผักหนาม หล้าซ้อง ผักชีล้อม ราน้ำ ส่วนลูกฉิ่ง ลูกโพะ ผักกุ่ม เกิดขึ้นตามธรรมชาติไม่ได้รับการส่งเสริมให้มีการขยายพันธุ์มากนัก ผักกาดนกเขา ผักยำแย้ เปราะ ลูกฉิ่ง ลูกโพะ เป็นผักที่มีประโยชน์มากในทางสมุนไพรวางขายในตลาดตะกั่วป่า ตลาดกะปง และตลาดพังงา หากเราไปนั่งกินขนมจีนก็จะพบผักพวกนี้แต่ในกะปงไม่ค่อยพบชาวสวนเอามาวางขาย แต่มีอยู่ตามสวนแบบธรรมชาติ เก็บกินตามบ้าน หล้าซ้องเป็นพืชท้องถิ่นมานานต่อไปอาจสูญพันธุ์ได้เพราะหล้าซ้องจะอยู่ที่มีน้ำขังที่ขึ้นและเป็นที่นามาก่อน เป็นไปได้ว่าพื้นที่เหล่านั้นจะกลายเป็นสวนปาล์ม

กิจกรรมที่ 6 : สำรวจไม้ดอกไม้ประดับ

วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2550

สถานที่ พื้นที่สวนเกษตร ต.กะปง บ้านบางกุ่ม พื้นที่ป่าเขตอุทยานเขาหลัก-ลำเล้ง บ้านลำเล้ง

พื้นที่สวนเกษตร ต.ท่านา บ้านท่านา บ้านท่ากะได บ้านปากถัก บ้านปากพู่

พื้นที่ป่าเขตอุทยานน้ำตกหินลาด

ผู้เข้าร่วมประชุม 10 คน

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษาและรวบรวม ชนิด พันธุ์และลักษณะทั่วไปของพืชท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชนอำเภอกะปง

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. หัวหน้าโครงการ ติดต่อประสานงาน นัดหมายเวลาเดินทาง
2. เตรียมอาหาร เครื่องดื่ม พาหนะ แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ วัสดุอุปกรณ์เครื่องเขียน
3. เดินทางไปสำรวจโดยให้หัวหน้ากลุ่มที่ได้แบ่งไว้ในที่ประชุมครั้งที่ 2 เป็นผู้นำทาง
5. รวบรวมข้อมูล

ผลการดำเนินงาน

การออกสำรวจรวบรวมชนิดพันธุ์และลักษณะทั่วไปที่มีอยู่ในพื้นที่สวนเกษตร ต.เหมาะ บ้านบางแก้ว บ้านโนนาค บ้านปลายวา บ้านสะพานเสือ พื้นที่เก็บกักน้ำปลายวา พื้นที่ป่าน้ำตกแสงสอง พื้นที่สวนป่า ต.รมณีย์ บ้านปากคลอง บ้านท่าหัน พื้นที่ป่าเขตอุทยานเขาสก พื้นที่สวนเกษตร ต.เหล่า พื้นที่สวนเกษตร ต.กะปง บ้านบางกลุ่มพื้นที่ ป่าเขตอุทยานเขาหลัก-ลำภู บ้านลำภู พื้นที่สวนเกษตร ต.ท่านา บ้านท่านา บ้านท่ากะโด บ้านปากถัก บ้านปากพู่ อุทยานน้ำตกแง่งหิน พื้นที่ป่าเขตอุทยานน้ำตกหินลาด

จากการออกสำรวจเราพบ ไม้ดอกไม้ประดับมีจำนวนมากมาส่วนใหญ่เป็นดอกไม้ที่ซื้อหรือนำมาจากที่อื่นๆส่วนที่เป็นของพื้นเมืองพบมานานหลายปีดังต่อไปนี้

ตารางแสดงไม้ดอกไม้ประดับ อำเภอกะปง จังหวัดพังงา

ชื่อท้องถิ่น	ชื่อทั่วไป	ประโยชน์	ฤดูกาลผลิต	การขยายพันธุ์	การจำหน่าย (บาท)ต้น
1. เอื้องหมายนา	เอื้องหมายนา	ใช้ประดับสวนหย่อม	ตลอดปี ฤดูฝนเจริญได้ดี	ลำต้น เหง้า	200-500
2. ข้าหลวงหลังลาย	เฟิร์น ข้าหลวงหลังลาย	ใช้ประดับสวนหย่อม	ตลอดปี ฤดูฝนเจริญได้ดี	สปอร์	100 -300
3. ชายผ้าสีดา	ชายผ้าสีดา	ใช้ประดับบนต้นไม้	ตลอดปี ฤดูฝนเจริญได้ดี	สปอร์	100-500
4. เฟิร์นก้านดำ	เฟิร์นก้านดำ	ใช้ประดับ	ตลอดปี ฤดูฝนเจริญได้ดี	สปอร์ ไรโซม	50-100
5. เฟิร์น เกี๋ยงหอย	เฟิร์นก้านดำ	ใช้ประดับ	ตลอดปี ฤดูฝนเจริญได้ดี	สปอร์ ไรโซม	50- 100
6. หางสิงห์	ช้องนางคลี	ใช้ประดับ	ตลอดปี	สปอร์	50-100

ชื่อท้องถิ่น	ชื่อทั่วไป	ประโยชน์	ฤดูกาลผลิต	การขยายพันธุ์	การจำหน่าย (บาท)ต้น
			ฤดูฝนเจริญได้ดี	โรซอยด์	
7. หางหนู	สร้อยนารี	ใช้ประดับ	ตลอดปี ฤดูฝนเจริญได้ดี	สปอร์ โรซอยด์	50-100
8. บัวผุด	บัวผุด	สมุนไพร รักษาโรค	ตลอดปี ฤดูฝนเจริญได้ดี	-	ต้นละ 100- 500
9. ว่านหางช้าง	ว่านหางช้าง	เป็น สมุนไพร รักษาโรค	ตลอดปี ฤดูฝนเจริญได้ดี	หน่อ/เมล็ด	ต้นละ 100- 500
10. ทังหลังขาว	ปาล์มเจ้าเมือง ถลาง	ใช้ประดับ	มิ.ย.-ก.ค.	เมล็ด	ต้นละ 500- 10,000
11. เขากวางอ่อน	เฟิร์นเขากวาง	ใช้ประดับ บนต้นไม้	ตลอดปี ฤดูฝนเจริญได้ดี	สปอร์ โรซอยด์	100-500
12. ประ	ประ	ใช้ประดับ สวนหย่อม ใบใช้จัด ประดับหน้า ศพ	มิ.ย.-ก.ค.	เมล็ด	100-500
13. พ้อเขา	พล้อ	ประดับ ใบใช้ห่อทำ ขนม	มิ.ย.-ก.ค.	เมล็ด	50.-100
14. ลูกบ้า	สะบ้า	ประดับ สวยงาม เมล็ดเป็น สมุนไพร	มิ.ย.-ก.ค.	เมล็ด	ไม่มีขาย
15. วาสนา	วาสนา	ประดับ สวยงาม	มิ.ย.-ก.ค.	เมล็ด	ไม่มีขาย
16. ดอกหน้าวัว	ดอกหน้าวัว	ประดับ	มิ.ย.-ก.ค.	เมล็ด	ไม่มีขาย

ชื่อท้องถิ่น	ชื่อทั่วไป	ประโยชน์	ฤดูกาลผลิต	การขยายพันธุ์	การจำหน่าย (บาท)ต้น
		สวยงาม			
17. จำปี	จำปี	ประดับ สวยงาม	มิ.ย.-ก.ค.	เมล็ด	ไม่มีขาย

สรุปผลการดำเนินงาน

จากการเดินทางสำรวจไม้ดอกไม้ประดับ ที่มีในป่าตามธรรมชาติ จะมีการนำมาใช้ประโยชน์เป็นส่วนใหญ่ ปาล์มเจ้าเมืองถลาง เป็นปาล์มที่มีลักษณะเด่น ใบเป็นจีบถี่ ชอบอยู่ที่ร่มแดดรำไร ถิ่นกำเนิดอยู่บริเวณน้ำตกแห่งหิน ชาวบ้านปากพูนอยู่บริเวณใกล้ๆ ได้ทำการขยายพันธุ์ลงในกระถาง แล้วนำไปขายที่จังหวัดภูเก็ต ได้ราคาสูงถึงต้นละ 10,000 บาท กล้วยไม้หลายชนิดมีทั้งนำมาจากที่อื่นและเกิดขึ้นเองในป่า พันธุ์ที่พบในบ้านปลายวา เป็นพันธุ์ดั้งเดิมได้แก่ กล้วยไม้ปากนกแก้ว วานหางช้าง มีพ่อค้าคนกลางที่สนใจมาขอซื้อให้ราคาสูง ชาวบ้านก็นำจากป่าเอาออกมาขาย ต่อไปอาจสูญพันธุ์ เฟิร์นก้านดำ ข้าหลวงหลังลาย ชายผ้าสีดา เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ชาวสวนยางสวนปาล์ม สวนผลไม้ได้ใช้เครื่องตัดหญ้าและฉีดยาฆ่าหญ้ากำจัดวัชพืชทำให้เฟิร์นชนิดต่างๆ เช่นเฟิร์นก้านดำ สามร้อยยอดถูกทำลายไป ส่วนข้าหลวงหลังลาย ชายผ้าสีดา เขากวางอ่อน ที่เกาะอยู่บนต้นไม้ ยางพาราและปาล์มน้ำมัน ชาวสวนกำจัดไปเกือบหมด เพราะคิดว่าพืชเหล่านี้เป็นวัชพืชที่ไปแย่งอาหารต้นยาง ผลไม้ หรือปาล์ม ต่อมาในเมืองใหญ่นิยมจัดสวนหย่อมที่ประกอบด้วยพืชเหล่านี้ จึงเป็นที่นิยมกันต่อไป จึงมีพ่อค้ามาขอให้ชาวสวนนำมาขายให้ นี่ก็เป็นปัญหาทำให้พืชชนิดนี้อาจสูญพันธุ์ไปในอนาคต บัวผุด ชาวต่างประเทศนิยมมาหาซื้อดอกละ 400-500 บาทไปเป็นสมุนไพร โดยมีความเชื่อว่าจะบำบัดหลายโรคเช่น มะเร็ง เอ็ดส์ ฯลฯ บัวผุดพบมากบริเวณเหนือน้ำตกหินลาดและบริเวณเขาสะกเขตตำบลรมณียกับอำเภอนมจิงหวัดสุราษฎร์ธานี คุณลุงมลทิพย์ บุญนาม ชาวบ้านกะปง 18/10 หมู่ 2 ตำบลกะปง อำเภอกะปง เล่าว่า บัวผุดที่หินลาดมีสรรพคุณทางยามากกว่าที่อื่นๆ

ปัญหาอุปสรรค - พืชบางชนิดจะเจริญได้ดีในช่วงฤดูฝน

- ออกดอกออกผลในช่วงต่างกัน

ข้อเสนอแนะ - ควรออกสำรวจอีกครั้งในช่วงฤดูฝนเพื่อทำให้ทีมวิจัยได้เห็นสภาพความเป็นจริงในการออกดอกออกผล

กิจกรรมที่ 7 : ค้นหาข้อมูลวิชาการและตรวจสอบข้อมูล

วันที่ 25-27 กุมภาพันธ์ 2550

สถานที่ ห้องสมุด โรงเรียนกะปงพิทยาคม ห้องสมุดประชาชนอำเภอกะปง

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม 3 คน

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษาและรวบรวม ชนิด พันธุ์และลักษณะทั่วไปของพืชท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชนอำเภอกะปง

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ค้นหาหาความรู้เพิ่มเติมจากชื่อพืชพื้นเมือง
2. รวบรวมพิมพ์เป็นเอกสาร

ผลการดำเนินงาน (ดังตารางการสำรวจพรรณพืชท้องถิ่น ประเภท ไม้ดอก ไม้ประดับ) ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การสำรวจพรรณพืชท้องถิ่น ประเภท ไม้ดอก ไม่ประดับ

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
1. เอื้องหมายนา	บันไดสวรรค์ เอื้องช้าง เอื้องเพ็ชร์ เอื้องใหญ่ เอื้อง ต้น	<i>Costus speciosus</i>	COSTACEAE	ลำต้นอ้วน น้ำ รากเป็นหัวใหญ่ยาว บริเวณโคนจะติดหัวแข็ง คล้ายไม้ ใบจะเรียงกันเป็นเกลียวคล้ายกัน หอยตัวใบ เรียวยาว โคนใบมีขน มีส่วนหุ้ม รอบลำต้น ดอกออกช่อตรงยอด ดอกย่อยจะอยู่รวมกันหนาแน่น สี แดงม่วง ส่วนปลายจะแยกเป็น กลีบสีขาวออกแดงเล็กน้อย ส่วน อีกกลีบคล้ายลิ้นเป็นสีขาวตรง กลางสีเหลือง ใบประดับสีม่วง แดงเป็นรูปไข่ ผลกลมมีเนื้อสีแดง ภายในเมล็ดเป็นสีดำเป็นมัน	ใช้ประดับสวยงาม เหง้าใช้เป็นยาขับ ปัสสาวะรักษาอาการ บวม น้ำ สตรีตกขาว มี สาร ซาโปนิน saponins	มีอยู่ทั่วไปตาม สวนป่า ลุ่ม ยาง

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
2. ขี้หลวงหลังลาย	เ. พี ร์ น ข้าหลวงหลังลาย	<i>Asplenium midus</i> Linn.	ASPLENIA-CEAE	พืชพวกเฟิร์นบนต้นไม้ เป็นไม้ อากาศ ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับอัด ซ้อนกันแน่น ใบรูปขอบขนาน แกมรูปใบหอก ด้านท้องใบมีกลุ่ม ของ อับสปอร์เป็นแถบยาวเรียวขนาน ตามเส้นใบย่อย ใบแตกออกรอบ บาน ลำต้นสั้นตาล ใบเขียว เส้น กลางใบเด่นชัด หลังใบสีสนิม เพราะสปอร์ของเฟิร์น	ประดับบนต้นไม้ สวยงาม เป็นที่นิยม มากในหมู่คนรัก สวน	พบทั่วไปทุก หมู่บ้าน
3. ข่ายผ้าสีดำ	ข่ายผ้าสีดำ สไบสีดำ กระเช้าสีดำ	<i>Platyserium</i> <i>Coronarum</i> CD.koenigex OF.Mull	PLOYPODEA	เป็นเฟิร์นที่มีเสน่ห์ลักษณะ แตกต่างจากเฟิร์นอื่นๆ จัดเป็นไม้ อากาศ ยึดเกาะตามต้นไม้ ลำต้น เป็นเหง้าเลื้อยสั้น ใบมี 2 ชนิดคือ ใบก้ามมีหน้าที่ห่อหุ้มระบบราก เพื่อรักษาความชื้นใบยึดเกาะ อาศัย อีกใบหนึ่งคือใบชายผ้า ใบ เขากวาง มีอับสปอร์เกิดทาง ด้านล่างของใบ รวมเป็นพืช	ประดับสวยงาม มี ราคาสูง	พบอยู่ทั่วไป ทุกหมู่บ้าน

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
4. เฟิร์นก้านดำ	เฟิร์น	<i>Adiantum flabellulatum</i> L.F	PARKERIA- CEAE	เป็นเฟิร์นอิงอาศัยขึ้นตามต้นไม้ กึ่งก้านมีสีดำเห็นชัดเจน	ประดับสวยงาม	พบทั่วไป
5. เฟิร์นเกล็ดหอย	เฟิร์นเกล็ดหอย	<i>Lycopodium Phley maria</i>	LYCOPODIA- CEAE	เป็นเฟิร์นอิงอาศัยขึ้นตามต้นไม้ ที่ ขึ้น ลักษณะใบกลม เรียงสลับบนย่าน	ประดับสวยงาม	พบทั่วไป
6. หางสิงห์	ช้องนางคลี่	<i>Lycopodium</i> <i>squarrosum</i> J.R.Forstef	LYCOPODIA- CEAE	เป็นเฟิร์นอิงอาศัยขึ้นตามต้นไม้ ที่ ขึ้น	ประดับสวยงาม	พบทั่วไป
7. หางหนู	สร้อยนารี	<i>Lycopodium</i> <i>Carinatam</i> desv. exlam ef	LYCOPODIA- CEAE	เป็นเฟิร์นอิงอาศัยขึ้นตามต้นไม้ที่ขึ้น	ประดับสวยงาม	พบทั่วไป

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทาง

การส่งเสริมเกษตรกรเพาะปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

ชื่อพันธุ์	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
8. บัวผุด	บัวตูม บัวสวรรค์ บัวพระพุทธรเจ้า	<i>Rafflesia kerrii</i> Meijer.	RAFFLESACEAE	เป็นพืชเบียนที่มีดอกขนาดใหญ่ ดอกมีเส้นผ่านศูนย์กลาง - กลาง ประมาณ 50-80 ซม. เป็นพืชกาฝาก อาศัยนำเลี้ยงจากรากของพืชอื่น จะโผล่เฉพาะดอก เป็นดอกเดี่ยว ขึ้นจากพื้นดิน เกสรเชื่อมติดกับพืช ที่มันอาศัยอยู่ เมื่อตูมลักษณะคล้าย หม้อ มีกลีบหนา ที่โคนของดอกมี สีน้ำตาลเรียงสลับซ้อนกันอยู่มาก ภายในดอกมีแผ่นแบนคล้ายจาน ด้านบนมีปุ่มคล้ายหนามแหลม ดอกใหญ่มาก	ใช้ต้มดื่มบำรุงครรภ์ ช่วยให้สตรีมีครรภ์ คลอดง่าย	พบมากที่บริเวณ น้ำตกหินลาด ต. กะปง และ บริเวณเขาสกก บ้านท่าหั้น ตรมณีย์

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
9. ว่านหางช้าง	ว่านเพชรหึงว่านหางช้าง	<i>Belamcanda chinensis</i> D.C	IRIDACEAE	ลำต้นเป็นไหล ใบเดี่ยวรูปดาบ เรียงสลับ ดอกเป็นช่อที่ปลายยอด ดอกเล็กเป็นช่อทีละ 5 กลีบ ดอกสีเหลืองปะแดง	ประดับสวยงาม จัดเป็นกล้วยไม้ที่ใหญ่ที่สุดในโลก สรรพคุณ ใบและเหง้าเป็นสมุนไพร ใช้รักษาตาขุ่นมัว ท้อง มาร ไอเจ็บคอ ผื่นที่ เต้านม ขับโลหิต ระดูพิการของสตรี เป็นยาระบาย ขับ เสมหะ บำรุงธาตุ	พบทั่วไปทุก ตำบล
10. หังหลังขาว	เจ้าเมืองกลาง	<i>Kerriodox elegans</i> <i>dransfi Arecacee</i>	PALMAE	ลำต้นเดี่ยว ดอกแยกเพศ ใบรูปมือ เป็นแผ่นพับจีบเป็นราง น้ำ โคนก้านใบไม่มีเส้นใย ช่อดอก เพศผู้โค้งลง เกสรเพศเมียมีช่อดอก ตั้งตรง รังไข่มี 3 ช่อง เมล็ดทรง กลม	ประดับสวยงาม ราคาสูง	พบมากที่บริเวณ น้ำตกแก่งหิน บ้านปากพู้ ต.ท่า นาและบริเวณเขา สกก บ้านท่าหัน ตรมณีย์

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
11. ประ	ประ	<i>Cycas siamensis</i>	CYCADACEAE	ใบคล้ายใบปาล์ม แต่การเรียงของใบเพียงแต่ใบเดียว	ประดับสวยงาม	บ้านกะปง
12. พ้อเขา	กระพ้อเขา	-	-	ลำต้นขนาด 5 ซม. สูง 1 เมตร ใบรูปพัดแผ่กว้าง 1 เมตร แตกใบย่อย 8-12 ใบ กว้าง 2-3 เมตร ขอบก้านใบมีหนามแข็งห่าง ผลรูปรีขนาด 1 ซม.	ประดับสวยงาม	พบทั่วไปบนเขาตามเนินเขา
13. สะบ้า	สะบ้า	<i>Entada spiralis Ricl</i>	LEGUMINOSAE-MIMOSOIDAE	ไม้เถาเนื้อแข็งขนาดใหญ่ เถาบิดเกลียว ใบประกอบขนนก 2 ชั้น ใบย่อยรูปรี ปลายใบมนและหยัก ดอกช่อออกตามซอกใบใกล้ปลายใบ รูปทรงระบอก กลีบดอกสีเหลือง ฝักรูปขอบขนานแบน มีเกล็ดคลุมแบน	ต้นเปลือก แก่น ฝัก ไม้ประดับ ฝัก รสขม ขับพยาธิ ไข้หวัด	พบบริเวณน้ำตกหินลาด และบริเวณเขาตอกบ้านท่าหิน ต.รมณีย์
14. วาสนา	วาสนา	<i>Dracaena fragrans 'Ker-Gawl'</i>	LILIACEAE	ลำต้นเป็นลำ ใบเดี่ยวาวรูปขอบขนาน ก้านใบเป็นกาบ - หุ้มลำต้น	ใช้เป็นไม้ประดับ	พบทั่วไป

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทางการส่งเสริมเกษตรกรรมปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
15. ดอกหน้าวัว	ดอกหน้าวัว	<i>Anthurium andraeanum</i>	ARACEAE	เป็นไม้ล้มลุก มีเหง้าอยู่ใต้ดิน ก้านใบยาว ใบและดอกเป็นรูปหัวใจ	ใช้เป็นไม้ประดับ	พบทั่วไป
16. จำปี	จำปี	<i>Michelia alba</i> DC.	MAGNOLIACEAE	ไม้ต้น ใบเดี่ยว ดอกสีขาวนวลมีกลิ่นหอม ออกเดี่ยว	ใช้เป็นไม้ประดับ ใบใช้ต้มรับประทานระงับไอ	บ้านท่ามา
18. เต้าร้าง	เต้าร้าง มะเด็ง เซื่องหมู่	<i>Caryota mitis</i> Lour.	PALMAE	ปาล์มชนิดเตกกอ ใบเป็นใบประกอบแบบขนนกสองชั้น ดอกขาวครีม ผลสุกสีแดงคล้ำ	ยอดใช้ประกอบอาหาร โทษ ดอกและขนทำให้คัน	พบทั่วไป
19. สบู่ดำ	สลอดป่า สีหลอด หมักเยา มะเยา	<i>Jatropha curcas</i> Linn.	EUPHORBIACEAE	ไม้พุ่มทั้งต้นมียางขาว ใบเป็นใบเดี่ยว ดอกสีเขียวอมเหลือง ผลสีเขียวอมเหลือง	ใบและเนื้อไม้เป็นยา ถอนพิษ เมล็ดใช้ฆ่า เป็นยาถ่าย ดินใช้เยื่อปลา	บ้านท่ากะโด

ตารางที่ 2 การสำรวจพรรณพืชท้องถิ่น ประเภทผักพื้นบ้าน

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
1. ผักเหมียง	เห็ดียง	<i>Gnetum Gnemon</i> Linn. Var <i>Teneuem</i> Markgr	GNETACEAE	ไม้พุ่ม ขนาดกลางสูง 1-1.50 เมตร แตกกิ่งจากราก ใบรูปใบหอกถึงรูปรี ปลายเรียวแหลม ออกตรงข้ามกัน ยอดอ่อนสีส้มอมแดงเรื่อ มีสตรอบิลิส ที่ทำหน้าที่เช่นเดียวกับดอกเมื่อสุกจะมีสีแดงเรื่อ ผลสีเขียว	ยอดอ่อน ใบอ่อน ประกอบอาหาร เมื่อนำมาต้มแกง ใบช่วยลดไข้	พบทั่วไป
2. มันปู	มันปู	<i>Glochidion perakense</i> Hook f. ST	EUPHORBIACEAE	เป็นไม้ยืนต้นสูงได้ถึง 10 เมตร ใบรูปรี ปลายใบแหลม เรียว สลับในทางเดียวกัน ยอดอ่อนมี	ยอดอ่อน ใบกินเป็นผักเหนาะกับน้ำพริก ขนมีเงิน ราก ลำต้น เป็นยาแก้ร้อนใน ช่วย	พบทั่วไป

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทางการส่งเสริมเกษตรกรเพาะปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
				สีแดงเรื่อ ช่อดอกเป็นกระจุก ออกที่ซอกใบใกล้ปลายยอด ดอกแยกเพศอยู่รวมกัน ไม่มี กลีบดอก มีแต่กลีบรวม 6 กลีบ ผลกลมแห้งหยาบๆ 5-6 พู แก่ สีแดงสดและแตกออกภายในมี เมล็ดสีดำ	บำรุงร่างกาย	
3. สัมปฤ	ลูกพรุ	<i>Dillenia indica</i> Linn	DILLENIACEAE	ไม้ต้นสูง 15 เมตร ใบรูปไข่ แกมรูปรี ปลายแหลม ขอบใบ หยักฟันเลื่อย เห็นชัดเจน ท้องใบมีขนประปราย ดอกใหญ่ สีขาว เกสรเพศผู้ มีสีเหลืองมี จำนวนมาก ผลกลม มีกลีบเลี้ยง ห่อหุ้มผลไว้ ภายในมีเมล็ด จำนวนมากผลมีรสเปรี้ยวฉ่ำมี กลิ่นหอม	ผลนำมาทำแกงส้ม ช่วย เคลือบแผลในกระเพาะอาหาร ช่วยขับถ่าย รากเป็นยา ถอนพิษแมลงกัดต่อย	พบทั่วไป
4. ชะมวง	มวงส้ม ส้มมวง ส้มโม่	<i>Garcinia cowa</i> Roxb. ex DC	CIUSIACEAE	ไม้ยืนต้นสูง 15 เมตร ทุกส่วนมีน้ำยางสีเหลือง ใบรูปรีแกมรูปขอบขนาน ออกใบ	ยอดอ่อนกินเป็นผักเหนาะ หรือปรุงอาหารผลใช้ปรุงรสเปรี้ยว รากแก้ร้อนในกระหาย	พบน้อยมาก บนเขา

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทางการส่งเสริมเกษตรกรเพาะปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
				ตรงข้ามกัน ปลายใบแหลม ยอดอ่อนมีสีแดงเรื่อมัน กติบ ดอกแข็ง ดอกแยกเพศ ผลกลม คล้ายขมิ้น แต่มีขนาดเล็ก ประมาณ 3 ซม. เมื่อสุกมีสีเหลือง อมส้มและแตกออกเป็นเสี้ยว มีเนื้อหนารสฝาด 7-12 เมล็ด	นำถอนพิษไข้	
5. ลูกตอ	สะตอ	<i>Pakria speciosa</i> Hassk	LEGUMINOSIDE AE	ไม้ยืนต้น ขนาดใหญ่ สูง ประมาณ 30 เมตร ลำต้นตรง มีใบประกอบขนนกปลายคี่ ใบ ย่อยมีขนาดเล็ก ช่อดอกเป็น กระจุกคล้ายลูกตุ้มที่ปลายช่อ มี ดอกเพศผู้และเพศเมีย สีเหลือง อ่อน ผลเป็นฝักยาวและบิด เวียน เปลือกแข็งหนา ภายใน เมล็ดเรียงตามขวางของฝัก เมล็ดรูปรีแบน มีเยื่อหุ้มสีเขียว คล้ายเมล็ดฝักมีสีดำ มี 2 ชนิดคือ สะตอขาวและสะตอดำ น้	เมล็ดและยอดอ่อนกินเป็นผัก สด ประกอบอาหารเมล็ดช่วย เจริญอาหารขับปัสสาวะ ป้องกันโรคเบาหวาน ลด น้ำตาลในเลือด	พบทั่วไป

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทาง
การส่งเสริมเกษตรกรรมเฉพาะปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
				แตกต่างสะดอขาวเมล็ดที่ฝักจะ นูนและเล็กกว่า		
6. ค้างคาว	ว่านพังพอน มาถอนหลัก คิงหัว หนวดถ้ายี่	<i>Taeea chantrieri</i> Andr.	TACCACEAE	ไม้ล้มลุก อายุหลายปี มีเหง้าได้ ดิน รูปทรงกระบอกใบเรียวยาว สลับเวียนเป็นรัศมี รูปวงรี รูป ขอบขนานถึงรูปใบหอก ดอก คล้ายค้างคาวบิน ลักษณะดอก ช่อ ชุ่ม มีดอกย่อยสีม่วงดำ แกมเขียวถึงม่วงดำ ใบประดับ 2 คู่ เมล็ดรูปไต ผลสด รูปขอบ ขนานสามเหลี่ยม มีสันเป็น คลื่นตามยาว	เหง้าบำรุงร่างกาย แก้ไข้ ท้องเสีย สมานแผล ใบรากต้ม กินแก้เมะเร็ง . ยอดอ่อนกินกับ น้ำพริก ใช้เป็นไม้ประดับ สวยงาม	พบมาก บริเวณ คลองน้ำ หุบเขาที่มี ทั่วไป
7. กาหลา	ดาหลา	<i>Nicolaia elatior</i> Horan.	ZINGIBERACEAE	เป็นพันธุ์ไม้ที่มีลำต้นและใบ จำพวกจิง ข่า มีลำต้นเจริญ ออกมาจากเหง้า หรือหัวฝังอยู่ ในดิน ใบเขียวเข้มมีก้านใบทำ หน้าที่เป็นกาบใบ ดอกสีแดง สด สีชมพู ออกดอกเดี่ยว มี	ดอกใช้ประกอบอาหารทำข้าว ยา หรือกินกับน้ำพริกหรือใช้ ประดับสวยงาม	พบทั่วไป

โครงการศึกษาพรรณ ไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทาง
การส่งเสริมเกษตรกรเพาะปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อย่อ	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
9. ราน้ำ	โหระพาน้ำ ผักแมงดา	-	SEROPHULARIACEAE	กึ่งพืชมีน้ำ นำต้นๆ อายุต้น ต้นสูง 20 ซม. ลำต้นเป็น สี่เหลี่ยม สีม่วงแดงเรื่อ ใบรูป ไข่ป้อม ปลายแหลม ออกตรง ข้ามกัน ขอบใบหยักฟันเลื่อย เห็นเส้นใบชัดเจน แผ่นใบสาก เล็กน้อย ก้านใบสั้น ช่อดอก ออกที่ซอกใบปลายยอด เป็น กระจุก ทยอยบานทีละ 2-3 ดอก กลีบดอกเชื่อมต่อกันเป็นหลอด สั้นๆ ภายในหลอดมีสีเหลือง และมีขนอ่อนปกคลุม ผลเป็น ฝัก เมล็ดเล็กลักษณะคล้ายใบ โหระพา แต่ใบจะหนากว่า 10	กินเป็นผักเหนาะ กลิ่นหอม แรง ขับลมในกระเพาะอาหาร	พบมากที่ บ้านปลาย วา ต.เหมาะ หมู่ที่ 2
10. ลูกเนียง	ลูกเนียง	Archidendron jiringa (Jack) I.C.Nielsen	LEGUMINOSAE- MIMOSOIDAE	ไม้ยืนต้น สูง 1 5 เมตร กิ่งก้านแผ่กว้าง เปลือก โหระพา แต่ใบจะหนากว่า 10	ยอดอ่อนและผลอ่อนกินเป็น ผักสด กับน้ำพริก หรืออาหาร	พบทั่วไป

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทาง
การส่งเสริมเกษตรกรรมเพื่อเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
12. ผักทำมิ่ง	ชะมั่ง แมงดาต้น แมงดาไม้ กาดลีลม	<i>Litsea petiolata</i> Hook f	LAVRACEAE	ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ ทรงพุ่ม ใบกลมรี ปลายใบแหลม ผิวใบด้านบนใบเขียวเข้มเป็นมัน หลังใบขรุขระ ดอกปุยสีขาว ออกตามกิ่ง ผลกลม ผลสุกสีดำ มีกลิ่นฉุนคล้ายแมงดา	ใบใช้ตำผสมกับน้ำพริก กิน เป็นผักเหนาะ เปลือกของลำต้น เป็นยาขับลมแก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ จุกเสียด ทำน้ำมันหอมระเหยใช้ได้	พบทั่วไป พบมากบ้าน ทำนา บ้าน กะปง
13. กะเปก	หน่อไม้ Water bamboo	<i>Zizania latifolia</i> turcz.	POACEAE	เป็นพืชที่มีอายุยืนนาน เจริญอยู่ในน้ำลึกมาก ลำต้นใต้ดินเป็นเหง้า มีรากยึดพื้นดิน ลำต้นเหนือดิน ลักษณะเหมือนต้นข้าวขนาดใหญ่ ลำต้นตรง ดอกช่อขนาดใหญ่ ดอกย่อยแยกเพศ จะแตกตัวผู้ดอกสีขาว ตัวเมียจะออกฝักที่นำไปรับประทาน	ใช้ส่วนที่เป็นฝักมาประกอบอาหาร	พบบ้านลำดู่ ด.กะปง บ้านใน หนด ด.เหมาะ

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทาง
การส่งเสริมเกษตรกรเพาะปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

ชื่อพื้นที่เมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
14. ผักหวานบ้าน	ผักหวานใต้ใบ	<i>Sauropus androgynus</i> Merr.	EUPHORBIACEAE	ไม้พุ่ม กิ่งก้านสีเขียวปนเทา ใบเดี่ยว ก้านสั้นแบบสลับ รูปรีแกมรูปขอบขนานปลายใบแหลม โคนใบมน มีหูใบเป็นแผ่นเล็กๆ ดอกเดี่ยวออกตามซอกใบ ดอกสีม่วงแดงเข้ม ดอกตัวผู้และดอกตัวเมียแยกกันคนละต้น ผลคล้ายลูกมะยม เรียงกันอยู่ใต้ใบ ผลมี 3 พู สีขาวนวล เมล็ดเป็นสามเหลี่ยม	ใบใช้ประกอบอาหาร หรือ ลวกจิ้ม น้ำพริก รากใช้ระงับความร้อน ถอนพิษไข้ แก้คางทูม	พบทั่วไปทุกหมู่บ้าน
15. ผักกุ่ม	ผักกุ่ม	<i>Crateva religiosa</i> Ham	CAPPARACEAE	ไม้ยืนต้นขนาดกลาง ใบประกอบแบบนิ้วมือ ใบรูปวงรี ดอกช่อออกปลายกิ่ง ผลสดค่อนข้างกลม สุกสีเทา	นิยมนำใบไปคองกินเป็นผักเหนาะ กิน ใบขับเหงื่อ ดอกแก้เจ็บคอ ผลแก้ไข้	พบทั่วไปริมน้ำ
16. ผักกาดนกเขา	ตีนเป็ดหางปลาช่อน	<i>Emilia sonchifolia</i> DC	COMPOSITAE	ไม้ล้มลุก ใบเรียบใบล่างหยัก รูปไข่สามเหลี่ยมหรือรูปไข่หัว	ใช้แก้เจ็บจิม น้ำพริกกินสดๆ ใบแก้เจ็บหูเจ็บตา ห้ามเลือด รากไล่ต้น	เป็นผักวัชพืช

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างระบบการเรียนรู้แนวทางการส่งเสริมเกษตรกรรมพอเพียงสู่ชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
				กลีบปลายแหลมดอกเป็น กระจุก สีม่วง มีใบประดับ เมื่อดกยาว	แก้เจ็บแหว	ขึ้นทั่วไป ไม่ค่อยมีคน นำมาปลูก ขึ้นใน ธรรมชาติ
17. ฝรั่ง	ฝรั่ง ฝรั่งบ้าน	<i>Ficus fistulosa</i> Reinw .ex <i>Blume</i>	MORACEAE	ไม้ต้นขนาดกลาง สูง10เมตร ภายในทุกส่วนของต้นมีน้ำยาง สีขาว ใบรูปขอบขนานแกมรูป รี ออกเวียนสลับรอบกิ่ง มีขน สากระคาย ปลายใบแหลม ช่อดอก แบบมะเดื่อ ใบเดี่ยวขนาด ใหญ่ ก้านใบสีน้ำตาล ปลายใบ มน มีติ่งแหลม โคนใบสอบ แหลม หน้าใบเรียบมันดอกพวง ผลเป็นกลุ่มมีก้าน ผลสีเขียว เป็นมัน สุกมีสีแดง	ยอดอ่อนกินเป็น ผักหนาม เป็นยาระบายขับปัสสาวะ รักษาน้ำว แก่ระดูขาวลดความ ดัน รากแก้ระงับอาการชัก	พบทั่วไป เหมาะสม
18. ลูกโพล	โพล	<i>Feroniella obpyramidata</i> <i>King T</i>	RUTACEAE	ไม้ต้นขนาดกลาง เปลือกกล้า ต้นเรียบ สีน้ำตาลอมเขียว ใบเดี่ยว ขนาดใหญ่ ก้านใบ	ยอดอ่อนปรุงอาหารใบเป็นยา ระบายขับปัสสาวะรักษาน้ำว แก้ระดูขาวลดความดัน	พบน้อยมาก บ้านท่าเสา

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทาง
การส่งเสริมเกษตรกรเพาะปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
				สีน้ำตาล ปลายใบมน มีติ่งแหลม โคนใบสอบแหลม หน้าใบเรียบมัน ดอกพวง ผลเป็นกลุ่มมีก้าน ผลสีเขียว สุกสีชมพูอ่อน มีขนาดโตกว่าลูกขี้	รากแก้ระงับอาการชัก	
19. บัวบก	ผักแว่น ผักหนอก	<i>Centella asiatica (L.) Urb.</i>	UMBELLIFERAE	พืชล้มลุก ราก ใบ แตกตามข้อ ใบเป็นใบเดี่ยว ดอกช่อ ช่อรวมสีม่วงอมแดง	ใบกินเป็นผักเหนาะ ใช้เป็นเครื่องดื่ม พอกแผลสด ทาแก้แมลงกัดต่อย	พบทั่วไป
20. ผักชีล้อม	ผักชีล้อม	<i>Oenon the stolonifera Wall.</i>	ASTERACEAE	พืชล้มลุกหรือพืชลอยน้ำ ลำต้นกรวงอวบน้ำ เจริญอยู่ในน้ำหรือที่ชื้นแฉะ ที่มีอายุหลายปี ทุกส่วนมีกลิ่นหอม ลำต้นเลื้อยทอดไปตามพื้นน้ำ มีปลายยอดกระดกขึ้น ลำต้นเป็นข้อปล้อง เห็นได้ชัดเจน ใบประกอบขนนก แตกจากลำต้นแบบสลับ โคนก้านใบแผ่เป็นกาบหุ้มข้อ	กินเป็นผักเหนาะกลิ่นหอม ใช้ขับลมแก้เอะหอบหืด แก้โรคเหน็บชา	พบน้อยมาก ที่บ้านในหนดบ้านปลายวาต.เหมาะ

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
21. ผักโงม	ผักโหม ผักโงม	<i>Amaranthus lividus</i> Linn.	AMARANTHACEAE	พืชล้มลุกปีเดียว วัชพืชขึ้นตามที่รกร้างอยู่ทั่วไป ลำต้นเขียวตรงแตกกิ่งก้านสาขามาก ใบเป็นใบเดี่ยว รูปไข่คล้ายสามเหลี่ยม ใบออกแบบสลับ ขอบใบเรียบ ดอกเป็นช่อสีม่วงปนเขียว ออกตามซอกใบ ช่อดอกผลิบานอยู่ที่ปลายใบ ชูตั้งขึ้นเห็นเด่นชัดเจน เมล็ดสีน้ำตาลเกือบดำ	ยอดอ่อนลวกจิ้มประกอบอาหาร ใบสดรักษาแผลพุพอง รากช่วยถอนพิษไข้ แคลเซียมและฟอสฟอรัสสูง มีสารไซโปนิน ที่ช่วยลดคอเลสเตอรอล	พบทั่วไปทุกหมู่บ้าน

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
22. บอนเต่า	บอนเต่า	<i>Hamelia benthamiana</i> <i>SchottH</i>	ARACEAE	พืชล้มลุกขึ้นเป็นกอ ลำต้นเป็น ก้านหุ้มคล้ายบอนแต่มีขนาดเล็กกว่า ใบ ก้านสั้นน้ำตาล รูปใบโพธิ์เป็นร่องตามเส้นใบ ขอบใบเรียบ	ช่อดอก ยอดอ่อน ก้าน ดอกเปลือกออกใช้แกงส้ม แกงเลียง บำรุงหัวใจ	พบทั่วไป พบมากที่ บ้านท่าหัน ตรมณีย
23. กะทือ	กะทือ	<i>Zingiber zerumber</i> (L)Smith.	Zingiberaceae	พืชล้มลุก มีหัวขนาดใหญ่ เนื้อในสีเหลืองอ่อน กลิ่นหอม ดอกช่อกลม อัดกันแน่นสีแดง	หัวแห้งสด มีน้ำมันหอมระเหย แก้เจ็บลม บำรุงน้ำนม ดอกใช้ประดับ กินเป็นผักเหนาะ	พบอยู่ ทั่วไป
24. ยี่แย้	หอมแย้	<i>Coriandrum sativum</i> L. <i>ExH</i>	UMELLIFERAE	ไม้ล้มลุกคล้ายใบผักชีมาก ทุกส่วนของต้นมีกลิ่นคล้าย คื่นฉ่าย ขึ้นอยู่ที่ชื้นแฉะ	ใบกินเป็นผักเหนาะ	พบที่บ้าน ปลายวา ต.หมาะ
25. ผักเสี้ยน	ผักเสี้ยน	<i>Eleome gymandra</i> Linn	CIEOMACEAE	ไม้ล้มลุก สูง 1 เมตร ลำต้นกิ่ง ก้านมีสีม่วงแดงเรื่อ ใบแบบนิ้ว มือ ขอบใบหยักเว้าลึกเป็น 3-5 แฉก ช่อดอกออกที่ปลายยอด มี กลีบดอกสีขาว บอบบาง บาน	ใบอ่อนนิยมนำมาปรุงรส จิ้ม น้ำพริกกินกับขนมจีน ใบแก่ไปต้มมีฤทธิ์ขับปัสสาวะ ไซยานินที่เป็นพิษต่อประสาท กลาง ทำลายได้โดยทำให้ร้อน	พบอยู่ ทั่วไป

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทางการส่งเสริมเกษตรกรรมเฉพาะปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
				ตอนกลางคืนถึงรุ่งเช้า ผลเป็นฝักเขียว เมื่อแก่จะแตกออกภายในเมล็ดสีน้ำตาลรูปไตจำนวนมาก	หรือดอง	
26. ผักหมูย	หมูย หมูยช้าง	<i>Clausena ex cavata</i> buvm f.	RUTACEAE	ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก กิ่งอ่อนมีขนสั้นสีเทา ใบประกอบขนนก เรียงสลับ ปลายแหลม รูปไข่แกว่ง ผิวใบด้านบนเกือบเรียบมีขนสั้นๆ ท้องใบมีขนบางๆ ดอกช่อออกที่ปลายกิ่ง ดอกย่อยมีจำนวนมาก กลีบดอกสีเขียวแกมเหลือง ผลสดรูปกระสวย หรือรูปไข่ เมื่ออ่อนสีเขียวเมื่อแก่สีแดง รสชาติเผ็ด มีกลิ่นหอม	ใบอ่อนจมน้ำพริก ใส่ข้าวยาราก ขับลม แก้ไข้ หืด ไอ ใบและเปลือกเป็นยารักษาโรคผิวหนัง มีสารสกัดคล้ายกลั่นเนือ	พบอยู่ทั่วไป
27. หญ้าช้อง	ต้นตะวา - ใบข้าว	<i>Vallisneria spiralis</i> L.:BLYXA echinosperma Clarke HOOK .f.	HYDROCHARITACEAE	เป็นพืชใต้น้ำที่มีอายุได้ปีเดียว ลำต้นเหง้าสั้นๆ ใบแตกออกจากลำต้น เป็นกอ ใบลักษณะเป็นแถบยาวราบใบเรียวยาว	ประกอบอาหาร ชุบแป้งทอด ใช้ประดับตู้ปลา	พบที่บ้านบางพลางบ้านปากพู้ต.ท่านา

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทาง
การส่งเสริมเกษตรกรรมพอเพียงปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

ชื่อพื้นที่เมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ	ประโยชน์	ที่มา
				แหลม โคนใบแผ่เป็นกาบหุ้ม ประกบกันไว้ ใบสีเขียวออก น้ำตาล ดอกเดี่ยวขนาดเล็ก สมบูรณ์เพศ ดอกมีเมล็ดมากมี หนามแหลมๆเห็นชัดเจนขึ้น ทางหัวและทางท้าย ผลรูป กระบอก ภายในมีเมล็ดหลาย เมล็ด		บ้าน ปลาขาว ดงหมา มากที่สุด
28. ตูกมุด	มะมุด มุด ส้มมุด มะม่วงมุด	<i>Mangifera foetida</i> LOUR	ANACARDIA- CEAE	ไม้พุ่มเมืองขึ้นต้นทรงพุ่มกลม หรือทรงกระบอก ลำต้นมียาง ขาวขุ่น ออกจากลำต้น ใบเป็น ใบเรียงสลับปลายกิ่ง แผ่นใบ คล้ายแผ่นหนัง เป็นคลื่นเล็ก ๆ ลักษณะแข็ง ดอกสีเขียวอม แดง มีกลิ่นหอมเย็น ช่อแยก ขนานตามปลายยอด ผลรูปไข่ สุกสีเหลืองแกมเขียว	ผลอ่อนกินเป็นผักสด มีรสเปรี้ยว ใช้ทำแกงส้ม ยำ ผลสุกหอมหวาน	พบอยู่ ทั่วไป ทุกหมู่บ้าน

ตารางที่ 3 การสำรวจพรรณพืชท้องถิ่น ประเภท ผลไม้

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ/จุดเด่น	ประโยชน์	แหล่งที่พบมาก
1. ทุเรียน สาธิตา	ทุเรียนสาธิตา สาธิตา	<i>Durio Zibethinus</i> <i>Murr</i>	BOMBACACEAE	จะออกดอกตามกิ่งก้านใบในมีสีขาว มีเปลือกหนามมีหนามแหลม ผลมี สีเหลือง เมล็ดมีสีน้ำตาล ผลค่อนข้างกลม เมล็ดเล็ก เนื้อมาก กลิ่นหอม	ทุเรียนมีคุณค่าทาง อาหารสูงสามารถ รับประทานได้และ ยังนำไปกวนได้อีก	ทั่วไปใน อ.กะปง ต้นกำเนิดที่บ้าน ปากถัก ต.ท่านา
2. ทุเรียน บ้าน	ทุเรียน	<i>Durio Zibethinus</i> <i>Murr</i>	BOMBACACEAE	จะออกดอกตามกิ่งก้านใบในมีสีขาว มีเปลือกหนามมีหนามแหลม ผลมี สีเหลืองเมล็ดยาวสีน้ำตาล	ทุเรียนมีคุณค่าทาง อาหารสูงสามารถ รับประทานได้และ ยังนำไปกวนได้อีก	ทั่วไปใน อ.กะปง
3. ลองกอง	ลองกอง	<i>Lansium</i> <i>domesticum</i>	MELIACEAE	ลองกองออกดอกเป็นช่อยาว ลำต้นเป็นไม้เนื้อแข็ง ผลมียางเล็กน้อย	มีวิตามิน แร่ธาตุ และมีสารแทนนิน	ทั่วไปใน อ.กะปง
4. ระเฒ่า	มะไฟฝรั่ง รำเฒ่า	<i>Baccaurea mottleyana</i>	EUPHORBIACEAE	ไม้ผลทรงพุ่มสูงและทึบ เปลือก สีน้ำตาล ใบจะใหญ่กว่ามะไฟ หนาได้ใบมีขนสั้นๆ ออกดอก เป็นช่อดอก อยู่บนก้าน	มีคุณค่าทางอาหาร สูง	ทั่วไปใน อ.กะปง

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทาง
การส่งเสริมเกษตรกรรมพอเพียงเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ/จุดเด่น	ประโยชน์	แหล่งที่พบมาก
5. ลางสาด	ลางสาด	<i>Lansium domesticum</i>	MELIACEAE	เป็นไม้ยืนต้น ดอกออกเป็นช่อ ผลใหญ่ไม่กลม สีผิวสไล	มีคุณค่าทางอาหารสูง	ทั่วไปใน อ.กะปง
6. จูญ	จูญ	<i>Lansium domesticum</i>	MELIACEAE	ผลกลม ใหญ่กว่าลองกองเปลือกหนา มีขน ไม้มีรสขม ใบเรียกว่าลองกอง ลางสาด	มีคุณค่าทางอาหารสูง	พบที่ตำบลเหมาะและตำบลท่านา
7. มะละกะกะ	มะละกะกะ	<i>Lansium domesticum</i>	MELIACEAE	คล้ายลองกอง เนื้อจะนุ่มกว่าหอมหวาน ผลสุกจะล้วยเร็ว	มีคุณค่าทางอาหารสูง	พบที่ตำบลเหมาะบ้านปลายวาบ้านบางแก้ว
8. มังคุด	มังคุด	<i>Garcinia mangostana</i> L.	GUTTIFERAE	ใบมัน เปลือกคันสีดำ ทรงพุ่มกลมสวยงาม ดอกเดี่ยวหรือเป็นคู่ที่ปลายกิ่ง มีเพศเดียว เกสรตัวเมียเป็นแฉกมีจำนวนแฉกเท่ากับรังไข่ ผลที่เกิดขึ้นผลปลอม	มีรสชาติอร่อย มีคุณค่าทางอาหารสูง เปลือก ผลตากแห้งต้มน้ำดื่มในไส	ทั่วไปใน อ.กะปง
9. จำดะ	จำปาดะ	<i>Artocarpus integer</i>	MARACEAE	เป็นไม้ยืนต้น ตระกูลเดียวกับขนุน ใบมีขนสั้นๆ ผิวเปลือกแก่ จะมีสีเหลืองอมส้ม เนื้อมีหลายสี เช่น สีเหลืองทอง เหลืองอ่อน เหลืองอมส้ม ขาวหม่น	มีคุณค่าทางอาหารสูง มีรสชาติอร่อย คล้ายขนุน แต่มีกลิ่นแรงกว่า	ทั่วไปใน อ.กะปง

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทางการส่งเสริมเกษตรกรรมพอเพียงปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ/จุดเด่น	ประโยชน์	แหล่งที่พบมาก
10. ขนุน	ขนุน	<i>Artocarpus heterophyllus</i> lam.ExT.	MARACEAE	ไม้ต้นสูง 9-23 เมตร ลำต้นตรง แตกกิ่งบริเวณโคนมาก ผลขนุน จะออกตามต้น 1 ผลมี 100-500 เมล็ด ลำต้นมียาง ช่อดอกแบบ head ดอกเพศผู้จะมีกลิ่น ผลเกิดเป็นผลรวม	มีรสชาติดี ร้อย กรอบ สามารถแปรรูปได้หลายแบบ	พบทุกหมู่บ้าน
11. เงาะ	เงาะ	<i>Nephelium lappaceum</i> Linn.	SAPIDACEAE	ไม้ต้นสูง 12-25 เมตร แผ่กิ่งก้านสาขากว้าง ใบเป็นใบประกอบ-ย่อย ดอกเพศผู้ ดอกกระเทย ทำหน้าที่เป็นดอกเพศเมีย ผลเงาะเป็นช่อกลมยาว ที่ผิวเปลือกมีขนอ่อนนุ่ม เนื้อสีขาว หุ้มเมล็ด	มีรสชาติดี ร้อย กรอบ แปรรูปได้	พบทุกหมู่บ้าน
12. ลูกหยี	ลูกหยี	<i>Dialium cochinese</i>	CAESALPINIOIDEAE	ไม้ต้นสูง 30 เมตร มีใบรี ปลายใบแหลม ช่อดอกเป็นช่อแยกแขนง ปกคลุมด้วยขนนุ่ม ดอกเล็กสีขาว เมื่อติดผลกลายเป็นผลรูปรี ยาว 1.5 ซม. เมื่อยังอ่อนมีสีเขียว พอสุกแก่เปลี่ยนเป็นสีดำ	ยอดอ่อนรสเปรี้ยว ใช้ปรุงอาหาร ผลอ่อนฝาด กินสดกับน้ำพริก ผลสุกสีดำ มีรสเปรี้ยวอมหวาน	พบที่บ้านท่ากะเด ต.ท่านา

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ/จุดเด่น	ประโยชน์	แหล่งที่พบมาก
13. ดั่งเง	ลูกปุย	<i>Baccaurea macrocarpa</i>	EUPHORBIACEAE	ไม้ผลพื้นเมืองขนาดใหญ่ทรงพุ่ม ออกดอกออกผลตามลำต้น กิ่ง ขนาดใหญ่ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 4-5 ซม. ดอก ช่อ ช่อหนึ่งๆมีประมาณ 5-6 ผล เมื่อไม่สุกจะมีสีเขียวอ่อนๆ เมื่อสุกเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล เปลือกหนามากทำให้มีน้ำหนัก ลักษณะเนื้อในสีขาวขุ่น ผลหนึ่งๆ จะมีประมาณ 4-6 กลีบ รสชาติหวานเย็นอร่อย	ผลสุกรับประทาน มีรสอร่อย	พบที่บ้านท่ากะได ต.ท่านา

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ/จุดเด่น	ประโยชน์	แหล่งที่พบมาก
14. ฟ้าผ่า	ฟ้าผ่า	<i>Baccaurea motheyana</i>	EUPHORBIACEAE	ไม้ต้นขนาดเล็ก เปลือกเรียบบาง เปลือกตามลำต้นมีสีน้ำตาลปนเหลือง เนื้อไม้แข็งปานกลาง ทรงพุ่ม ใบเดี่ยวแบบวงรี การเรียงแบบร่างแหขนนก เส้นใบย่อยเล็กเห็นเป็นคลื่น รูปร่างยอดแหลม สีเขียวเข้ม ดอกแบบราวม ออกดอกตามลำต้นตั้งแต่โคนต้น ติดพื้นดินจนถึงกิ่งก้านสาขา ผลกลม ขาวนูน ผลรูปมน ลักษณะเด่นผลอ่อนผลแก่จะมีสีเขียว ผิวของผลจะมีสีขี้ผึ้งเคลือบอยู่ เมล็ดรูปวงรีเมล็ดแหลมสีเหลืองอ่อน	ผลอ่อนมีรสเปรี้ยว หันเป็นชั้นใส่ลงในอาหารจำพวกแกงส้ม ผลแก่ นำมาแปรรูปคล้ายส้มแขก	พบทั่วไปใน อ.กะปง

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ/จุดเด่น	ประโยชน์	แหล่งที่พบมาก
15. ส้มควาย	ส้มแขก	<i>Garcinia atroviridis</i> Griff.ex.t anderson	GUTTIFERAE	ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก สูง 2-12 เมตร ใบเดี่ยวเรียงตรงข้าม รูปขอบขนานแคบ ปลายใบเรียวแหลม โคนใบเป็นรูปลิ้น สีเขียวเข้ม ใบอ่อนสีแดง ดอกแยกเพศ กลีบดอกรูปไข่ ผลรูปกลมเป็น มีสีส้ม มีร่องจำนวนมาก คล้ายฟักทอง ผลอ่อนสีเขียว เมื่อแก่จัดจะเปลี่ยนเป็นสีส้ม ฉ่ำน้ำ รสเปรี้ยวจัด	ผลสดนำมาแกงส้มแปรรูป	พบทั่วไปทุกหมู่บ้าน
16. ลูกเลียด	หัวเป็กียใต้	<i>Syngnathus cucumneris</i>	MYRTACEAE	ไม้พื้นเมืองเป็นไม้ต้นสูง 10-15 เมตร แตกกิ่งก้านสาขารอบลำต้น ใบมีลักษณะเรียวยาว ออกใบเป็นคู่ ขอบใบเรียบปลายใบจะแหลม ผิวใบเรียบเกลี้ยง ดอกมีลักษณะสีเหลือง ช่อหนึ่งๆมีประมาณ 15-20 ดอก ผลอ่อนมีสีน้ำตาลแดง ผลสุกมีสีม่วงดำ เป็นพวงคล้ายองุ่น เมล็ดมี 1 เมล็ด	ผลดกกับเกลือและน้ำตาลอ้อย ผลแปรรูปทำไวท์ต้นทำเครื่องเรือน	พบมากบริเวณบ้านปลายวา

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทางการส่งเสริมเกษตรกรรมเฉพาะปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

ชื่อพื้นเมือง	ชื่อทั่วไป	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะ/จุดเด่น	ประโยชน์	แหล่งที่พบมาก
17. หล้าดำ	มั่งคะ	<i>Cynanchum iripa</i> kostef.st	LEGUMINOSAE - CAESALPINIOIDEAE	ไม้ต้นสูง 3-4 เมตร รัศมีทรงพุ่ม ขนาดเล็ก ลำต้นมีเปลือกน้ำตาล แกมดำ ใบคล้ายใบโศกอินเดีย ดอกสีขาว ผลมีลักษณะครึ่ง วงกลม ผิวของผลขรุขระคล้าย ผิวหนังของสัตว์จำพวกคางคก ผล อ่อนสีเขียวอมน้ำตาล ผลสุกสี เหลือง ผลหนึ่งมีเมล็ดเพียงเมล็ด เดียวมีลักษณะแบน	ผลนำมาบริโภคเป็น ผลไม้สด รสชาติ หวานอมเปรี้ยว	พบที่บ้านนวล ตรมณีย์และ บ้านปลายวา ต.งะมาะ

สรุปผลการดำเนินงาน

ทีมวิจัยได้สืบค้นข้อมูลจากตำราเกี่ยวกับพันธุ์พืชดังนี้

1. พืชกัลบกปักษ์ใต้ ดร.นพรัตน์ บำรุงรักษ์
2. พรรณไม้พื้นเมืองปักษ์ใต้ คำนวน แก้วช่วง
3. คณาเกษัช ชยันต์ พิเชียรสุนทรและวิเชียร จีรวงส์
4. คู่มือป่าล้มประดับ ดร.ปิยะ เณรมกลิ่น
5. ไม้ดอกไม้ประดับ เณรมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พลเอกยุทธนา คำดี และคณะ
6. พรรณไม้พระตำหนักสวนปทุม เทิดพระเกียรติ 50 พรรษา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี นายแก้วขวัญ วัชโรทัยและคณะ
7. พืชสมุนไพรใช้เป็นยา ภูมิพิชญ์ สุขาวรรณ
8. ผักพื้นบ้าน 2 อุไร จิรมงคลการ
9. ไม้ในบ้าน อ.อโณทัย
จากอินเทอร์เน็ต

1. <http://th.wikipedia.org/wiki>
2. <http://www.phtnet.org/news/view-news.asp?>
3. <http://gotoknow.org/blog/naree122/220033>
4. <http://suan-naratip.tripod.com/herb5.htm>
5. <http://www.samunpri.com/herbdrug/?p=210>
6. <http://tourdoi.com/general/flower/page/033.htm>

ปัญหาอุปสรรค แหล่งค้นคว้า หนังสือประกอบในการค้นคว้ามีน้อย

ข้อเสนอแนะ ควรได้ไปค้นคว้าแหล่งอื่นๆ เช่น ห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่างๆ

กิจกรรมที่ 8 : บูรณาการสอนพืชกับกลุ่มสาระวิชาต่าง ๆ ในโรงเรียน

วันที่ 6 มีนาคม 2550

สถานที่ โรงเรียนกะปงพิทยาคม

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ครู 20 นักเรียน 370 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำพรรณพืชที่หายากและมีประโยชน์มาใช้บูรณาการณสถานศึกษา
2. เพื่อปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนรู้จักฟื้นฟูอนุรักษ์พืชที่หายาก

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. จัดประชุมครู กำหนดทำแผนการสอน นัดหมายนักเรียน
2. ปฏิบัติการสอน
3. สรุปผลการดำเนินการ

ผลการดำเนินงาน

ครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ดำเนินการสอนในวันที่ 6 มีนาคม 2549 ตั้งแต่เวลา 08.30-12.00 น.ดังนี้

ระดับ ม.1 ได้บูรณาการ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ในหัวข้อ ทำมังกับชีวิตที่พอเพียง

สังคมศึกษา - สามารถดำรงชีวิตโดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง

คณิตศาสตร์ - สามารถประมาณค่าของต้นทำมังได้

วิทยาศาสตร์ - สามารถสกัดน้ำมันหอมระเหยจากใบทำมังได้

คหกรรม - ประกอบอาหารจากใบทำมัง

ศิลปะ - วาดรูปเหมือนจริงของใบทำมัง

ดำเนินการสอนโดย 1. นางจิระภา เชื้อไทย 2. นางสาวสุปราณี รอดเซ็น
3. นางอภิญญา เดี่ยวสกุล 4. นายจิระวิน ชูไฟ

ระดับ ม.3 ได้บูรณาการ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ในหัวข้อ เศรษฐกิจพอเพียงกับทำมัง

สังคมศึกษา - เข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม

วิทยาศาสตร์ - สำรวจ วิเคราะห์ ระบบนิเวศน์ของต้นทำมัง

ภาษาอังกฤษ - บอกชื่อส่วนต่างๆของต้นทำมังเป็นภาษาอังกฤษได้

ดำเนินการสอนโดย 1. นางวรรณวิมล ศรีบุรุษ 2. นายโสภณ ขาติโรจันทร์
3. นางสาววิไลวรรณ ฟองชัย

ระดับ ม.4 ได้บูรณาการ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ในหัวข้อ ร่วมสนุกเรียนรู้.....สู่ทำมัง

ฟิสิกส์ - อธิบายพลังงานที่เกิดจากคันทำมังได้

เคมี – ทดลองหาสารอาหารได้

คณิตศาสตร์ – บอกความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆกับคันทำมังได้

การงานอาชีพ- ทำน้ำพริกใบทำมัง

ภาษาอังกฤษ – เขียนศัพท์ที่เกี่ยวกับขั้นตอนการทำน้ำพริกทำมัง

ดำเนินการสอนโดย 1. นางจิระภา เชื้อไทย 2. นางสาววิมาลา ลายลักษณ์

3. นางสาวศิริกาญจน์ บรรณสุข 4. นางสาววิจิตรา ชัยเซ่ง

ระดับ ม.5 ได้บูรณาการ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ในหัวข้อ “Life and Tumming ”

ภาษาไทย – สามารถแต่งนิทานพื้นบ้านที่เชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตกับคันทำมัง

ชีววิทยา – สามารถอธิบาย และจำแนกชนิดความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตกับคันทำมังได้

คอมพิวเตอร์ – สามารถสร้างงานนำเสนอข้อมูลใบทำมังด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้

ดำเนินการสอนโดย 1.นางสาวทิพย์วัน กู้แร่ 2. นางสาวปฐิมา เจริญทรัพย์

3. นางสาวนันท์วัน ทองทวีวัฒน์

ระดับ ม.6 ได้บูรณาการ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ในหัวข้อ “แมงดาตัน ”

สังคมศึกษา – บอกสรรพคุณและการใช้ประโยชน์ของทำมังได้

สุขศึกษา – อธิบายประโยชน์และโทษของทำมังที่มีผลต่อสุขภาพ

ศิลปศึกษา- วาดภาพรูปลักษณะของแมงดาตันได้

การงานอาชีพคอมพิวเตอร์ – สืบค้นข้อมูลและการนำเสนอได้อย่างถูกต้อง

ดำเนินการสอนโดย 1. นายอาร์ณ นิลอินจันทร์ 2. นางเรวดี ช่วยจันทร์

3. นายจรัส พูลศิริ 4. นายจิระวิน ชูไฟ

สรุปผลการดำเนินงาน

ครูได้ระดมสมองในการคิดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความสุข เพลิดเพลินกับกิจกรรมและได้รับความรู้ประสบการณ์จากกิจกรรมนี้ ทำให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์พืชพันธุ์ต่อไป

ปัญหาอุปสรรค นักเรียนบางคนไม่ได้ร่วมกิจกรรมเนื่องจากติดการฝึกภาคสนามของนักศึกษาวิชาทหารที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

ข้อเสนอแนะ จัดกิจกรรมภายหลัง โดยมอบหมายให้ทำใบงานส่ง

**กิจกรรมที่ 9 : จัดเวทีระดมประสบการณ์และสมอง/แสดงความเห็น/วิเคราะห์เชื่อมโยงระหว่างสาเหตุ
การเปลี่ยนแปลงกับผลความเสื่อมโทรมของพืชท้องถิ่น**

วันที่ 5 เมษายน 2550

สถานที่ ศาลาอเนกประสงค์ชุมชนบ้านท่านา ตำบลท่านา อำเภอกะปง จังหวัดพังงา

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม 25 คน

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษา สาเหตุ อาการ ผล ที่ตามมาจากการเปลี่ยนแปลงและความเสื่อมโทรมของพืชท้องถิ่น

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. หัวหน้าโครงการทำหนังสือเชิญทีมวิจัยและผู้สนใจเพื่อเข้าร่วมประชุม
2. เตรียมสถานที่
3. เตรียมหัวข้อการประชุม
4. ประสานงาน
5. เตรียมอาหาร เครื่องดื่ม เอกสาร อุปกรณ์เครื่องเสียง
6. จัดประชุมตามกำหนด

ผลการดำเนินงาน

- มีการประชุมร่วมกันระหว่างทีมวิจัย ชาวบ้าน ทีมที่เลี้ยงจากศูนย์ประสานงานสนับสนุนกองทุนวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นพังงาดังนี้

1. ทีมวิจัยและพี่เลี้ยงแนะนำตัวเองและกล่าววัตถุประสงค์ในการจัดเวทีระดมประสบการณ์และสมองฯ
2. หัวหน้าโครงการได้นำเสนอผลการวิจัยที่ผ่านมา ปี 2549 งานวิจัยการจัดการฟื้นฟูอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากพืชโบราณอย่างมีส่วนร่วมที่เหมาะสม กับชุมชนบ้านปากพู่ ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง จัดกลุ่มบำรุงดูแลรักษาช่วยกันอนุรักษ์โดยการประชาสัมพันธ์ให้มีการปลูกเพิ่มทุกครัวเรือน นอกจากนั้นก็ได้ นำผลการศึกษานี้ไปแสดงที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา

3. นายจิระวิน ชูไฟ ได้กล่าวถึงงานวิจัยปี2550นี้ เราได้ทำการวิจัยสำรวจพรรณไม้ท้องถิ่นที่หายาก และเกือบจะสูญพันธุ์ไปให้มีการฟื้นฟูกลับคืนมา โดยพวกเราจะเป็นแกนนำช่วยเหลือให้ชาวบ้านทุกคน อนุรักษ์เช่น ทุเรียนสาริกา กล้วยไม้ ไม้เศรษฐกิจ ไม้อนุรักษ์ พรรณไม้ต่างๆ เพื่อให้ลูกหลานได้รู้ได้เห็น ของจริง

4. นางสาววิไลวรรณ ฟองชัย หัวหน้าโครงการ ได้ดำเนินการชี้แจงว่า กิจกรรมที่ทีมวิจัยได้ศึกษารวบรวมชนิดพันธุ์ไม้ในท้องถิ่นได้ 4 กลุ่ม คือ

4.1 ดอกไม้/ไม้ประดับ/สมุนไพร

4.2 พืชเศรษฐกิจ/ไม้ผล

4.3 ผักพื้นบ้าน

4.4 พืชที่หายาก

แจกรายชื่อต้นไม้ที่รวบรวมข้อมูลมาให้แต่ละกลุ่มช่วยกันระดมสมองคิดที่ทีมวิจัยสำรวจมานั้น
ชุมชนเคยรู้จักหรือไม่ มีประโยชน์ คุณค่า/โทษ อย่างไรและให้เพิ่มเติมพืชที่คิดว่าตกการสำรวจ/หรือชุมชน
รู้จักกันเป็นอย่างดี ได้แบ่งกลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มสามหนุ่มสามมุม ประกอบด้วย

1. นายกิตติพันธุ์ เกื้อสกุล 2. นายภูมิพุทธ เกื้อสกุล 3. นายจิระวิน ชูไพร

กลุ่มที่ 2 กลุ่มบ้านขึ้น ประกอบด้วย

1. นางตริงใจ ตั้งเซ่ง 2. นางขวัญตา ปานภักดี 3. นางบุญเรือน พัทนะ
4. นางสาวณัฐกานต์ ไขสุวรรณ

กลุ่มที่ 3 กลุ่ม สองแ่ง หนึ่งหนุ่ม ประกอบด้วย

1. นายไพวัลย์ ทิงบริรักษ์ 2. นายพันธุ์ทิพย์ ทิงบริรักษ์ 3. นายสมพร บุญนาม

กลุ่มที่ 4 กลุ่มสมุนไพร ประกอบด้วย

1. นายอำนวย ประกอบแสง 2. นายหิณ รัชทอง 3. นายกิตติชัย ก้างตัน
4. นายพันธ์ ทองฤทธิ์ 5. เด็กชายนัฐพล กระจาย

หลังจากอภิปรายกลุ่มแล้วส่งตัวแทนออกมานำเสนอดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มสามหนุ่มสามมุม นำเสนอโดยนายกิตติพันธุ์ เกื้อสกุลพืชที่พบ/ประโยชน์ คุณค่าที่ได้ ดังนี้
ดอกไม้/ไม้ประดับ/สมุนไพร ลูกใต้ใบ(แก่นัว) กระต้อม เสดดพังพอน จำปี จำปา ชุมเห็ด ชิงคอก
เด็ว กระเช้าสีดา ผักเสี้ยนผี

พืชเศรษฐกิจ สาธู ระกำ กระถินเทพา ลูกหยี

ผักพื้นบ้าน ชะอม ทองหลวง มะนาว ลูกโพระ ลูกฉิ่ง

พืชที่หายาก จำปาทอง ลางสาครเถื่อน ไข่ทำบ้าน สะบ้า ส้มเฒ่า ลูกปุย

กลุ่มที่ 2 กลุ่มบ้านขึ้น นำเสนอโดยนางตริงใจ ตั้งเซ่งพืชที่พบ/ประโยชน์ คุณค่าที่ได้ ดังนี้

ดอกไม้/ไม้ประดับ/สมุนไพร ไข่มูก จำปี จำปา ดอกแก้ว ราตรี ดินตะขาบ ว่านนางคูน นางกวัก
พลับพลึง(แก้ปวดเมื่อย) พุดสามสี พุดน้ำบุศ พุทธรักษา มะลิซ้อน คลุ้ม มะพร้าว นกคุ้ม กระเทียม
เถา บัวหลวง

พืชเศรษฐกิจ คลุ้ม(ใช้เย็บจาก) ใบเล็บครุฑ กระถินเทพา กระถินณรงค์ ตะเคียนทอง หนุ่ยช้าง
(ทอดมัน)

ผักพื้นบ้าน ทำม้ง (ทำน้ำพริก) บวบหอม ผือก มัน ใบหูกมี้ ผักกะสัง

พืชที่หายาก ส้มป่อย ชะมวง ดอกไข่ มะยม ประดู่ เฟิร์นก้านดำ เต่าร้าง ลูกปรู ราน้ำ ตะขบ ถิง โปะ
พิกุล มะดัน ยอดเรียน(คล้ายเต่าร้าง) ประดู่ มะตูม

กลุ่มที่ 3. กลุ่ม สองแ่ง หนึ่งหนุ่ม นำเสนอโดยนายไพวัลย์ ทังบริรักษ์ พืชที่พบ/ประโยชน์ คุณค่าที่ได้ดังนี้
ดอกไม้/ไม้ประดับ/สมุนไพร กระเช้าสีดา บั้งบั้ง ผ้าขาวห่อทอง เข็มป่า (ดอกสีขาวม่วง) กาหลา
วาสนา

พืชเศรษฐกิจ ลูกคร ไข่สีสุก(ใช้ทำข้าวหลาม) ไข่ราดวัง ระกำ กระดินเทพา ลูกหยี

ผักพื้นบ้าน ชะอม ทองหลวง มะนาว ลูกโปะ ลูกถิง

พืชที่หายาก จำปาทอง ลางสาตเถื่อน ใช้ทำบ้าน สะบ้า ส้มเฒ่า ลูกปุย

กลุ่มที่ 4 กลุ่มสมุนไพร นายอานวย ประกอบแสง เป็นผู้นำเสนอ พืชที่พบ/ประโยชน์ คุณค่าที่ได้ดังนี้

ดอกไม้/ไม้ประดับ/สมุนไพร ค้างคาวดำ สร้อยนางกรอง ช้องนางคลี่ โป๊ยเซียน กระบองเพชร
กุหลาบหิน เฟื่องฟ้า โกสน หางตะขาบ (แก้ปวดท้อง, แผลงัด ต่อย) ปลง พฤษภาทศวรรษ
ทับทิม(ไม้มงคล,แก้ท้องร่วง)

พืชเศรษฐกิจหลัก ลูกข่าง (ยางนา) สากา (สาธิตา) สละ

ผักพื้นบ้าน ผักขม ชีฝรั่ง ชีลอม ราน้ำ หญ้าขิด สาหร่ายน้ำ สะระแหน่

พืชที่หายาก ดินตุ๊กแก ปาล์มหลังขาว สนู่เลือด สนู่ดำ สนู่ขาว ม้าวิ่ง ริมบั้น บันไคลิง หล่ำล่า กะเปก

5. คุณสุกิจ นาคตาขุน หัวหน้าศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพังงา สรุปและเสนอแนะ
พันธุ์ไม้ในอำเภอกะปง มีพันธุ์ไม้มากหลากหลายชนิด ขอเสนอให้ศึกษาเพื่อเสนอสู่สายตาคอนข้างนอกพื้นที่
และต้องการให้ชุมชนอนุรักษ์ไม้ที่ใกล้สูญพันธุ์ อยากให้ชาวบ้านควรได้ศึกษาลงลึกพืชดังต่อไปนี้ ทำม้ง
กลุ่ม หูกมี้ ถิงเหนียว(สีแดง มีอยู่ที่บ้านนายหิน รัชทอง) ตระกูลปาล์ม ค้างคาวดำ ถิงแข (ลูกปุย)
หล่ำล่า ขอให้ชุมชนผู้ปกครองสนับสนุนในการรื้อฟื้น ทำให้คนรู้จัก

สรุปผลการดำเนินงาน

1. ชุมชน มีความเข้าใจวัตถุประสงค์ในการจัดเวทีระดมประสบการณ์และสมองฯ ให้ความร่วมมือ
เป็นอย่างดี
2. ชุมชนได้รับรู้ผลงานของงานที่หัวหน้าโครงการได้นำเสนอผลการวิจัยที่ผ่านมา ปี 2549 ยินดีที่
จะให้ความร่วมมือในการดำเนินการสานต่อในโครงการต่อไปด้วยดี
3. ร่วมกันแสดงความคิดเห็นออกมาเป็นรูปธรรม แต่ละกลุ่มมีศักยภาพการเป็นผู้นำช่วยกันระดม
ความคิดหาสาเหตุการสูญพันธุ์พืชในท้องถิ่นไปจากท้องถิ่นเพราะอะไร และผลกระทบต่อชุมชนอย่างไร
สาเหตุหลัก ในการสูญพันธุ์พืชได้แก่

- 3.1 การปลูก ขยายพื้นที่ในการทำสวนยางพารา สวนปาล์มสวนผลไม้
- 3.2 การนำพรรณพืช ไปจำหน่ายนอกพื้นที่
- 3.3 ขาดความรู้ คุณค่า ประโยชน์ของพืชชนิดนั้นๆ
- 3.4 ขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์พืชที่หายากในท้องถิ่น

ปัญหาอุปสรรค กิจกรรมนี้มีกลุ่มคนมาไม่ครบทุกตำบลเพราะอยู่ห่างไกลกันมาก

ข้อเสนอแนะ ควรได้จัดเวทีครั้งต่อไปให้ครบทุกตำบล

กิจกรรมที่ 10 : สำรวจบุคคลที่มีภูมิปัญญาการปลูกและใช้ประโยชน์จากพืชท้องถิ่น

วันที่ 27 เมษายน 2550

สถานที่ ตำบลเหมาะ ตำบลท่านา ตำบลกะปง ตำบลลั่นทม

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม 6 คน

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษาและรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการใช้ประโยชน์และการขยายพันธุ์พืชท้องถิ่น

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. เตรียมออกแบบสัมภาษณ์
2. ประสานงาน
3. เตรียมอาหาร เครื่องดื่ม
4. สัมภาษณ์บุคคลสำคัญในท้องถิ่นในการปลูกพืชและการใช้ประโยชน์
5. เดินทางสัมภาษณ์ผู้รู้การใช้ประโยชน์พืชท้องถิ่น

ผลการดำเนินงาน

ทีมวิจัยได้ศึกษาแหล่งเรียนรู้ร่วมกับชุมชนที่เกิดภูมิปัญญาในท้องถิ่นตนเองและตระหนักถึงคุณค่าทรัพยากรที่มีอยู่ในหมู่บ้านตนเอง โดยได้สัมภาษณ์ดังนี้

1. วิธีการเพาะปลูกพืชอย่างไร
2. พืชชนิดใดที่ควรอนุรักษ์ไว้เพื่อไม่ให้สูญพันธุ์ไปจากท้องถิ่นเรา
3. ควรส่งเสริมให้มีการเพาะปลูกเพื่อเพิ่มผลผลิตและรายได้ได้แก่อะไรบ้าง
4. มีวิธีการจัดการในการขยายพันธุ์ในท้องถิ่นอย่างไร
5. มีการจัดการเพาะปลูกร่วมกับชุมชนอย่างไร

บุคคลที่มีภูมิปัญญาในการปลูกพืชและใช้ประโยชน์ในท้องถิ่น มีดังนี้

1. นายนิรันดร์ ศรีรอดภัย บ้านเลขที่ 3/2 หมู่ 1 บ้านบางกุ่ม ตำบลกะปง อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
2. นางปรานิต สูงสง่า บ้านเลขที่ 20/2 หมู่ 3 บ้านบางกุ่ม ตำบลท่านา อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
3. นางลำยอง คงนาค บ้านเลขที่ 8 หมู่ 3 บ้านลำรู่ ตำบลท่านา อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
4. นายสำเร็จ พรหมแก้ว บ้านเลขที่ 201/1 หมู่ 2 บ้านปากถัก ตำบลท่านา อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
5. นางจงกล ดาษฎาจันทร์ บ้านเลขที่ 21/3 หมู่ 3 บ้านลำรู่ ตำบลกะปง อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
6. นายเอนก จิระรัตน์ บ้านเลขที่ 98/4 หมู่ 2 บ้านปากถัก ตำบลท่านา อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
7. นางสาวเพลินจิต เพ็ญภักดี บ้านเลขที่ 2 หมู่ 1 บ้านเหมาะ ตำบลเหมาะ อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
8. นายสุทัศน์ ศิริโคกกุล บ้านเลขที่ 7/2 หมู่ 2 บ้านสะพานเสือ ตำบลเหมาะ อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
9. นายอมร หงอสกุล บ้านเลขที่ 5/2 หมู่ 3 บ้านสะพานเสือ ตำบลเหมาะ อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
10. นางนวลน้อย แซ่ตัน บ้านเลขที่ 1/1 หมู่ 4 บ้านบางพาง ตำบลท่านา อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
11. นางเอี่ยม คงกาด บ้านเลขที่ 1/1 หมู่ 4 บ้านบางพาง ตำบลท่านา อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
12. นายจำนงค์ เพชรจะสมบ้านเลขที่ 174/3 หมู่ 2 บ้านฝ่ายท่า ตำบลท่านาอำเภอกะปง จังหวัดพังงา
13. นายนิล เพ็ชรหิน บ้านเลขที่ 15 หมู่ 1 บ้านท่านา ตำบลท่านา อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
14. นางถิ์ ทองคณารักษ์ บ้านเลขที่ 183 หมู่ 2 บ้านท่ากะไค ตำบลท่านา อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
15. นายวิรัตน์ ช่วยรักษา บ้านเลขที่ 2/2 หมู่ 3 บ้านปากคลอง ตำบลตรมณี อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
16. นายประสงค์ ทองสุข บ้านเลขที่ 17/2 หมู่ 3 บ้านปากคลอง ตำบลตรมณี อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
17. นางสมศรี สรเกตุ บ้านเลขที่ 5/5 หมู่ 2 บ้านปลายวา ตำบลเหมาะ อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
18. นายสุริยา เพชรเกษม บ้านเลขที่ 46/2 หมู่ 4 บ้านบางพาง ตำบลท่านา อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
19. นายหย่ง เรืองจิรินทร์ บ้านเลขที่ 79/1 หมู่ 4 บ้านบางพาง ตำบลท่านา อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
20. นายชูเกียรติ วงศ์สวัสดิ์ บ้านเลขที่ 2 หมู่ 3 บ้านปากคลอง ตำบลตรมณี อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
21. นายบัญญัติ วิจิรา บ้านเลขที่ 18/7 หมู่ 3 บ้านปากคลอง ตำบลตรมณี อำเภอกะปง จังหวัดพังงา

สรุปผลการดำเนินงาน

จากการสัมภาษณ์บุคคลต่อไปนี้

1. มีพืชในท้องถิ่นมากที่สุดได้แก่ ขางพารา ปาล์มน้ำมัน เงาะ มังคุด ลองกอง ลำไย ลำสาดี จำปาตะ สะตอ สละ ระกำ ลูกเนียง ผักเหมียง
2. มีวิธีการเพาะปลูกในท้องถิ่นโดย
 - 2.1 ขุดหลุมแล้วเอาปาล์มลง 15 วันใส่ปุ๋ย
 - 2.2 ปลูกแบบธรรมชาติโดยใส่ปุ๋ยชีวภาพ

- 2.3 มีโรงเพาะชำกล้าไม้สำหรับเก็บต้นพันธุ์ ตอนกิ่ง ตัดตาแล้วปลูกผสมผสาน ผลไม้หลายอย่างมีบ่อปลา รอบบ่อปลาก็ปลูกมันสำปะหลัง
- 2.4 ปลูกแบบผสมผสานในพื้นที่เดียวกัน เป็นการตัดตอนโรคที่เกิดกับพืชและพืชได้พึ่งพาซึ่งกันและกัน ผลผลิตได้ตลอดปี
- 2.5 ปลูกแบบนั่งแท่น
3. พืชชนิดใดควรอนุรักษ์
 - 3.1 พืชทุกชนิดมีค่าควรอนุรักษ์
 - 3.2 ผักเหมียง มังคุด ทุเรียน ผักกูด ผักหนาม ทุเรียนสาธิตา จำปาตะ
4. ควรส่งเสริมให้มีการเพาะปลูกเพื่อเพิ่มผลผลิตและรายได้ได้แก่ ขางพารา ปาล์มน้ำมัน
5. มีวิธีการขยายพันธุ์อย่างไร
 - ตัดตา ตอนกิ่ง ซ้อมเมล็ดพันธุ์ เพาะเมล็ด เสียบยอด ปักชำ
6. การมีส่วนร่วมกับการจัดการเพาะปลูกพืชร่วมกับชุมชนอย่างไร
 - 6.1 ร่วมแสดงความคิดเห็นต่อชุมชนกับชนิดของพันธุ์พืช
 - 6.2 ได้ปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ
 - 6.3 ปลูกตามสวนสาธารณะในวันสำคัญต่างๆทุกปี
 - 6.4 ประชุมโดยการเข้ากลุ่มแม่บ้าน
 - 6.5 ร่วมกันอนุรักษ์พันธุ์พืชที่ไม่มีในชุมชน

ปัญหาอุปสรรค ยังเก็บข้อมูลนี้ไม่เรียบร้อย

ข้อเสนอแนะ ควรเพิ่มข้อมูลอีกในงวดที่ 2 ให้ได้ทุกตำบล

กิจกรรมที่ 11. การสำรวจผลไม้ ครั้งที่ 2

วันที่ 10 ธันวาคม 2550

สถานที่ บริเวณพื้นที่เป้าหมาย 3 แห่ง อำเภอกะปง จังหวัดพังงา

ผู้เข้าร่วมโครงการ 10 คน

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษาแนวทางการร่วมมือการฟื้นฟูประโยชน์พืชท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน

ขั้นตอนการดำเนินการ

1. หัวหน้าโครงการติดต่อประสานงานนัดหมายเวลาเดินทาง
2. ประชุมวางแผนในการศึกษาพืชที่มีลักษณะเด่นและเป็นพืชประจำท้องถิ่น

3. เตรียมอาหาร เครื่องดื่ม พาหนะ แบบบันทึก กล้องถ่ายรูป วัสดุอุปกรณ์เครื่องเขียน
4. เดินทางไปสำรวจ 3 แห่ง บ้านกะปง บ้านท่านา และบ้านเหล่

ผลการดำเนินงาน

เราออกเดินทางไปที่บ้านนายชนิด พรหมแก้ว ชาวเกษตรกร 17 ม.3 ต.กะปง บ้านกะปง อำเภอกะปง จังหวัดพังงา เป็นเจ้าแหล่งขยายพันธุ์ทุเรียนสาธิตาได้รับความรู้เรื่องการปลูกขยายให้ได้พันธุ์ดั้งเดิมและได้รับใบงานเกี่ยวกับการเสียบยอดทุเรียนมาด้วย มีขั้นตอนการศึกษาดังนี้

1. ข้อมูลพรรณไม้ ทุเรียนสาธิตา

ลักษณะวิสัย เป็นไม้ยืนต้น มีถิ่นอาศัย พืชบก กลางแจ้ง มีความสูง 12-15 m ความกว้าง ทรงพุ่ม 5 m

รูปร่างทรงพุ่ม รูปไข่

ลำต้น เหนือดิน ตั้งตรงได้เอง ผิวขรุขระ ไม่มีข้อปล้อง สีของลำต้น ต้นอ่อนสีเขียวอ่อน ต้นแก่สีน้ำตาลดำ มียางใส

ใบ ชนิดของใบแบบขนนกปลายคู้ สีของใบ ใบอ่อนสีเขียวอ่อน ใบแก่สีเขียวแก่ ขนาดแผ่นใบกว้าง 4 cm ยาว 10-12 cm . การเรียงตัวของใบบนกิ่ง เรียงตรงกันข้าม รูปร่างของใบรูปใบหอก ปลายใบ เรียวแหลม รูปร่างโคนใบมน รูปร่างขอบใบมีขนสีน้ำตาล ใบมีลักษณะเป็นใบเล็ก มีเส้นกลางใบเพื่อการกระจายส่งน้ำ หน้าใบมีสีเขียว แต่หลังใบมีสีน้ำตาลอ่อน

ดอก ชนิดดอก ช่อกระจุกซ้อน ตำแหน่งที่ออกดอก ตามลำต้นหรือกิ่ง สีของดอก ขาว เหลือง กลีบเลี้ยง ติดกันจำนวน กลีบ สีเหลืองอ่อน เกสรตัวผู้ จำนวน 1 อัน เกสรตัวเมีย 1 อัน ตำแหน่งของรังไข่กึ่งใต้วงกลีบ มีกลิ่นหอม รูปร่าง กลีบดอกติดกันรูประฆัง

ผล ผลสดมีเนื้อหลายเมล็ด ผลกลมลักษณะพิเศษ ผลเป็นหนาม ก้านยาวขั้วสั้น ยาว 6-7 เซนติเมตร เปลือกบาง น้ำหนักผลโดยเฉลี่ยประมาณ 1.5 กิโลกรัม เนื้อละเอียด สีเหลืองทอง มีกลิ่นหอม รสชาติหวานหอม มีเนื้อมาก

เมล็ด จำนวนเมล็ดต่อผล 16-18 เมล็ด รูปร่างรี เมล็ดกลีบมีเนื้อมาก

1. ข้อมูลพฤกษศาสตร์ ทุเรียนสาธิตา

ชื่อพื้นเมือง ทุเรียนสาธิตา สากา

ชื่อสามัญ Thu Rian saliga

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Durio zibethinus*

ชื่อวงศ์ BOMBACACEAE

ประโยชน์ ลำต้นไว้ขาย ใบใช้ทำปุ๋ย ผลรับประทานได้

การให้ผลผลิต คือ หลังจากที่เราปลูกแล้ว 4-5 ปี เราจะได้ผลผลิตในช่วงฤดูฝนโดยปีหนึ่งๆ จะได้ผลผลิตหนึ่งครั้ง โดยการเก็บทุเรียนสาธิตาจะต้องไม่ปล่อยให้มันสุกอยู่ต้น จะต้องให้คนขึ้นไปตัดมันจึง

จะได้ผลดีการดูแลรักษา คือ หลังจากการที่เราเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วเราควรจะให้ปุ๋ยกับต้นทุเรียน สูตรปุ๋ยที่ใช้สำหรับทุเรียน คือ สูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 เป็นการช่วยให้ทุเรียนได้มีการใช้ปุ๋ยบำรุงส่วนต่างๆ และสะสมอาหารเพื่อที่จะให้ผลผลิตออกในฤดูกาลต่อไป

การขยายพันธุ์ มี 3 วิธี คือ

1. การใช้เมล็ด คือการนำเมล็ดไปเพาะ
2. การติดตา จะใช้ระยะเวลา 1 ปี ในการทำจึงจะนำไปปลูกได้
3. การเสียบยอด ต้องเก็บไว้ในกระโถมเพื่อป้องกันการคายน้ำจะทำให้ใบไม่เหี่ยว

การเพาะและขยายพันธุ์ของทุเรียนสาธิตเป็นการหาอาชีพเสริมหารายได้ให้แก่ตัวเอง ทั้งยังทำให้เราใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ ตลอดจนอนุรักษ์พืชในท้องถิ่นให้มีความขึ้น

หลังจากเราเดินไปศึกษาทุเรียนสาธิตแล้วก็เดินทางต่อไปที่บ้านท่ากะไค ริมทางมีถังขยะ ดันขนาดใหญ่ของนายสุรสิทธิ์ ชัยยะคำ ม.2.ท่านา อำเภอกะปง จังหวัดพังงา มีรายละเอียดดังนี้

2. ข้อมูลพรรณไม้ ลำแ ข ทุ ก ปุ ย

ลักษณะวิสัย เป็นไม้ยืนต้น มีถิ่นอาศัย พืชบก กลางแจ้ง มีความสูง 8-15 เมตร ความกว้าง เมตร

รูปร่างทรงพุ่ม รูปไข่

ลำต้น เหนือดิน ตั้งตรงได้เอง ผิวเรียบ ไม่มีข้อปล้อง สีของลำต้น ต้นอ่อนสีเขียวอ่อน ต้นแก่ สีน้ำตาล ไม่มียาง

ใบ ชนิดของใบแบบขนนกปลายคี่ สีของใบ ใบอ่อนสีเขียวอ่อน ใบแก่สีเขียวแก่ ขนาดแผ่นใบ กว้าง 1-2 cm ยาว 15-18 cm รูปร่างแผ่นใบ รูปขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม รูปร่างโคนใบมน ใบเรียบ ดอก ชนิดดอก ช่อเชิงลด ตำแหน่งที่ออกดอก ตามลำต้นหรือกิ่ง สีของดอกเหลืองอ่อน กลีบเลี้ยงติดกัน กลีบสีเหลืองอ่อน กลีบดอกติดกัน 2-3 กลีบสีน้ำตาลอ่อน เกสรตัวผู้ 1 อันสีขาว ตำแหน่งของรังไข่ อยู่ใต้วงกลีบ ไม่มีก้าน รูปร่างของดอกรูปคนโท ผลสดสีส้ม 1 ผลมีหลายเมล็ด ผลแห้งแตกเหมือนมะไฟ เปลือกนุ่ม

ข้อมูลพฤกษศาสตร์ ลูกปุย

ชื่อพื้นเมือง ลังแข ลูกปุย

ชื่อสามัญ Lang Khae (Peninsulak)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Baccaurea macrophylla* muell.Arg

ชื่อวงศ์ EUPHORBIACEAE

ประโยชน์ รับประทานเป็นผลไม้ประจำถิ่น หายาก

ลังแข มีชื่อเรียกที่แตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่น ในจังหวัดพังงาที่มี ชื่อเรียกว่า ลูกปุย แต่มีชื่อเรียกทางการว่า ลังแข เป็นพืชตระกูลเดียวกับ มะไฟ แต่ขนาดของผลโตกว่า เป็นไม้ผลที่ออกผลตามลำต้น และกิ่งขนาดใหญ่ การดูแลรักษา ลังแข เป็นพืชที่ไม่ค่อยมีศัตรูพืชรบกวน บำรุงดูแลรักษาง่าย การเก็บเกี่ยวผลผลิต เวลาเก็บลังแขควรเก็บอย่าให้ผิวเปลือกนั้นบอบช้ำเปลือกบอบช้ำแล้วเมื่อกระทบกับอากาศจะมีลักษณะผิวเป็นสีดำ ลังแขเป็นผลไม้ชนิดหนึ่งที่สามารถทำรายได้ให้แก่คนที่ปลูก เพราะลังแขจัดว่าผลผลิตนั้นอยู่ในราคาที่สูงราคาประมาณ 20-25 บาทเลยทีเดียว ดีกว่าที่จะยึดติดอยู่กับการปลูกพืชชนิดหนึ่งเพียงอย่างเดียวหลังจากเราเดินทางมาถึงครั้งวัน ก็พักรับประทานอาหาร เวลา 13.00น. เปลี่ยนเส้นทางไปศึกษาดั้นหาลำที่ตำบลเหล่า ริมทางร้านขายอาหาร เจ้าของเขาเป็นช่างเชื่อม ม. 2. ท่านา อำเภอกะปง จังหวัด พังงา มีรายละเอียดดังนี้

3. ข้อมูลพรรณไม้ หล่ำล่า

ลักษณะวิสัย เป็นไม้พุ่มขนาดเล็ก มีถิ่นอาศัย พืชบก กลางแจ้ง มีความสูง 3-4 m ความกว้าง 2-3 m รูปร่างทรงพุ่ม รูปโคม

ลำต้น เหนือดิน ตั้งตรงได้เอง ผิวหยาบ ขรุขระ ไม่มีข้อปล้อง สีของลำต้น ต้นอ่อนสีเขียวน้ำตาล ต้นแก่สีน้ำตาลดำ มียางขุ่นสีขาว

ใบ ชนิดของใบประกอบใบคู่สลับซ้ายขวา สีของใบ ใบอ่อนสีเขียวอ่อน ใบแก่สีเขียวแก่ ขนาดแผ่นใบ กว้าง 2-3.5 cm .ยาว 4-5 cm ลักษณะพิเศษของใบ เส้นกลางใบจะไม่อยู่ตรงกึ่งกลางใบ ขอบใบอยู่ชิดด้านใดด้านหนึ่ง การเรียงของใบบนกิ่ง เรียงสลับ รูปร่างของแผ่นใบรูปรี ปลายใบเว้ามนั้ม รูปร่างโคนใบเฉียง ขอบใบเรียบ

ดอก ชนิดดอก ช่อแยกแขนง ตำแหน่งที่ออกดอก ตามลำต้นหรือกิ่ง สีของดอกสีขาว ไม่มีกลิ่นหอม รูปร่างของดอกกลีบแยกกัน เมื่อดอกตูมจะมีลักษณะคล้ายดอกมะลิ ออก ออกดอกคล้ายดอกเข็ม

ผล ผลสด ผลมีลักษณะเป็นครึ่งวงกลม ผิวของผล ขรุขระคล้ายกับผิวหนังของสัตว์จำพวกคางคก ผลอ่อน จะมีสีเขียวอมน้ำตาล ผลสุกจะเป็นสีเหลืองในหนึ่งๆผลจะมีเพียงหนึ่งเมล็ดเท่านั้น

เมล็ด จำนวนเมล็ดต่อผล 1 เมล็ด รูปร่างรี เมล็ดลีบมีเนื้อมาก

ชื่อพื้นเมืองอื่นๆ มังคะ

ชื่อสามัญ Mang kha (central peninsular)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cynometra rumiflora* L.T

ชื่อวงศ์ LEGUMINOSAE-CAESALPINIOIDEAE

การออกดอกและติดผล หล่ำล่าจะออกดอกและติดผลตามลำต้นและกิ่งขนาดใหญ่ ลักษณะเป็นกลุ่มจะออกดอกและผลตั้งแต่โคนต้นจากพื้นดินขึ้นไปโดยจะออกดอกและผลตลอดทั้งปี

การใช้ประโยชน์ ใช้บริโภคน้ำเป็นผลไม้สดเช่นเดียวกับไม้ผลทั่วไปรสชาติอร่อยหวานหอม ควรใช้วิธีการเพาะเมล็ด โดยเก็บผลที่สุกเต็มที่แล้ว เพื่อเอาเมล็ดมาเพาะขยายพันธุ์จึงจะทำให้เปอร์เซ็นต์การงอกดี หล่ำล่า เป็นไม้ผลอีกชนิดหนึ่งที่ควรอนุรักษ์เอาไว้หรือช่วยกันปลูกเอาไว้บริเวณบ้านหรือสวนจะมีผลไม้ชนิดนี้ไว้บริโภคทั้งปี และเป็นรายได้เสริมให้แก่ครอบครัวหรือไม่ก็ปลูกเป็นไม้ประดับขึ้นต้น และเป็นการช่วยกันอนุรักษ์ไม้ผลพื้นเมืองไม่ให้สูญพันธุ์

สรุปผลการดำเนินงาน หลังจากศึกษาดำรงผักทั้ง 3 ชนิดนี้แล้วทีมวิจัยจะได้จัดเวทีเพื่อให้ชุมชนรู้จักมากขึ้นและหาแนวทางในการปลูกเพาะขยายเป็นแปลงสาธิต ปลูกแซมในพื้นที่ระหว่างปาล์มยางพาราหรือผลไม้อื่นๆ ชุมชนจะมีรายได้มากขึ้น

กิจกรรมที่ 12 สำรวจผักพื้นบ้าน ครั้งที่ 2

วันที่ 16 ธันวาคม 2550

สถานที่ บริเวณพื้นที่เป้าหมาย 3 แห่ง อำเภอกะปง จังหวัดพังงา

ผู้เข้าร่วม จำนวน 10 คน

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษาแนวทางการร่วมมือการฟื้นฟูประโยชน์พืชท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน

ขั้นตอนการดำเนินการ

1. หัวหน้าโครงการติดต่อประสานงานนัดหมายเวลาเดินทาง
2. ประชุมวางแผนในการศึกษาพืชที่มีลักษณะเด่นและเป็นพืชประจำท้องถิ่น
3. เตรียมอาหาร เครื่องดื่ม พาหนะ แบบบันทึก กล้องถ่ายรูป วัสดุอุปกรณ์เครื่องเขียน
4. เดินทางไปสำรวจ 3 แห่ง บ้านลำภู บ้านเหมาะ บ้านปากพู้

ผลการดำเนินงาน

ทีมวิจัยได้ร่วมกันเดินทางไปศึกษาลงลึกถึงพืช 3 ชนิด ได้แก่ กะเปก เต่าร้าง หูหมี่

เพื่อศึกษาธรรมชาติชีวิตเหล่านั้นว่าชอบ

ชื่อพื้นเมือง กะเปก หน่อไม้ดำ

ชื่อสามัญ : Wild Rice

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Zizania aquatica*

ลักษณะวิสัย พืชน้ำบางส่วนอยู่ในน้ำ ประเภทพืชล้มลุก(Annual)

ลำต้น เหนือดินลักษณะคล้ายต้นข้าวขนาดใหญ่ ลำต้นตรง บริเวณจมน้ำบวบพอง สูงประมาณ 60-80 cm

มีลักษณะเป็นกอๆ เจริญได้ในน้ำลึก ลำต้นใต้ดินเป็นนดไหล มีรากยึดพื้นดินไว้

ใบ ใบเดี่ยวเป็นกาบหุ้มลำต้นสีเขียวสด การเรียงของใบเป็นกระจุก รูปร่างของใบรูปเข็ม ปลายใบแหลมรูปร่างโคนใบมน เรียบ

ดอก ดอกเป็นช่อใหญ่ ขาวประมาณ 40-50 เซนติเมตร ประกอบด้วยดอกย่อยขนาดเล็กจำนวนมากดอกย่อย แยกเพศ โดยต้นกะเปกตัวผู้ออกดอกเป็นสีขาว สำหรับต้นกะเปกตัวเมียจะออกฝักที่นำไปรับประทานได้ และมีการปลูกคล้ายกับต้นข้าว

การปลูกขยายพันธุ์

ทำเลที่เหมาะสมสำหรับการปลูกกะเปก ควรเป็นพื้นที่ที่มีน้ำขังอยู่ตลอดปี เช่น หนองบึง ร่องสวนและเป็นที่ที่ต้นกะเปกได้รับแสงแดดเพียงพอ ถ้าปลูกในที่ร่มเกินไปต้นจะสูงมาก บางครั้งอาจจะสูงมากกว่า 2 เมตรก็ได้ และควรเป็นพื้นที่ที่ไม่ปกคลุมด้วยหญ้าหรือพืชอื่นซึ่งไม่เป็นที่อยู่อาศัยของหนู เพราะหนูจะชอบกินหัวกะเปกมาก

ดินในพื้นที่ที่จะปลูกกะเปกควรมีเลนหรือตะกอน มีอินทรีย์วัตถุมากๆ ยังมีเลนหรืออินทรีย์วัตถุมากเท่าไร ยิ่งทำให้กะเปกงอกงามดี ถ้าพื้นที่ที่จะปลูกเป็นดินทรายจัด กะเปกจะไม่งอกงาม สำหรับเรื่องน้ำควรท่อน้ำให้มีอยู่ในพื้นที่ที่เราปลูกให้ลึกพอท่วมโคนตอ และควรถ่ายเทน้ำได้บ้าง ถ้าใบยาวมากก็ควรตัดออกครึ่งใบเพื่อลดการคายน้ำ การเพาะปลูกควรปลูกในช่วงกลางฤดูฝนเพื่อหล่อเลี้ยงต้นให้เจริญเติบโตแตกกอเร็ว

ฤดูหนาวในเดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม ต้นกะเปกจะสมบูรณ์ได้ที่ ราคาของกะเปกอยู่ที่ 110-150 บาท ต่อกิโลกรัม ใน 1 กิโลกรัมจะมีต้นกะเปกประมาณ 10-12 ต้น

นางพุ่มวดี วยวัฒน์ 26/1 หมู่ 3 บ้านลำภู จ.พังงา เป็นแหล่งให้ข้อมูลให้ทีมวิจัยได้ไปศึกษา มีการขยายพันธุ์มากที่สุด ใน อ.กะปง มีผู้มาศึกษาหลายหน่วยงาน ทำให้เกิดรายได้ให้กับครอบครัว และชุมชน

การใช้ประโยชน์

1. ใช้ปรุงอาหาร เช่น ผัดกับเนื้อ ไก่ สุกร กุ้งและของทะเลอื่นๆ อาหารที่นิยมกันมาก คือ กะเปกผัดกุ้งสด กะเปกผัดน้ำมันหอย กะเปกใส่แกงส้มปลา ฯลฯ

2. ใช้เป็นอาหารสัตว์ ส่วนที่สดของกะเปกที่เราไม่ใช้ เช่น กาบ ส่วนขอดรวมทั้งใบ สามารถนำไปเป็นอาหารสัตว์ได้ ส่วนเศษที่เราเฉือนทิ้งและส่วนที่แก่ยังสามารถนำไปให้สุกรกินสดๆก็ได้

3. ทำปุ๋ย ส่วนที่ไม่ใช้ถ้าเราไม่นำไปเป็นอาหารสัตว์ ยังสามารถนำไปทำปุ๋ยหมักได้อีกด้วย

เตาร้าง

ชื่อพื้นเมือง เตาร้าง เตาร้างเขา เตาร้างเขาหลวง หมากรวด

ชื่อสามัญ Tao Rang.

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Caryota urens* Linn.

ชื่อวงศ์ PALMAE

ลำต้น ไม้พุ่มที่ชบก กลางแจ้ง สูงประมาณ 3-8 m เป็นปาล์มชนิดแตกกอ พุ่มกว้าง 10 cm ลำต้นเหนือดินตั้งตรง ผิวหยาบ ขรุขระ ไม่มียาง

ใบ ชนิดใบประกอบขนนกสองชั้น เรียงสลับรูปร่างแผ่นใบ รูปลิ้มแคบปลายใบสีเหลี่ยมหยักเว้าโคนใบรูปลิ้ม รูปร่างขอบใบ รูปหางปลา

ดอก ดอกช่อแบบช่อแยกแขนระหว่างกาบใบ ตำแหน่ง ชอกใบ สีขาวอมเหลืองออกเป็นช่อแบบช่อแยกแขนระหว่างกาบใบ ช่อดอกยาว 60-80 cm. ดอกบานเต็มที่กว้าง 2 cm. รูปร่างไข่กลับ

ผล ผลสด เมล็ดเดี่ยวแข็ง ผลแห้งแตกฝาเปิด ผลอ่อนเขียวผลแก่สีแดง ดำเข้ม ก้น

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

ประโยชน์ ยอดอ่อนแคงหรือต้มเป็นอาหาร รากและหัวดับพิษดับ ปอด หัวใจ ม้าม แก้อาเจียน ดันเป็นไม้ประดับสวยงาม

โทษ ดอกและผลทำให้คัน

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทางการส่งเสริมเกษตรกรเพาะปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

หูหมี

ชื่อพื้นเมือง หูหมี

ชื่อสามัญ Humi

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Epithema carnososa* Benth. H

ชื่อวงศ์ GESNERIACEAE

ลักษณะวิสัย ไม้ล้มลุก พืชบก ชอบที่ร่ม ความสูงประมาณ 10-20 cm. รูปร่างรูปรมมีลักษณะเป็นกอ ความยาวจากต้น ถึงยอด ประมาณ 24 ซม. ถึง 1 ฟุต ใบมีลักษณะคล้ายหูของหมี ขอบใบเป็นหยักๆ ลำต้น ใบ มีสีเขียวอ่อน ใบจะมีขน และผิวที่สาก โดยจะอยู่สลับซ้ายขวา ประมาณ 6-7 ใบ ลำต้น ลำต้นเหนือดิน ตั้งตรงเองไม่ได้ แผ่นหรือทอดนอนตามพื้นเป็นกอ ผิวหยาบ ขรุขระ

ใบ ใบเดี่ยว สีเขียวอ่อน ขนาดของใบกว้าง 10 cm ยาว 12-5 cm ลักษณะพิเศษของใบ มีรูปร่างคล้ายใบหู การจัดเรียงตัวของ ใบ บนกิ่ง เรียงสลับ รูปร่างแผ่นใบ รูปไข่ ปลายใบแหลม รูปโคนใบ รูปหัวใจ รูปร่างขอบใบจักฟันเลื่อยซ้อนดอก

ดอก ช่อ ช่อซี่ร่มย่อย ช่อหนึ่งจะมีประมาณ 12-24 ดอก อยู่กันเป็นช่อๆ ช่อดอกในหนึ่งต้น จะมี 6-7 ช่อ ตำแหน่งออกดอก ชอกใบ ตำแหน่งของรังไข่ ได้กลีบ มีลักษณะสีขาวอมเหลือง ไม่มีกลิ่น รูปร่างของดอกกลีบดอกติดกัน รูปคนโท

การขยายพันธุ์ แยกกอ ผลผลิตออกตลอดปี เจริญได้ดีในที่ชื้น

ประโยชน์ ใช้ใบประกอบอาหาร ลวกจิ้ม น้ำพริก ผัดน้ำมันหอย

รณน้ำ

ชื่อพื้นเมือง : รณน้ำ, ผักแมงดา โหระพาน้ำ

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Ocimum basilicum* Linn.

ชื่อวงศ์ : SCROPHULARIACEAE

ลักษณะวิสัย เป็นไม้ล้มลุก พืชน้ำ บางส่วนอยู่ในน้ำ ชอบที่ร่ม ความสูงประมาณ 10-20 cm

ลำต้น เหนือดิน ตั้งตรงได้เอง พบตามริมห้วย สิม่วง สีเขียว มียางสีขาว

ใบ ชนิดใบประกอบแบบขนนกมีสามใบย่อย ขนาดกว้าง 4 cm ยาว 6 cm การเรียงตัวของใบบนกิ่ง เรียงสลับระนาบเดียว

ดอก ช่อดอกออกที่ซอกใบปลายยอด เป็นกระจุกทยอยบานทีละ 2-3 ดอกกลีบดอกออกเชื่อมติดกันเป็นหลอดสั้นๆ ปลายแยกเป็น 5 กลีบ กลีบปากสีชมพูอมม่วง ภายในหลอดมีสีเหลืองและมีขนอ่อนปกคลุม ผลเป็นฝัก เมล็ดเล็ก

วิธีปลูกรณน้ำ

รณน้ำชอบดินชุ่มชื้นและมีน้ำขังตื้นๆตลอด ได้รับแสงแดดช่วงเช้า ขยายพันธุ์ด้วยการปักชำกิ่งลงในดินเหนียวที่ชุ่มชื้นมีน้ำขังเล็กน้อย ให้ยอดชูเหนือน้ำ วางในที่ที่มีแสงรำไร ประมาณ 7 วัน จะเริ่มแตกรากและเติบโตต่อไปได้ สามารถปลูกเป็นไม้ประดับในน้ำได้ดี

ประโยชน์ของรณน้ำ

1. ใช้บริโภค บริโภคโดยการกินยอดอ่อน เป็นผักเหนาะกับน้ำพริกหรืออาหารรสจัดกลิ่นหอม
2. ด้านสมุนไพร โดยการนำต้นมาต้มน้ำ ช่วยขับลมในกระเพาะอาหาร

สรุปผลการดำเนินงาน หลังจากศึกษาสำรวจผักทั้ง 3 ชนิดนี้แล้วทีมวิจัยจะได้จัดเวทีเพื่อให้ชุมชนรู้จักมากขึ้นและหาแนวทางในการปลูกเพาะขยายเป็นแปลงสาธิต ปลูกแซมในพื้นที่ระหว่างปลั้วขางพาราหรือผลไม้อื่นๆ ชุมชนจะมีรายได้มากขึ้น

กิจกรรมที่ 13. สำรวจไม้ดอกไม้ประดับ ครั้งที่ 2

วันที่ 22 ธันวาคม 2550

สถานที่ บริเวณพื้นที่เป้าหมาย 3 แห่ง อำเภอกะปง จังหวัดพังงา

ผู้เข้าร่วมโครงการ 10 คน

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษาแนวทางความร่วมมือการฟื้นฟูประโยชน์พืชท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน

ขั้นตอนการดำเนินการ

1. หัวหน้าโครงการติดต่อประสานงานนัดหมายเวลาเดินทาง
2. ประชุมวางแผนในการศึกษาพืชที่มีลักษณะเด่นและเป็นพืชประจำท้องถิ่น
3. เตรียมอาหาร เครื่องดื่ม พาหนะ แบบบันทึก กล้องถ่ายรูป วัสดุอุปกรณ์เครื่องเขียน
4. เดินทางไปสำรวจ 5 แห่ง ได้แก่ บ้านทานา บ้านบางพลาง บ้านกะปง บ้านในหนด บ้านลำคู่

ผลการดำเนินงาน ทีมวิจัยได้ไปศึกษาลงลึกเกี่ยวกับไม้ดอกไม้ประดับ แจกกันทอง กาหลา ว่านมหาเสน่ห์ เอื้องหมายนา ค้างคาวดำ

แจกกันทอง

ชื่อพื้นเมือง ดาก้าง, ดากะเงาะ กระตือช้าง กระตือป่า กระตือพิลาศ จิงลำปี

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Zingiber spectabile* Griff.

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทางการส่งเสริมเกษตรกรรมปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

ชื่อวงศ์

ZINGIBERACEAE

ลักษณะวิสัย ไม้ล้มลุก ประเภทฯ กระเทียม แต่ดอกโตกว่ากระเทียม ชอบอาศัยในที่ร่ม น้ำปานกลางดินร่วน ระบายน้ำได้ดี ความชื้นสัมพัทธ์ค่อนข้างสูง ความสูงประมาณ 3 - 5 m ความกว้างทรงพุ่ม 1-2 เมตร

ต้น ลำต้นใต้ดิน เหง้า แข็ง ผิวเรียบ มีลักษณะเป็นกอ แดงกอกแน่นในหนึ่งกอมีประมาณ 10 -15 ต้น สูงประมาณ 2.5 เมตร มีกลิ่นหอม

ใบ ชนิดใบเดี่ยว เรียงสลับเป็น 2 แถว รูปใบหอก โคนใบสอบถึงกลม ปลายใบเรียวแหลม ใบประดับจำนวนมากเรียงเวียนสลับกันแน่น ใบขนาดใหญ่สุดของต้นเจ็ก้นยาวประมาณ 45 cm กว้างประมาณ 7 cm. ใบขนาดเล็กสุดของต้นเจ็ก้นยาวประมาณ 3 cm กว้างประมาณ 1 cm. มีกลิ่นหอม การเรียงตัวของใบบนกิ่ง เรียงเป็นกระจุกจากลำต้นใต้ดินเป็นลักษณะออกจากกาบ รูปร่างแผ่นใบ รูปขอบขนาน ปลายใบแหลม รูปร่างโคนใบมน รูปร่างขอบใบเรียบ รูปร่างใบประดับรูปไข่กลับ ปลายมน ขอบมีฟันเข้าด้านใน สีเหลืองอมน้ำตาลส้ม กลีบเลี้ยงเชื่อมติดต่อกันเป็นหลอดเป็นหลอดสั้น ปลายแยกเป็น 3 กลีบ

ดอก ดอกช่อ ตำแหน่งที่ออกดอกช่อโคนต้นโผล่จากดิน กว้างประมาณ 8 cm ยาวประมาณ 22 cm กลีบดอกของดอกเจ็ก้นมีประมาณ 25 ชั้น ชั้นหนึ่งมีประมาณ 8 กลีบ กลีบดอกนั้นจะมีความกว้างประมาณ 2.5 cm ยาวประมาณ 2.5 cm ช่อดอกแทงออกมาจากเหง้ากลีบดอกเชื่อมติดกันเป็นหลอด ปลายแยกเป็น 3 กลีบ มีกลิ่นหอม

โครงสร้างดอกเจ็ก้นสี่เหลี่ยม ชนิดดอกช่อ ความยาวจากโคนถึงยอดของช่อ 20 cm. ความกว้างของช่อ 15 cm. ความกว้างของกลีบดอก 13 cm. ความกว้างของเหนือโคน 16 cm

ชนิดดอกช่อ มีช่อดอกเล็ก ๆ อดกันวนรอบๆ กลมเป็นชั้นจากโคนถึงปลายยอด ของดอกช่อ ช่อดอกใหญ่ มีความยาวประมาณ 38 cm. ความกว้างของยอด 7 cm. ความกว้างกลางดอก 17 cm เหนือโคน 19 cm ดอกสีแดง เกสรเพศผู้เป็นหมันที่มีลักษณะคล้ายกลีบปากรูปกึ่งครึ่งวงกลม แยกเป็น 3 กลีบ สีเหลือง สีน้ำตาลแดงเข้มหนาแน่น ก้านเกสรเพศผู้สั้นมาก อับเรณูขนาดใหญ่ เนื้อเยื่อเหนืออับเรณูสีน้ำตาลแดง

ผล รูปรี

เมล็ด มีจำนวนมาก ประมาณ 30-60 เมล็ด รูปร่างกลม

การขยายพันธุ์ แดงหน่อ ใช้เมล็ด

ดอกสีส้ม

ดอกสีแดง

ประโยชน์ เป็นไม้ประดับที่สวยงาม มีเสน่ห์ ดอกใช้จัดเวทีประดับงานมงคล
ตัดดอกจำหน่ายได้ราคา ดอกละ 10 -20 บาท

หน่อ รับประทานเป็นผัก

ราก รสขมเล็กน้อย บำรุงน้ำนม แก้ปวดมวนในท้อง แก้บิด ขับลมปัสสาวะ

ต้น รสขมเล็กน้อย เจริญอาหาร

ใบ รสขมเล็กน้อย ขับเลือดเน่าในมดลูก ขับน้ำคาวปลา

ดอก รสขมเล็กน้อย แก้ไข้เรื้อรัง ไข้ตัวเย็น แก้ผอมเหลือง ไข้จับสั่น

เกสร รสฝืดปน แก้ลม บำรุงธาตุ

ที่มาของข้อมูล [Http://suan-nartip.tripod.com/herb5.htm](http://suan-nartip.tripod.com/herb5.htm)

กาหลา

ชื่อพื้นเมือง คาหลา กะลา

ชื่อสามัญ Torch ginger

ชื่อวิทยาศาสตร์ Etligera elatior (Jack) R.M. Smith

ชื่อวงศ์ ZINGIBERACEAE

ลักษณะวิสัย ไม้ล้มลุก ประเภทข่า ทือ ชอบอาศัยที่ร่ม ความสูงประมาณ 3-5 m ความกว้าง
ทรงพุ่ม 1-2 เมตร

ลำต้น ใต้ดิน เหง้า แข็ง ผิวเรียบ มีลักษณะเป็นกอ ในหนึ่งกอมียหลายต้น สูงประมาณ 3 เมตร
ดอกจะมี ปริมาณมากตามขนาดของกอนั้น กอที่มีขนาดใหญ่จะมีดอกปริมาณมาก ส่วนกอที่มี
ขนาดเล็กจะมีดอก ประมาณ 5-6 ดอก

ใบ มีลักษณะตั้งฉากกัน ใบมีขนาด กว้าง 15-17 เซนติเมตร

ยาว ประมาณ 60-70 เซนติเมตร การเรียงตัวของใบบนกิ่ง

เรียงระนาบเดียว จากลำต้นเป็นลักษณะออกจากกาบ รูปร่างแผ่นใบ

รูปขอบขนาน ปลายใบแหลม รูปร่างโคนใบมน รูปร่างขอบใบเรียบ
 ดอก ดอกเดี่ยว ตำแหน่งรังไข่ได้วงกลีบ กว้างประมาณ 13 cm.
 ยาวประมาณ 13 cm. กลีบ ดอกของดอกกาหลามีหลายชั้น
 ชั้นล่างสุดมีกลีบดอกขนาดใหญ่ กว้างประมาณ 4 cm ยาวประมาณ
 10 cm ชั้นบนสุดมีกลีบดอกหลายๆอันแน่นมีขนาดกว้าง 0.5 cm
 ก้านดอกสูงประมาณ 60 cm ดอกมีกลิ่นหอม มีเกสรตัวผู้ และ เกสร
 ตัวเมีย ซึ่งอยู่ข้างในสุด ดอกมีหลายสี คือ สีแดง สีชมพูและสีขาว

ผล รวม กว้างประมาณ 6 cm ยาวประมาณ 7 cm ในหนึ่งช่อมีประมาณ 20 ผล
 ผลของต้นกาหลากว้าง 1 cm ยาว 1 cm ก้านของผลสูงประมาณ 60 cm

การขยายพันธุ์ แยกหน่อ ใช้เมล็ด

ประโยชน์ เป็นไม้ประดับที่สวยงาม มีเสน่ห์ ดอกใช้จัดเวทีประดับงานมงคลและงานศพ ดอก
 อ่อนประกอบอาหาร

เอื้องหมายนา

ชื่อพื้นเมือง บันไคสวรรค์ เอื้องเพ็ชร์ เอื้องใหญ่ เอื้องต้น

ชื่อสามัญ Crape Ginger , Malay Ginger , Wild Ginger , Common Spiral Ginger

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Costus speiosus* Smith

ชื่อวงศ์ COSTACEAE , Zingiberaceae

ลักษณะวิสัย ไม้ล้มลุก

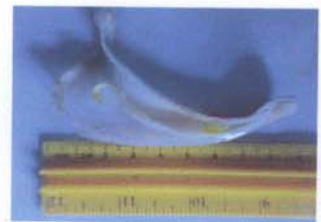
ต้น ลำต้นใต้ดิน แฉก เหนียว มีลักษณะเป็นกอ ลำต้นกลม อวบน้ำในหนึ่งกอมีหลายต้น สูงประมาณ 2 m ลำต้นบิดคล้ายบันได เวียน ต้นที่มีขนาดใหญ่มีเส้นผ่านศูนย์กลางของลำต้นประมาณ 2.5cm

ใบ ใบเดี่ยวเรียงสลับชั้นเวียนรอบลำต้น โคนใบหุ้ม รอบลำต้น ใบยาวเรียวแหลม ระยะเวลา ระหว่างก้านดอก ประมาณ 4 cm ใบ กว้างประมาณ 8.5-9 cm ยาวประมาณ 30 cm หลังแผ่นใบสีนํ้า ท้องแผ่นใบจะคายเล็กน้อย

ดอก ออกดอกเป็นช่อที่ยอด มีใบประดับกับสีม่วงแดง ดอก สีขาว โคนดอกติดกันเป็นหลอด กลีบดอกมีขอบหยัก บนกว้างประมาณ 3 cm ส่วนล่าง กว้างประมาณ 1 cm ยาวประมาณ 9 cm กลีบดอกของ ดอก ต้นบันไดสวรรค์กลีบเดียวคล้ายกรวย แต่มีลักษณะโค้งเล็กน้อย ส่วนโคนของกลีบดอกมีกลีบเลี้ยง 3 กลีบ กว้างประมาณ 2 cm ยาวประมาณ 3.5 cm ภายในกลีบ ดอกมีขนสีเหลืองและสีขาวเล็กๆ

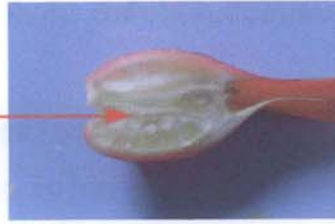
ผล ผล กลมเนื้อแข็งสีแดง กว้างประมาณ 2.5 cm ยาว ประมาณ 3.5 cm ภายในผล

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทาง การส่งเสริมเกษตรกรเพาะปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

เมล็ด เมล็ดอ่อนๆสีขาว เมล็ดแก่สีดำ

เมล็ดภายในผล

ประโยชน์ ดอกและลำต้น ประคบสวयงาม ปลุกเป็นไม้ประดับ ในมาเลเซีย อินเดีย และฟิลิปปินส์ใช้ หน่ออ่อนใส่แกง เป็นผัก

ลำต้น คั้นน้ำดื่มแก้บิด

เหง้า ใช้คั้นกับเนื้อสัตว์ คั้นขับปัสสาวะ ฆ่าเชื้อในทางเดินปัสสาวะ แก้บวม น้ำตกขาว ฆ่าพยาธิใช้คั้นเอาน้ำล้างแผล ใช้ตำพอกแผลอักเสบมีหนอง คั้นน้ำใช้เป็นยาระบาย ใช้รับประทานกับพริก แก้ไอ เหง้าสดมีพิษไม่ควรรับประทานมากเกินไป แก้ได้โดยการคั้นน้ำข้าวเย็นๆทุกๆ 15 นาที

ราก ใช้รากสดสีขาว 30-60 กรัม คั้นกับหมูรับประทานวันละ 2 ครั้งแก้ไอกรน ริดสีดวง ทวารมีหนอง ใช้เป็นยาขับ ขับเสมหะ ช่วยย่อยอาหาร ขับพยาธิ แก้โรคผิวหนัง แก้พิษงูกัด

ค้างคาวดำ

ชื่อพื้นเมือง ค้างคาวดำ หนวดควาย

ชื่อสามัญ Bat Lily

ชื่อวิทยาศาสตร์ Tacca chandrieri

ชื่อวงศ์ TACCA SPP

ลักษณะวิสัย ไม้ล้มลุก

ต้น ต้นค้ำคาวค้ำมีใบที่เป็นกาบเล็กๆเรียงสลับกัน ลำต้นใต้ดินสะสมอาหาร เจริญเติบโตเป็นกอ สูงประมาณ 30-60 cm ทุกส่วนอวบน้ำ

ดอก ดอกของต้นค้ำคาวค้ำ ช่อดอกสีม่วงคล้ำ ชูสูงถึง 70 cm แต่ละช่อดอกมีดอกย่อยอยู่ภายในอีก 4-25 ดอก ใบประดับรองรับช่อดอก 2 คู่ และแต่ละช่อยังมีกาบรองดอกที่กลายเป็นเส้นรยางค์ยาวจำนวนมาก แต่ละดอกมีกลีบรวม 6 กลีบ เมื่อกลายเป็นผล วงกลีบรวมจะขยายขนาดขึ้น บรรจุเมล็ดจำนวนมาก

ใบ ใบรูปรีเรียวแหลม มีรอยย่นของเส้นใบสีเขียวคล้ำก้านยาว ลำต้นหนึ่งมีประมาณ 6 ใบ ใบมีขนาดกว้างประมาณ 12-18 cm ยาวประมาณ 30 - 45 cm

การขยายพันธุ์ หัว แยกกอ ใช้เมล็ด ชอบดินร่วน ระบายน้ำดี

ประโยชน์ เป็นไม้ประดับสวยงาม และใช้เป็นสมุนไพร เหง้า มีรสขม นิยมดองเหล้า

บำรุงร่างกาย แก้ไข้ แก้ท้องเสีย ช่วยเจริญอาหาร สมานแผล ชาวมูเซอใช้ต้น ใบ รากต้มน้ำกินแก้มะเร็ง

สรุปผลการดำเนินงาน หลังจากศึกษาสำรวจผักทั้ง 5 ชนิด นี้แล้วทีมวิจัยจะได้จัดเวทีเพื่อให้ชุมชนรู้จักมากขึ้นและหาแนวทางในการปลูกเพาะขยายเป็นแปลงสาธิต ปลูกแซมในพื้นที่ระหว่างปาล์ม ขางพาราหรือผลไม้อื่นๆ ชุมชนจะมีรายได้มากขึ้น

กิจกรรมที่ 14 สํารวจบุคคลที่มีภูมิปัญญาการปลูกและใช้ประโยชน์

วันที่ 24 ธันวาคม 2550

สถานที่ บ้านลำภู บ้านกะปง บ้านท่านา บ้านปากถัก

ผู้เข้าร่วมโครงการ 6 คน

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษาและรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์และการขยายพันธุ์พืชท้องถิ่น

ขั้นตอนการดำเนินการ

1. หัวหน้าทำหนังสือเชิญทีมวิจัยเข้าร่วมวางแผนการออกพื้นที่
2. เตรียมออกแบบสัมภาษณ์
3. เตรียมวัสดุอุปกรณ์ เอกสาร เครื่องเสียง
4. เตรียมอาหารและเครื่องดื่ม

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทาง
การส่งเสริมเกษตรกรเพาะปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

5. เดินทางสัมภาษณ์ ผู้รู้ในท้องถิ่น

ผลการดำเนินการ

ก่อนออกพื้นที่ในการลงศึกษารวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการใช้ประโยชน์และการขยายพันธุ์พืชท้องถิ่น ก็ได้ประชุมหารือ ตกลงว่า ไปพูดคุยกับบุคคลสำคัญคือ

1) นางประทุมดี วัชวัฒน์

เป็นชาวบ้านลำดู่ ตำบลกะปง เป็นผู้ที่นำกะเปกมาปลูกคนเดียวในอำเภอกะปง สร้างรายได้ให้กับครอบครัวเป็นอาชีพหลัก มีหน่วยงานหลายหน่วยงานมาศึกษาดูงาน เป็นบุคคลตัวอย่างในการปลูกขยายเกี่ยวกับพืชน้ำ

2) นายชนิด พรหมแก้ว

เป็นชาวบ้านกะปง ตำบลกะปง เป็นผู้ที่นำทุเรียนสาธิตมาปลูกขยายพันธุ์ มากที่สุด ในอำเภอกะปง สร้างรายได้ให้กับครอบครัวเป็นอาชีพหลัก มีหน่วยงานได้หน่วยงานมาศึกษาดูงาน เป็นบุคคลตัวอย่างในการปลูกขยายเกี่ยวกับพืชเศรษฐกิจ นอกจากนั้นยังให้ความรู้และทำการสาธิต ในการเลียบยอดให้กับนักเรียน

3) นายสรสิทธิ์ ชัยยะคำ

นายสรสิทธิ์ ชัยยะคำ เป็นทีมงานวิจัย ชาวบ้านท่านา เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการเพาะปลูกพืช เขาได้อธิบายถึงสวนยางและสวนผลไม้ของเขาได้มีการปลูกพืชผสมผสาน มีพืชหลายชนิดที่น่าศึกษานายอเนก จิระรัตน์ บ้านเลขที่ 98/4 หมู่ 2 บ้านปากถัก ตำบลท่านา อำเภอกะปง จังหวัดพังงา เป็นผู้นำชุมชนในการปลูกพืชผสมผสาน ประกอบด้วยฟาร์มเลี้ยงไก่ ที่พนักงานท่องเที่ยวเชิงนิเวศนายอานวย ประกอบแสง บ้านท่านา เป็นผู้ที่มีความสนใจในการปลูกพืชอนุรักษ์หลายชนิด เช่น แจกันทอง วานมหาเสน่ห์

สรุปผลการดำเนินงาน จากการศึกษาภูมิปัญญาจากท้องถิ่นก็ได้ให้บุคคลดังกล่าวเป็นแกนนำในการปลูกขยาย มีแปลงสาธิตให้กับชุมชน เพื่อจะได้ขยายผลต่อไป

ปัญหาอุปสรรค -

ข้อเสนอแนะ -

กิจกรรมที่ 15 เวทีสำรวจปัจจัยสาเหตุการสูญเสียพืชท้องถิ่นและผลกระทบต่อเศรษฐกิจสังคมจากความเสื่อมโทรมของพืช

วันที่ 12 มกราคม 2551

สถานที่ ศาลาเอนกประสงค์บ้านท่านา

ผู้เข้าร่วม โครงการ 25 คน

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษาผลกระทบต่อเศรษฐกิจสังคมชุมชนกะปงจากความเสื่อมโทรมและสูญเสียพืชเศรษฐกิจ

ขั้นตอนการดำเนินการ

1. หัวหน้าทำหนังสือเชิญทีมวิจัยและผู้สนใจเพื่อเข้าร่วมประชุม
2. เตรียมหัวข้อประชุม
3. เตรียมวัสดุอุปกรณ์ เอกสาร เครื่องเสียง

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทาง
การส่งเสริมเกษตรกรเพาะปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

4. เตรียมอาหาร เครื่องดื่ม
5. ประสานงานกับทีมวิจัย พี่เลี้ยง ครู นักเรียน ชาวบ้าน
6. จัดประชุมสัมมนาตามกำหนด

ผลการดำเนินการ

การจัดประชุมร่วมกันระหว่างทีมวิจัย ชาวบ้าน ทีมพี่เลี้ยง จากศูนย์ประสานงานสนับสนุนกองทุนวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นพังงาดังนี้

1. นางสาววิไลวรรณ ฟองชัย หัวหน้าโครงการ ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดเวทีสำรวจปัจจัยสาเหตุการสูญเสียพืชท้องถิ่นฯ และผลกระทบต่อเศรษฐกิจสังคมจากความเสื่อมโทรม แนะนำเจ้าหน้าที่สกว. ผู้ให้การสนับสนุนงานวิจัย นายสุกิจ นาคตาขุน นางสาวณัฐกานต์ ไทสุวรรณ และนางสาวสามียะสาลี

2. นายสุกิจ นาคตาขุน กล่าวถึงพืชในอำเภอกะปงมีหลากหลายชนิด แปลก กำลังจะค่อยๆหาย เรื่อยอยากให้ชาวบ้านทุกคน ช่วยกันสอดส่องดูแลเพื่อให้พืชหายไปตามท้องถิ่น วันนี้ขอให้ทุกคนเสนอความคิดเห็นว่า อะไรบ้างที่เป็นสาเหตุพืชสูญหายไปจากท้องถิ่น เราจะได้หาแนวทางนำเสนอผู้นำในท้องถิ่นได้ช่วยกันอนุรักษ์รักษาไว้ให้อยู่ได้ยั่งยืน

3. นางสาววิไลวรรณ ฟองชัย หัวหน้าแจกวัดศตูปกรณ์แล้วให้แบ่งกลุ่ม ได้พูดคุยเสนอความคิดเห็นแล้วให้แต่ละกลุ่ม ส่งตัวแทนกลุ่มอภิปราย

กลุ่มที่ 1 นารีรัตน์ สุรสิทธิ์ สุปราณี ประสิทธิ์ ณรงค์ บุญสม อำนวย

กลุ่มที่ 2 ฉวีวรรณ ปรียาภรณ์ จิรวิน ไพลิน หยาด วัชรวิ สุจรรยา ทองคำ

กลุ่มที่ 3 ขจรศรี ศรีวิล วิไลวรรณ ไข่มุก ลัดดาวัลย์ เปีย ขรรวย

กลุ่มที่ 1 นายสุรสิทธิ์ ชัยยะคำ เป็นตัวแทน ออกมาอภิปรายสรุปผลจากการร่วมระดมความคิด ดังนี้ ปัจจัยสาเหตุการสูญเสียพืชในท้องถิ่น

1. การตัดไม้ทำลายป่าเพื่อปลูกพืชเศรษฐกิจทดแทน
2. บุกรุกป่าสงวน เพื่อครอบครองจับจองเป็นกรรมสิทธิ์ต่อไป
3. เกิดจากการชะล้างพังทลายของดิน ทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลง
4. ขาดความรู้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
5. สภาพดินเสื่อมโทรมอันเกิดจากการขุดเจาะทำเหมืองแร่
6. ขาดจิตสำนึก

กลุ่มที่ 2 นางสาวปรียาภรณ์ เป็นตัวแทน ออกมาอภิปรายสรุปผลจากการร่วมระดมความคิด ดังนี้ ปัจจัยสาเหตุการสูญเสียพืชในท้องถิ่น

1. การตัดไม้ทำลายป่าเพื่อปลูกพืชเศรษฐกิจทดแทน

2. มีการนำพืชไปจำหน่ายนอกเขตพื้นที่แต่ไม่ได้ปลูกขยายเพิ่มเติม
3. การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ประชากรมากขึ้นทำให้ต้องการการใช้ปริมาณไม้มากขึ้น
4. ระบบนิเวศเปลี่ยนไปอันเกิดจากการขุดเจาะเหมืองแร่
5. ขาดจิตสำนึก

กลุ่มที่ 3 นางสาวศวิมล เป็นตัวแทน ออกมาอภิปรายสรุปผลจากการร่วมระดมความคิด ดังนี้
ปัจจัยสาเหตุการสูญเสียพืชในท้องถิ่น

1. การตัดไม้ทำลายป่า
2. ปลูกพืชเศรษฐกิจ ผลไม้ ยาง ปาล์ม พืชที่มีดั้งเดิมสูญไป
3. เกิดจากการเผาป่าทำให้เมล็ดพืชสูญหายไป
4. เกิดจากไฟป่า
5. สภาพดินเสื่อมโทรมจากปุ๋ยเคมี สารเคมีที่ใช้กำจัดศัตรูพืชและสัตว์
6. ขาดจิตสำนึก

สรุปผลการดำเนินงาน จากการระดมความคิดทั้ง 3 กลุ่ม โดย คุณณัฐกานต์ ให้สุวรรณ ดังนี้
ปัจจัยสาเหตุการสูญเสียพืชในท้องถิ่น

1. การตัดไม้ทำลายป่าเพื่อปลูกพืชเศรษฐกิจทดแทน ทำให้พืชที่มีดั้งเดิมสูญหายไป
2. บุกรุกป่าสงวน เพื่อครอบครองจับจองเป็นกรรมสิทธิ์ต่อไป
3. เกิดจากการชะล้างพังทลายของดิน ทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลง
4. ขาดความรู้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
5. สภาพดินเสื่อมโทรมอันเกิดจากการขุดเจาะทำเหมืองแร่
6. ขาดจิตสำนึก
7. มีการนำพืชไปจำหน่ายนอกเขตพื้นที่แต่ไม่ได้ปลูกขยายเพิ่มเติม
8. การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ประชากรมากขึ้นทำให้ต้องการการใช้ปริมาณไม้มากขึ้น
9. ระบบนิเวศเปลี่ยนไปอันเกิดจากการขุดเจาะเหมืองแร่
10. เกิดจากการเผาป่าทำให้เมล็ดพืชสูญหายไปและเกิดจากภัยธรรมชาติเช่นไฟป่า
11. สภาพดินเสื่อมโทรมจากปุ๋ยเคมี สารเคมีที่ใช้กำจัดศัตรูพืชและสัตว์

ปัญหาอุปสรรค -

ข้อเสนอแนะ -

กิจกรรมที่ 16 เวทีระดมสมองกลยุทธ์/ระดับบุคคล/กลยุทธ์ระดับครัวเรือน/วิเคราะห์กลยุทธ์ชุมชน

วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2551

สถานที่ ศาลาเอนกประสงค์ บ้านฝายท่า ต.ท่านา อ.กะปง จ.พังงา

ผู้เข้าร่วม จำนวน 37 คน

วัตถุประสงค์

- เพื่อเรียนรู้กระบวนการมีส่วนร่วมการฟื้นฟู การอนุรักษ์พันธุ์พืชท้องถิ่นและการใช้ประโยชน์แบบยั่งยืน

ขั้นตอนการดำเนินการ

1. หัวหน้าทำหนังสือเชิญทีมวิจัยและผู้สนใจเพื่อเข้าร่วมประชุม
2. เตรียมหัวข้อประชุม
3. เตรียมวัสดุอุปกรณ์ เอกสาร เครื่องเสียง
4. เตรียมอาหาร เครื่องดื่ม
5. ประสานงานกับทีมวิจัย พี่เลี้ยง ครู นักเรียน ชาวบ้าน
6. จัดประชุมสัมมนาตามกำหนด

ผลการดำเนินการ

การจัดประชุมร่วมกันระหว่างทีมวิจัย ชาวบ้าน ทีมพี่เลี้ยง จากศูนย์ประสานงานสนับสนุนกองทุนวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นพังงาดังนี้

1. นางสาววิไลวรรณ ฟองชัย หัวหน้าโครงการ ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดประชุม แนะนำบุคคลสำคัญที่เข้าร่วมประชุมได้แก่ 1.นายกิตติวิทย์ จินดานุกุล พัฒนาชุมชนอำเภอกะปง
2. นางสุกัญญา ชำนาญกิจ หัวหน้ากลุ่มแม่บ้านฝายท่า 3. นายสำเริง พรหมแก้ว กำนันตำบลท่านา
3. นายสุกิจ นาคตาขุน แนะนำตัวเองและทีมงานจากศูนย์ประสานงานสนับสนุนกองทุนวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นพังงา กล่าวถึงความจำเป็นมาเกี่ยวกับพืชในท้องถิ่นในอำเภอกะปงหลายชนิดที่กำลังสูญพันธุ์ เราควรช่วยกันเป็นเจ้าของและหาแนวทางอนุรักษ์ฟื้นฟู
4. หัวหน้าโครงการดำเนินการสัมมนาหัวข้อ พืชในท้องถิ่นที่หายากต่อไปนี้แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ
 - 4.1 ผลไม้
 - 4.2 ผักพื้นบ้าน
 - 4.3 ไม้ประดับ

จากพืช 3 ประเภทนี้ นักวิจัยได้ออกสืบค้นและเลือกพืชที่เด่นมาศึกษาลงลึกอย่างละเอียด ในงานวิจัยในวันนี้ต้องการ ข้อคิดเห็นจากหลายๆคน ช่วยกันคิด วิเคราะห์ ถึงพืชเหล่านี้มีการขยายพันธุ์อย่างไรมีวิธีการอนุรักษ์อย่างไรและจะใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนอย่างไร แบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 สมาชิกกลุ่ม 1. นางบุญยืน แก้วบำรุง 2. น.ส. จันทรีธิดา ตันสกุล 3. น.ส.แพรวภา สร้างเหมาะ 4. น.ส. กมลชนก เกื้อสกุล 5. นางสาวหนึ่งฤทัย ทิพย์สุราษฎร์

กลุ่มที่ 2 สมาชิกกลุ่ม 1. นายอำนาจ ประกอบแสง 2. นายอนันต์ อุปถัมภ์ 3. น.ส.วลัยพร ภิรมย์ 4. น.ส. ขจรศรี สุกใส 5. น.ส. นันทรัตน์ วงศ์แผด

กลุ่มที่ 3 สมาชิกกลุ่ม 1. นางสาวท สังกลับ 2. นางพนารัตน์ ครองยุติ 3. น.ส.ณัฐกานต์ ไข่สุวรรณ 4. น.ส.นารีรัตน์ ทองแท้ 5. น.ส.ปรียาภรณ์ อินทรชิต

กลุ่มที่ 4 สมาชิกกลุ่ม 1. นางอำภา เพ็ชรประสม 2. นางอารี ประสพมิตร 3. นายองอาจ ก้างตัน 4. นายชนินทร์ แจ่มแจ้ง 5. นางบุญมา เอียดขวัญ

กลุ่มที่ 5 สมาชิกกลุ่ม 1. นายสุรสิทธิ์ ชัยยะคำ 2. น.ส.ฉวีวรรณ สมานพงศ์ 3. น.ส.เกษรา รักย์ทอง 4. น.ส.บังอร ครองยุติ 5. นางสาวกาญจนา ชลสงคราม

หลังจากแบ่งแล้วร่วมกันระดมสมอง คิดวิเคราะห์ เขียนลงในกระดาษชาร์ตที่แจกให้ให้แต่ละกลุ่ม นำข้อมูลสรุปไปนำเสนอหน้าเวทีดังนี้

กลุ่มที่ 1 น.ส.แพรวภา สร้างเหมาะ เป็นผู้นำเสนอ

ไม้ผล

1. วิธีการขยายพันธุ์

1.1 นำเมล็ดมาเถื่อนเพื่อให้งอกเร็วขึ้นแล้วนำไปเพาะกับถุงดำ เมื่อเจริญเต็มที่ก็นำไปปลูก

2. วิธีการอนุรักษ์

2.1 นำพันธุ์พืชที่ได้จากการเพาะนำไปปลูกในพื้นที่ทั่วไป

2.2 จัดกิจกรรมส่งเสริมให้มีการปลูกพืชที่หายาก

3. การใช้ประโยชน์แบบยั่งยืน

3.1 เป็นรายได้ให้แก่เกษตรกร

ผักพื้นบ้าน

1. วิธีการขยายพันธุ์

1.1 นำเมล็ดมาเพาะในถุงที่เตรียมไว้ แยกต้นกล้าที่เจริญเติบโตเต็มที่ไปปลูกในพื้นที่รดน้ำทุกวัน

2. วิธีการอนุรักษ์

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทาง

การส่งเสริมเกษตรกรเพาะปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

2.1 สร้างจิตสำนึกให้แก่บุคคลรุ่นหลังเพื่อไม่ให้สูญพันธุ์

3. การใช้ประโยชน์แบบยั่งยืน

3.1 ใช้เป็นยารักษาโรคต่างๆ เช่น มะเขื่อนมสาวใช้รักษาโรคหัวใจ

ไม้ดอกไม้ประดับ

1. วิธีการขยายพันธุ์

1.1 ศึกษาวิธีการแยกหน่อและนำหน่อมาแยกขยายให้ได้มากที่สุด

1.2 ใช้ใบมะพร้าวมาวางโคนต้นที่แยกแล้วเพื่อให้ชื้นขึ้นหน่ออาจแทงยอดเร็วขึ้น

2. วิธีการอนุรักษ์

2.1 นำพันธุ์ไม้ไปขยายต่อให้มากขึ้น

3. การใช้ประโยชน์แบบยั่งยืน

3.1 ประดับด้วยความสวยงาม

กลุ่มที่ 2 น.ส.นันทรัตน์ วงศ์แผ่ด นำเสนอข้อมูล ดังนี้

ไม้ผล

1. วิธีการขยายพันธุ์

1.1 ขยายพันธุ์โดยใช้เมล็ด

1.2 เสียบยอดและติดตาเป็นวิธีที่ทำให้ไม้กลายเป็นพันธุ์

2. วิธีการอนุรักษ์

2.1 ขยายพันธุ์ด้วยการเสียบยอด ติดตา จะได้พันธุ์เดิม

3. การใช้ประโยชน์แบบยั่งยืน

3.1 นำแขนงมาชำ

ผักพื้นบ้าน

1. วิธีการขยายพันธุ์

1.1 ตัดลำต้นมาเสียบดิน

2. การอนุรักษ์

2.1 ศึกษาวิธีการขยายพันธุ์ว่าวิธีใด เหมาะสมมากที่สุด

2.2 บอกถึงประโยชน์ต่างๆ ว่ามีคุณค่าอย่างไร

3. การใช้ประโยชน์แบบยั่งยืน

3.1 ขยายพันธุ์ให้ได้มากที่สุด ใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า

ไม้ดอกไม้ประดับ

1. วิธีการขยายพันธุ์

1.1 แยกหน่อและนำต้นอ่อนมาเพาะกับใบมะพร้าว

1.2 ตัดเป็นท่อนๆ ปักชำ ตอนกิ่ง

2. วิธีการอนุรักษ์

2.1 ศึกษาพฤติกรรมของพืชชนิดนั้นๆว่ามีความเหมาะสมกับสภาพภูมิศาสตร์อย่างไร ง่ายต่อการขยายพันธุ์มากน้อยเพียงใด

3. การใช้ประโยชน์แบบยั่งยืน

3.1 ขยายพันธุ์ให้ได้มากที่สุด ใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า

กลุ่มที่ 3 น.ส.ปริยาภรณ์ อินทรชิต นำเสนอข้อมูล ดังนี้

1. วิธีการขยายพันธุ์

1.1 ขยายพันธุ์โดยใช้เมล็ด

2. วิธีการอนุรักษ์

2.1 ไม่บุกรุกป่าสงวน

2.2 นำมาปลูกเพื่อขยายพันธุ์

3. การใช้ประโยชน์แบบยั่งยืน

3.1 ใช้อย่างคุ้มค่า

กลุ่มที่ 4 นายชนินทร์ แจ่มแจ้ง นำเสนอข้อมูล ดังนี้

1. วิธีการขยายพันธุ์

ไม้ประดับ – การแยกหน่อ การทาบกิ่ง

ผัก – แยกกอมาเพาะชำ และใช้เมล็ด

ไม้ผล – การตอนกิ่ง แยกหน่อและเพาะด้วยเมล็ด

2. วิธีการอนุรักษ์

2.1 ส่งเสริมให้มีการขยายอย่างแพร่หลาย

2.2 ศึกษาธรรมชาติของพันธุ์พืชแต่ละชนิด

3. การใช้ประโยชน์แบบยั่งยืน

3.1 รู้จักนำพืชมาแปรรูปผลิตภัณฑ์

3.2 รู้จักใช้พืชอย่างเหมาะสม

กลุ่มที่ 5 นายสุรสิทธิ์ ชัยยะคำ นำเสนอข้อมูล ดังนี้

1. วิธีการขยายพันธุ์

ไม้ประดับ – การแยกหน่อ เมล็ด อาศัยสื่อเช่นนก

ผัก - เมล็ด

ไม้ผล - เสียบยอด ตอนกิ่ง เพาะเมล็ด โน้มกิ่ง

2. วิธีการอนุรักษ์

2.1 เชิญวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์

2.2 จัดกิจกรรม นิทรรศการให้ความรู้

2.3 ปลุกจิตสำนึกในการอนุรักษ์

3. การใช้ประโยชน์แบบยั่งยืน

3.1 ขยายเพิ่มเติม หลายพื้นที่

3.2 ปลุกทดแทน

3.3 ใช้อย่างไรให้ได้ประโยชน์คุ้มค่า

3.4 รู้จักคุณค่า

สรุปผลการดำเนินงาน

จากการประชุมทั้ง 5 กลุ่ม ดังนี้

➤ วิธีการขยายพันธุ์

ผลไม้-เมล็ด เสียบยอด ตอนกิ่ง ปักชำ ทาบกิ่ง โน้มกิ่ง

ผัก – เมล็ด แยกกอ

ไม้ดอกไม้ประดับ- เมล็ด ปักชำ แยกกอ

➤ วิธีการอนุรักษ์

1. ส่งเสริมให้มีการขยายอย่างแพร่หลาย

2. ศึกษาธรรมชาติของพันธุ์พืชแต่ละชนิด

3. จัดกิจกรรม นิทรรศการ ให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์

4. ปลุกจิตสำนึกในการอนุรักษ์

5. ศึกษาวิธีการขยายพันธุ์ว่าวิธีใด เหมาะสมมากที่สุด

6. บอกถึงประโยชน์ต่างๆ ว่ามีคุณค่าอย่างไร

7. สร้างจิตสำนึกให้แก่บุคคลรุ่นหลังเพื่อไม่ให้สูญพันธุ์

➤ การใช้ประโยชน์แบบยั่งยืน

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทาง

การส่งเสริมเกษตรกรเพาะปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

1. ขยายเพิ่มเติม หลายพื้นที่
2. ปลุกทดแทน
3. ใช้ประโยชน์อย่างไรให้คุ้มค่าเหมาะสม
4. รู้จักคุณค่าของพืช
5. รู้จักนำพืชมาแปรรูปผลิตภัณฑ์

ปัญหาอุปสรรค -

ข้อเสนอแนะ -

กิจกรรมที่ 17 เวทีระดมสมอง/ทำอะไร/อย่างไร/ที่ไหน/ใครทำ/ผู้สนับสนุน

วันที่ 2 สิงหาคม 2551

สถานที่ ห้องโสตฯ โรงเรียนกะปงพิทยาคม อำเภอกะปง จังหวัดพังงา

ผู้เข้าร่วม จำนวน 42 คน

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษาแนวทางการร่วมมือการฟื้นฟูประโยชน์พืชท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน

ขั้นตอนการดำเนินการ

1. หัวหน้าทำหนังสือเชิญทีมวิจัย ชาวบ้านและผู้สนใจเพื่อเข้าร่วมประชุม
2. เตรียมหัวข้อประชุม
3. เตรียมวัสดุอุปกรณ์ เอกสาร เครื่องเสียง
4. เตรียมอาหาร เครื่องดื่ม
5. ประสานงานกับทีมวิจัย พี่เลี้ยง ครู นักเรียน ชาวบ้าน
6. จัดประชุมสัมมนาตามกำหนด

ผลการดำเนินการ

การจัดเวทีเพื่อระดมสมองประกอบด้วยทีมวิจัย ชาวบ้าน ทีมพี่เลี้ยง จากศูนย์ประสานงานสนับสนุนกองทุนวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นพังงาดังนี้ดังนี้

1. นางสาววิไลวรรณ ฟองชัย หัวหน้าโครงการ ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดประชุม และการดำเนินการประชุมตามหัวข้อ เวทีระดมสมอง/ทำอะไร/อย่างไร/ที่ไหน/ใครทำ/ผู้สนับสนุน ดังนี้

ทีมวิจัยได้เลือกศึกษาลงลึกพืชที่หายากประเภทละ 3-4 ชนิดที่เด่นๆมานำเสนอให้กับชาวบ้านในชุมชนได้รู้จักโดยแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆให้ช่วยกันพิจารณาว่าพืชเหล่านี้ท่านเคยพบเห็นหรือไม่พบที่ใดควรช่วยกันนำมาปลูกเพาะขยายที่ใด กลุ่มใดบ้างที่ให้การสนับสนุน ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผลไม้ มีสมาชิกดังนี้

1. น.ส.ลัดดา รัตนา
2. น.ส.อลิสา จักรา
3. นายนราชัย แซ่หลี่
4. นายภูวดล ทยทวน
5. นายสุรสิทธิ์ ชัยยะคำ
6. น.ส.นันทรัตน์ วงศ์แผ่
7. น.ส.เกษรา รักษ์ทอง
8. นายชรววย จีระวัฒน์
9. นางอาคร หนูเพ็ชร
10. นางบุญยืน แก้วบำรุง
11. นายอานวย ประกอบแสง
12. น.ส.กาญจนา ชลสงคราม
13. นายบุญยืน แก้วบำรุง

กลุ่มที่ 2 ผัก มีสมาชิก ดังนี้

1. น.ส.ฐาปนี หิตนาคราม
2. น.ส.ปิยวรรณ มณี
3. น.ส.ศันสนีย์ สุขบางคำ
4. นายฉัตริน มาช่วย
5. น.ส.วลัยพร ภิรมย์
6. น.ส.ขจรศรี สุกใส
7. น.ส. นารีรัตน์ ทองแท้
8. นางราศรี หนูเพชร
9. นางแต้ว กุลช่วง
10. นายจิรวิน ชูไฟ
11. นางสุกัญญา ชำนาญกิจ
12. นางสุคสวาด สังกลับ
13. นางสุคตวงน สุวรรณสิงค์
14. นางปฐมพร อิศรศรีนวล

กลุ่มที่ 3 ไม้ดอกไม้ประดับ มีสมาชิก ดังนี้

1. น.ส.ทราตรี ศรีรักษา
2. น.ส.ชมพู ต้นสออัน
3. น.ส. นพรัตน์ สุขเกษม
4. นายธนรัตน์ สุขเกษม
5. นายสถาพร ไชยวิเศษ
6. น.ส.แพรวผกา สร้างเหมาะ
7. น.ส.ฉวีวรรณ สมานพงษ์
8. น.ส.ปรียาภรณ์ อิศรชิต
9. น.ส.สุปราณี รอดชื่น
10. นางแต้ว เนียมทอง
11. นางพนารัตน์ ครองยุติ

หลังจากร่วมกันระดมสมองกันก็ส่งตัวแทนกลุ่มละ 2 คนออกมาอภิปรายดังนี้

กลุ่มที่1 อภิปรายโดย นายสุรสิทธิ์ ชัยคำและ น.ส.นันทรัตน์ วงศ์แผ่ สรุป ดังนี้

ทุเรียนสาธิตา นายชนิด พรหมแก้ว 17 หมู่ 3 ตำบลกะปง อำเภอกะปง เป็นผู้มีอาชีพในการขยายพันธุ์มากที่สุด ทำให้มีรายได้พอสมควร ดีกว่าปลูกเพื่อขายผลเพราะผลผลิตปีละหนึ่งครั้ง ส่วนการปลูกเพื่อจำหน่ายจะสร้างรายได้ตลอดปี ส่วนต้นแม่พันธุ์เป็นต้นแรกเป็นของนายสมชาย ตันติเพชรภรณ์ นอกนั้นปลูกทั่วไป การให้ผลผลิตในช่วงฤดูฝนโดยปีหนึ่งๆจะให้ผลผลิตปีละ 1 ครั้ง ตั้งแต่ พ.ค. - มิ.ย. การขยายพันธุ์ ใช้เมล็ด คัดตา เลียบยอด ประโยชน์ เป็นพืชเศรษฐกิจราคาแพง ราคาประมาณลูกละ 35-50 บาท ใบใช้ทำปุ๋ย ต้นกล้าราคา 80 บาท ต้นหมดสภาพก็สามารถขายได้

ลูกปุยหรือรังแข พบทั่วไป แต่พบมากบริเวณบ้านท่ากะไค ลำภูท่านา แหล่งที่เข้าสืบค้นข้อมูลคือ ที่สวนนายประสิทธิ์ ชัยยะคำ 46/2 ม.1 ตำบลท่านา อำเภอกะปง การขยายพันธุ์ ใช้เมล็ด ต่อกิ่ง ตอนกิ่ง ผลผลิตประมาณเดือน พ.ค.-ก.ค. ประโยชน์ เป็นพืชเศรษฐกิจที่หายากไม่ค่อยมีการปลูกขยายมาก ผล กิโลกรัมละ 30-35 บาท ลำต้นที่หมดสภาพต้นละ 30 บาท ผลผลิตปีละ 1 ครั้ง

หล้าลำ ในอำเภอกะปงมีทั้งหมด 3 ต้น ต้นที่ไปสืบค้นข้อมูลคือ ทุ่งงัน รุ่งเรือง 41 หมู่ 2 ตำบลเหล อำเภอกะปง ไม่มีการปลูกขยาย อนาคตอาจสูญพันธุ์ไปในพื้นที่ ขยายพันธุ์โดยใช้เมล็ด ผลผลิตออกทั้งปี

กลุ่มที่ 2 อภิปรายโดย น.ส.วลัยพร ภิรมย์และน.ส.นารีรัตน์ ทองแท้ สรุปดังนี้

รำน้า พบทั่วไปบริเวณที่มีแหล่งน้ำขึ้นและ จะอยู่ด้วยกันเป็นกอ พบมากที่บ้านปลายวา ท่านา ปากถักประโยชน์ ใช้เป็นผักเนาะ ยำ มีกลิ่นหอมเย็นคล้ายโหระพา มีสรรพคุณ ขับลมในกระเพาะอาหาร ช่วยในการเจริญอาหาร ขยายพันธุ์โดยการปักชำ ผลผลิตออกดอกผลตลอดปี ราคาขายกำละ 5 บาท

เต่าร้าง พบทั่วไป การขยายพันธุ์ ใช้เมล็ด ผลผลิต ตลอดปี ประโยชน์ ยอดใช้ประกอบอาหาร ต้ม แกง ปลูกประดับ ใช้รากและหัวแก้จ้ำใน โทษ ผลและดอกทำให้คัน ราคาขาย มัดลำ 10 บาท

หูหมี พบทั่วไปบริเวณที่มีแหล่งน้ำขึ้นและ ข้างโคดหิน เจริญได้ดีในดินสภาพดินเหนียว ขยายพันธุ์โดยใช้เมล็ด ปักชำ ผลผลิตออกทั้งปี

กลุ่มที่ 3 อภิปรายโดย น.ส.ฉวีวรรณ สมานพงษ์และน.ส.ปริยาภรณ์ อินทรชิต สรุป ดังนี้

ดอกแจกันทอง ชาวบ้านเรียกชื่อว่า ค่างค่าง พบทั่วไปบริเวณสวนยาง โดยเฉพาะสวนยางนาย อำนวยประกอบแสง ซึ่งเป็นทีมวิจัย ท่านเป็นผู้ที่สนใจในการปลูกขยาย ตลอดจนชักชวนชาวบ้านปลูกเพื่ออนุรักษ์ผลผลิตออกดอกตลอดปี แต่ฤดูฝนจะเจริญได้ดี การใช้ประโยชน์ นำไปจัดประดับในงานมงคล หรือประดับเป็นพวงหรีดในงานศพ ราคาขายกอละ 1,000 บาท ดอกประมาณ 20 บาท

ดอกค่างลาวดำ ชาวบ้านเรียกว่า หนวดถาญี พบทั่วไปตามสวนยาง หุบเขา การขยายพันธุ์ ใช้ เมล็ด เหง้า หรือหัว ได้ดิน ผลผลิต ตลอดปี เจริญได้ดีในฤดูฝน ประโยชน์ ยาสมุนไพร โดยใช้เหง้าบำรุง สมรรถภาพทางเพศ ราคาขายต้นละ 200-300 บาท

ว่านมหาเสน่ห์ ไม่ค่อยพบมากนัก โดยเฉพาะ สวนของนายอำนวย ประกอบแสง มีมาก เจริญ ได้ดีในฤดูฝน ขยายพันธุ์โดยใช้เมล็ด เหง้าหรือหัวได้ดิน เป็นไม้ประดับเป็นมงคล ผลผลิตออกทั้งปี ราคา ขายต้นละ 500-1000 บาท

เกล็ดหลิน พบทั่วไปตามป่าสวนยาง แหล่งที่สืบค้นพบและศึกษาคือ บริเวณบ้านของนางแก้ว เนียมทอง นายยุทธภูมิ ต้นสออัน

กาหลา ชาวบ้านเรียกว่า”คาหลา” พบทั่วไป มีสีขาว ชมพู แดง ดอกอ่อนและต้นอ่อนใช้ประกอบอาหาร ดอกใช้ประดับตามงานต่างๆ ราคาถ่อละ 500-600 บาท ผลผลิตตลอดปี เจริญได้ดีในฤดูฝน

เอื้องหมายนา ชาวบ้านเรียกว่า “เอื้อง” พบทั่วไปตามป่า สวนยาง เจริญได้ดีในฤดูฝน ดอกสีขาว ดูแล้วโดดเด่น ช่อดอกสีแดง ประโยชน์ หน่อออก ใช้เป็นเครื่องเคียง ต้มคั้นน้ำดื่มแก้บิด เหง้าใช้ต้กับเนื้อ สัน ขับปัสสาวะ

สรุปผลการดำเนินงาน

จากการประชุมทั้ง 3 กลุ่มดังนี้

ทำอะไร : ทีมวิจัยประกอบด้วยนักเรียน ครูชาวบ้านทุกตำบลช่วยกันสืบค้นพืชที่หายาก ใกล้จะสูญพันธุ์ เพื่อเชิญชวนปลูกขยายพันธุ์ให้ให้มีปริมาณมาก จำหน่ายเป็นพืชเศรษฐกิจตามสวนยางในพื้นที่ว่างพืชที่นำเสนอกลุ่มชาวบ้านที่ร่วมประชุมในวันนี้ อะไรบ้างควรให้การส่งเสริม

อย่างไร: จัดหาแปลงสาธิต ร่วมกันปลูกเพื่อเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูล

ที่ไหน : ชาวบ้านทำนา โดย นายอำนวย ประกอบแสง เป็น ชาวบ้านเหมาะ ปลายวา

ใครทำ : ชาวบ้านทำนา นำโดย นายอำนวย ประกอบแสง เป็นผู้นำในการรณรงค์ให้ชาวบ้านทำร่วมกัน ปลูกพืชที่นักเรียนนำเสนอมานั้น ให้เป็นพื้นที่แหล่งศึกษาของคนทั่วไป

ผู้สนับสนุน : ผู้นำชุมชน นายอำเภอ อบต ผู้ใหญ่บ้าน นายกเทศมนตรี เกสรอำเภอ พัฒนาชุมชน ครู นักเรียน ชาวบ้าน ฝ่ายท่า ทำนา เหมาะ ปลายวา ปากพู่ เจ้าหน้าที่ สกว.

กิจกรรมที่ 18 เวทีระดมสมององค์ความรู้

วันที่ 4 ตุลาคม 2551

สถานที่ ห้องโสตฯ โรงเรียนกะปงพิทยาคม อำเภอกะปง จังหวัดพังงา

เวลา 10.00น.-14.00น.

ผู้เข้าร่วม จำนวน 48 คน

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษาและรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการใช้ประโยชน์และการขยายพันธุ์ท้องถิ่น

ขั้นตอนการดำเนินการ

1. ทำหนังสือเชิญ กลุ่มเป้าหมาย ทีมวิจัย ชาวบ้าน ผู้สนใจเข้าร่วมประชุม
2. เตรียมสถานที่ ตัวอย่างพืชสด ดอกแห้ง
3. เตรียมหัวข้อประชุม กำหนดการ
4. ประสานงานทีมวิจัย ครู นักเรียน ชาวบ้านจากทุกตำบลในกลุ่มเป้าหมาย

5. เตรียมอาหาร เครื่องดื่ม เอกสาร วัสดุอุปกรณ์ เครื่องเสียง
6. จัดประชุมสัมมนาตามกำหนด

ผลการดำเนินการ

การจัดประชุมเวทีระดมสมององค์ความรู้ โดยมีผู้ร่วมประชุมจาก ทีมวิจัย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อบต. เหมาะ ชาวบ้าน ครู นักเรียน ตามกำหนดการดังนี้

หัวหน้าโครงการชี้แจงวัตถุประสงค์ และกล่าวความเป็นมาว่างานวิจัยพรรณพืชท้องถิ่นที่หายาก ได้ทำการวิจัยพืชหลายชนิด แต่จะให้นักเรียนซึ่งเป็นทีมวิจัยได้นำเสนอเป็น Power point โดยมีรูปภาพประกอบ มีตัวแทนบรรยาย หลังจากนั้นก็ขอให้ร่วมกันอภิปรายในประเด็น

1. พืชที่ทีมวิจัยนำเสนอ เราควรอนุรักษ์ไว้เพื่อไม่ให้สูญพันธุ์ไปจากบ้านเราอย่างไร
2. มีวิธีการจัดการในการขยายพันธุ์ในท้องถิ่นอย่างไร
3. มีการจัดการเพาะปลูกร่วมกันอย่างไร
4. ควรส่งเสริมให้มีการเพาะปลูกเพิ่มผลผลิตและรายได้อะไรบ้าง

กลุ่มผลไม้ นำเสนอPower point โดย 1. น.ส.กัตตา รัตนา 2. น.ส.อลิสา จักรา 3. นายนราชัย แซ่หลี่

กลุ่มผักพื้นบ้าน นำเสนอPower point โดย 1. น.ส.ฐาปนี หิตนาคราม 2. น.ส.ปิยะวรรณ มณี

3. นายฉัตริน มาช่วย 4. น.ส.ศันสนีย์ วสุบางคำ

กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ นำเสนอPower point โดย 1. น.ส.นพรัตน์ สุขเกษม 2. น.ส.ชมพู่ ตันสออัน

3. นายสถาพร ไชยวิเศษ 4. น.ส.ทราตรี ศรีรักษา

หลังจากการนำเสนอจบลง หัวหน้าทีมวิจัยก็ได้จัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ว่าพืชที่นำเสนอมานั้น ที่หมู่บ้านของท่านมีหรือไม่ มีการขยายพันธุ์อย่างไร ควรมีวิธีการจัดการร่วมกันอย่างไร

นายจันทร์ พงษ์เดช : กำนันตำบลเหมาะสม

รู้สึกภูมิใจที่มีเยาวชนนักเรียนโรงเรียนกะปงพิทยาคม ให้ความสนใจในเรื่องศึกษาค้นคว้าพืชพรรณต่างๆ ในท้องถิ่นชุมชนบ้านเรา ผมในฐานะผู้นำท้องถิ่นขอสนับสนุนโครงการนี้ ยินดีช่วยเหลือพืชที่น่าสนใจมากที่สุดน่าจะเป็นดอกแจกันทอง เพราะไม่เคยเห็นมาก่อน

นายกิตติพันธ์ เกื้อสกุล : ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านตำบลเหมาะสม หมู่ 1

ผมพบดอกแจกันทองในสวนยางของผมเอง แต่ไม่ค่อยมากนัก เมื่อก่อนนี้พบมากบริเวณที่มีความชื้นอยู่ได้ต้นไม้ใหญ่ เมื่อโคนป่าดอกแจกันทองนี้ก็ค่อยหายไป จะพยายามประชาสัมพันธ์ให้คนในหมู่บ้านรู้จัก นำมาขยายพันธุ์ให้มากที่สุด

นางสุกัญญา ชำนาญกิจ : หัวหน้ากลุ่มแม่บ้านฝ่ายท่า หมู่ 2 ตำบลท่านา

ได้เคยร่วมเวทีประชุม 2 ครั้ง ทำให้รู้และเข้าใจเรื่อง เกี่ยวกับ ดอกแจกันทอง ในนามหัวกลุ่มแม่
ฝ่ายทำตั้งใจว่าจะประชาสัมพันธ์ให้เพื่อนได้รู้จัก ถ้าส่วนใครมีความเหมาะสมกับสภาพภูมิศาสตร์ของดอก
แจกันทองก็จะพานำไปปลูกขยาย แต่ตอนนี้หาต้นมันยาก ต้องค่อยขยายไปเรื่อยๆ

นางราตี หนูเพชร : ชาวบ้าน ฝ่ายทำ ตำบลท่านา

น.ส. ธาธิพย์ ยกทวน : บ้านปากคลอง ตำบลลมน้อย

น.ส. อรพรรณ จิตจิต : บ้านปากคลอง ตำบลลมน้อย

หลังจากทีมวิจัยนำเสนอพืช

1. พืชที่ทีมวิจัยนำเสนอ เราควรอนุรักษ์ไว้เพื่อไม่ให้สูญพันธุ์ไปจากบ้านเราอย่างไร
2. มีวิธีการจัดการในการขยายพันธุ์ในท้องถิ่นอย่างไร
3. มีการจัดการเพาะปลูกร่วมกันอย่างไร
4. ควรส่งเสริมให้มีการเพาะปลูกเพิ่มผลผลิตและรายได้อะไรบ้าง

สรุปผลงานกิจกรรม

ผลการศึกษาพืชที่ทีมวิจัย ได้สืบค้นพืชในท้องถิ่น แบ่งเป็น 3 ชนิด คือ

1. ผลไม้ : ทุเรียนสาธิตา ลังแขหรือลูกปุย หล้าลำหรือมังคะ
2. ไม้ดอกไม้ประดับ : ค้างคาวดำ บันไดสวรรค์ กาหลา เสน่ห์สาวหลง แจกันทอง
3. ผักพื้นบ้าน : หูหมี ราน้ำ กะเปก เต้าร้าง

พืชที่หายากและใกล้สูญพันธุ์ในท้องถิ่นที่เด่นที่สุด คือ ดอกแจกันทอง หรือดอกถ้วยทอง

กิจกรรมที่ 19 เวทีนำเสนอผลการวิจัยต่อชุมชน

วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2552

สถานที่ อาคารวิทยาศาสตร์ โรงเรียนกะปงพิทยาคม อำเภอกะปง จังหวัดพังงา

ผู้เข้าร่วม จำนวน 110 คน

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษาแนวทางการร่วมมือการฟื้นฟูประโยชน์พืชท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน

ขั้นตอนการดำเนินการ

1. ประชุมวางแผนก่อนการจัดเวทีนำเสนอผลงานวิจัย โดยเชิญทีมวิจัย ทีมพี่เลี้ยงจากศูนย์
ประสานงานเพื่อหารือ
2. เตรียมสถานที่ นิทรรศการผลงานครู ผลงานนักเรียน ตัวอย่างพืชสด แห้ง ดอก ป้ายนิเทศ
ป้ายประชาสัมพันธ์งาน

3. เตรียมหัวข้อประชุม กำหนดการ
4. ประสานงานทีมวิจัย พี่เลี้ยงเครือข่าย ครู นักเรียน ชาวบ้านจากทุกตำบลในกลุ่มเป้าหมาย
5. ส่งหนังสือเชิญ นายอำเภอ พัฒนาชุมชนอำเภอเกาะปง เกษตรอำเภอเกาะปง นายกเทศมนตรี
นายก อบต.เหล ท่านา เหมาะ ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน ทีมวิจัย ชาวบ้านกลุ่มเป้าหมายและผู้สนใจ
6. เตรียมอาหาร เครื่องดื่ม เอกสาร วัสดุอุปกรณ์ เครื่องเสียง
7. จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์โครงการบนเวทีและหน้าโรงเรียนรวม 3 ป้าย
8. จัดเสียงตามสายประชาสัมพันธ์งานก่อนจัดกิจกรรม 1 วัน
9. จัดประชุมสัมมนาตามกำหนด

ผลการดำเนินการ

การจัดประชุมสัมมนางานวิจัยหัวข้อ “พืชท้องถิ่นกับวิถีชีวิตชุมชน” โดยมีผู้ร่วมสัมมนาจาก ทีมวิจัย เครือข่าย พี่เลี้ยง นายอำเภอเกาะปง รองนายกเทศมนตรีตำบลท่านา ผู้อำนวยการโรงเรียน เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ พัฒนาชุมชน ชาวบ้านจากทุกตำบลในอำเภอเกาะปง ตามกำหนดการดังนี้

08.30-09.15น.	- พิธีกรชี้แจงวัตถุประสงค์/แนะนำผู้เข้าร่วมงานโดย นางสาวลัดดา ภิรมย์ และ นางสาวสาววิมล มีเกิดและนางสาวปรีภรณ์ อินทรชิต
09.15-10.00น.	- ชมVCD ประมวลภาพงานวิจัยและนิทรรศการ
10.00น-20น.	- นายเดชา เพชรรัตน์ รองนายกเทศมนตรี ตำบลท่านาเป็นประธานขึ้นแท่น
รับฟังรายงานจากหัวหน้าโครงการ นางสาววิไลวรรณ ฟองชัย
10.20น-10.30น.	- หัวหน้าโครงการ นางสาววิไลวรรณ ฟองชัย กล่าวความเป็นมาของงานวิจัย
10.30น.-11.30น.	- ทีมวิจัยนักเรียนรายงานผลการศึกษาพรรณพืชท้องถิ่นโดย Power point
โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มดังนี้
- กลุ่มที่ 1 ผลการศึกษาไม้ผลในท้องถิ่น ได้แก่ ทุเรียนสาธิตา ดังแขหรือลูกปุย
 หล่ำล้าหรือมังคะ ผู้ที่นำเสนอคือ 1. นางสาวลัดดา รัตนา
 2. นางสาววิมล มีเกิด
- กลุ่มที่ 2 ผลการศึกษาไม้ดอกไม้ประดับในท้องถิ่น ได้แก่ ค้างคาวดำ แจก้นทอง
 บันไดสวรรค์หรือเอื้องหมายนา เสน่ห์สาวหลง ดาหลา ผู้นำเสนอ
 คือ 1. นางสาวนพรัตน์ สุขเกษม 2. นางสาวปรีภรณ์ อินทรชิต
 3. นางสาวชมพู่ ตันสอน
- กลุ่มที่ 3 ผลการศึกษาผักในท้องถิ่น ได้แก่ หูหมี ราน้ำ กะเปก ผู้นำเสนอ คือ
 1. นางสาวศันสนีย์ สุขบางคำ 2.นางสาวฐาปณี หิตนา คราม

3. นางสาวนันทรัตน์ วงศ์แผ่ด

- 11.30น.-11.50น. - บทเรียนการทำงานวิจัย
- ผู้ที่เข้าร่วมสัมมนาทีมวิจัยครู
 1. นางสาววิไลวรรณ พองชัย 2. นายจิระวิน ชูไฟ
 3. นางสาวกาญจนา ชลสงคราม
 - ทีมวิจัยชาวบ้านได้แก่
 1. นางบุญยืน แก้วบำรุง
- 11.50-12.10น. - แลกเปลี่ยนความคิดเห็น สะท้อนความรู้สึกของผู้เข้าร่วมสัมมนาจากเครือข่ายและทีมวิจัย ประกอบด้วย
1. นายสมพงษ์ ประสานการ	2. นายชำนาญ อุ่นขาว
3. นายศุภิต มู่ทอง	4. นายอำนวย ประกอบแสง
5. น.ส.วิไลวรรณ พองชัย	6. นางฟ้าจ๊ะ ผดุงชาติ
- 12.00-13.00น. - ร่วมรับประทานอาหารเที่ยง
- 13.00-13.10น. - ชม VCD ประมวลผลภาพงานวิจัย
- 13.10-14.00น. - บทบาทการหนุนเสริมชุมชน ผู้สัมมนาได้แก่
1. นายวีระ สังข์ทองพัฒนาชุมชน ตำแหน่งชำนาญการ
 2. จ.ส.อ.นิพนธ์ ชิตเดชา พัฒนาการอำเภอ ตำแหน่งชำนาญการ
- 14.00-15.00น. - สรุปภาพรวมผลงานวิจัยกับการดำเนินงานชุมชน
- โดย นางสุกัญญา นาคตาขุน ผู้ประสานงานวิจัยท้องถิ่นภาคใต้ จ.พังงา
- 15.00น. - นางสุกัญญา ชำนาญกิจ ทีมนักวิจัยชาวบ้านจากวิจัยพรรณพืชฯ กล่าวปิดการประชุม เดินทางโดยสวัสดิภาพ
- 15.00-15.30น. - ประชุมเครือข่าย

สรุปผลงานกิจกรรม

ผลการศึกษาพืชทีมวิจัย ได้สืบค้นพืชในท้องถิ่น แบ่งเป็น 3 ชนิด คือ

1. ผลไม้ : ทุเรียนสาธิตา ถังแข หล้าล่า
2. ไม้ดอกไม้ประดับ : ค้างคาวดำ บันไดสวรรค์ กาหลา เสน่ห์สาวหลง แจกันทอง
3. ผักพื้นบ้าน : หูหมี่ ราน้ำ กะเปก เต้าร้าง

พืชที่หายากและใกล้สูญพันธุ์ในท้องถิ่นที่เด่นที่สุด คือดอกแจกันทอง หรือดอกถ้วยทอง

บทเรียนการทำงานวิจัย นางสาววิไลวรรณ ฟองชัย เป็นพิธีกร ได้พูดคุยและตั้งประเด็นคำถามว่า
ได้ะไรบ้างกับการทำงานวิจัย?

ครู : กาญจนา ชลสงคราม ครูสอนคณิตศาสตร์

จากการที่ได้ศึกษาและลงพื้นที่สำรวจพรรณพืช ตามโครงการ กระบวนการศึกษาพรรณพืช
ท้องถิ่นที่หายาก ทำให้เกิดประโยชน์แก่ข้าพเจ้า ดังนี้

1. เกิดความสามัคคี และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ของครู นักเรียนและชาวบ้าน
2. ได้รู้จักพรรณพืช ประโยชน์ของพืชแต่ละชนิดที่ได้ศึกษาและสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ถูก
ทาง นอกจากนี้ยังสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พรรณพืชในท้องถิ่น และช่วยเผยแพร่ให้กลุ่มชนรุ่นหลังได้
ทราบถึงประโยชน์และความสำคัญของพืช

3. สามารถนำพรรณพืช และกระบวนการในการทำงานวิจัยมาปรับเปลี่ยนใช้ในการเรียนการสอน
ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ และมีความสุขสนุกสนานกับบทเรียนที่สอนมากขึ้น

นักเรียน : นายสุรสิทธิ์ ชัยยะคำ นักวิจัย

จากการที่ผมได้ทำงานวิจัยผ่านมาทำให้ผมได้เรียนรู้ คือ

1. ทำให้รู้จักพรรณพืชมากขึ้น พืชแต่ละชนิดอยู่ในธรรมชาติที่มีที่อยู่ต่างกัน บางชนิด ต้องการ
แสงมาก บางชนิดก็ต้องการแสงเพียงเล็กน้อย
2. ทำให้การใช้ประโยชน์จากส่วนต่างๆของพืช อาทิเช่น ราก ลำต้น ใบ ดอก ผล นำมาประกอบ
อาหาร ยารักษาโรค
3. ได้มีความรู้ และประสบการณ์ตรง นอกห้องเรียน มีความใกล้ชิดกับธรรมชาติ ทำให้เกิดความสุข
เพลิดเพลิน ในการเรียน
4. เกิดความสามัคคี ในหมู่คณะ ในการแบ่งหน้าที่ในการทำงาน
5. มีความใกล้ชิดเกิดความศรัทธากับครูในทีมวิจัยเสมือนญาติผู้ใหญ่คนหนึ่ง ไว้วางใจในการให้
คำปรึกษา
6. ได้รู้จักคนในชุมชน โดยเฉพาะด้านภูมิปัญญาในการขยายพันธุ์พืช การใช้ประโยชน์
7. มีความหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติ ในท้องถิ่นมากขึ้น

นักเรียน : นางสาวนารีรัตน์ ทองแท้ นักวิจัย

จากการที่ดิฉันได้ทำงานวิจัย ทำให้ได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ดังนี้

1. ได้รับความผูกพันระหว่างชาวบ้าน นักเรียนและครูในทีมวิจัยมากขึ้น
2. รู้จักความหลากหลายของพันธุ์พืช รู้ลักษณะ คุณค่า ประโยชน์และโทษที่มนุษย์พึงได้รับ
3. เราสามารถนำพืชในท้องถิ่นมาบริโภคด้วยความปลอดภัย ปราศจากสารพิษประหัย และให้คุณค่าทางโภชนาการสูง
4. ได้มีโอกาสการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันหลากหลายอาชีพ ไม่มีขีดจำกัดและข้อบังคับ ทำให้ดิฉันเกิดความมั่นใจในตัวเอง กล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็น มากกว่าเดิม ที่เคยเป็น ค่ะ
5. เป็นการจุดประกายเริ่มต้น บนเวทีวิจัย ทำให้เจียมมั่นใจในตัวเอง การทำงานวิจัยทำให้ดิฉันสามารถเป็นแบบอย่างให้กับเยาวชนน้องๆ ต่อไปในอนาคตค่ะ

ชาวบ้าน : นางบุญยืน แก้วบำรุง นักวิจัย

จากการที่ฉันได้ทำงานกับครูและนักเรียน ทำให้ฉันเกิดความหวงแหน ทรัพยากรพืชพรรณ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น สามีนของดิฉันเป็นคนขึ้นป่าบ่อย ฉันก็ขอให้เขานำพืชที่แปลกๆหายากลงมาเพาะปลูกในบ้านและดูแลรักษา ไว้เป็นอย่างดี ดอกแจกันทองก็พบแต่ไม่มาก คิดว่าจะพยายาม ชักชวนเพื่อนบ้านหามาปลูกในช่วงฤดูฝนให้มากกว่าที่มีอยู่

ชาวบ้าน : นายชนิด พรหมแก้ว นักวิจัย

มีนักเรียนเข้าไปศึกษาเรียนรู้เรื่องทุเรียนสาธิตา กับผมบ่อยครั้ง ผมได้ให้ความรู้ในการเพาะขยาย การดูแลรักษา ทุเรียนสาธิตาเป็นพันธุ์พื้นเมืองจากอำเภอกะปางของเรา ผมขอแจกใบความรู้ในการเพาะขยายให้ท่านในวันนี้เพื่อจะได้นำไปขยายพันธุ์ได้ครับ ทุเรียนสาธิตา ทำรายได้ให้ผมมากกว่าอาชีพอื่นๆของผม

นักเรียน : นางสาวกนกวรรณ สุวรรณรักษา นักวิจัย

สำหรับนกระค่ะ ได้เรียนวิชาสังคมศึกษา ครูให้ไปสืบค้นภูมิปัญญาท้องถิ่นในหมู่บ้านของตนเอง ทำให้มีความภูมิใจเมื่อได้ไปเรียนรู้นอกห้องเรียนกับเพื่อนๆ 6 คน ในการทำน้ำพริกจากใบตำมัง เราได้รู้จักขั้นตอนการทำน้ำพริก มีความรู้ถึงประโยชน์ของพืชในท้องถิ่น

ครู : นายจิระวิน ชูไพ นักวิจัย

ได้นำความรู้เกี่ยวกับการวิจัยมาบูรณาการการเรียนการสอนวิชาศิลปะ โดยให้นักเรียนแต่ละระดับชั้นเรียนได้วาดภาพพืชที่ตัวเองชอบและรักษาดูแลอยู่ นำมาเผยแพร่โดยใช้ลายเส้นที่หลากหลาย เช่น การแรเงาด้วยดินสอ การระบายด้วยสี ไม้ เป็นต้น และยังเป็นการดึงให้นักเรียนได้รักษาและหวงแหนพืชท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น

แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากเครือข่าย

1. นายสมพงษ์ ประสานการ โครงการศึกษาเพาะกล้วยไม้วันต้นฉบับพันธุ์แท้ ส่วนใหญ่คนท้องถิ่นอื่นๆ จะมาขอซื้อ ก่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนในกลุ่มและทำให้เกิดการทำงานเพื่อเอกลักษณ์ ความเข้มแข็ง มีการจัดการ ขยายพันธุ์ ความเป็นกล้วยไม้ท้องถิ่น วันทางช้างด้วยเทคโนโลยีชาวบ้านเพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชนบ้านบางดัก ต.บางวัน อ.กระบุรี จ.พังงา

3.นายดุสิต มู่ทอง ศึกษาการป้องกันการชะล้างหน้าดินพื้นที่ด้านพระยาพิพิธ โดยสร้างจากไม้ไผ่

4. นางฟางี๊ยะ ผดุงชาติ โครงการกระบวนการผลิตน้ำปลา และการเรียนรู้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืนในชุมชน ที่ อ.สุขสำราญ

5. นายอำนาจ ประกอบแสง โครงการพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์ เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทางส่งเสริมเกษตรกรพันธุ์พืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

6. นายธานี อุ่นขาว โครงการศึกษารูปแบบและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์คลองนาตา ต. นาตา อ. สุขสำราญ จ.ระนอง

13.00น.-13.10 น. ชม VCD ประมวลภาพงานวิจัย

13.10น.-14.30น. บทบาทการหนุนเสริมชุมชน

บทบาทการหนุนเสริมชุมชน

นักวิชาการ สำนักงานเกษตรอำเภอกะปง : นายวิระ สังข์ทอง

ตำแหน่ง ชำนาญการ

ผมขอขอบคุณทุกท่านที่ได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนพูดคุยในเรื่องพืชในท้องถิ่นในวันนี้ หน่วยงานของเราก็ได้ทำวิจัยในเรื่องเกษตรอินทรีย์ซึ่งได้ทำการวิจัยเสร็จสิ้นลง ผมคิดว่า งานวิจัยท้องถิ่นทำให้ชาวบ้านทุกคนมีความรักและหวงแหนทรัพยากรในท้องถิ่น ขอให้ทุกคนได้ช่วยกันสืบค้น และนำมาปลูกขยายให้มากขึ้น

บทบาบทการหนุนเสริมชุมชน

พัฒนากร สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเกาะปง : จ.ส.อ. นิพนธ์ ธิตาเดธา

ตำแหน่ง ชำนาญการ

สวัสดีครับ ผมได้รับมอบหมาย จากหัวหน้าพัฒนากรอำเภอเกาะปง ให้มาพบปะกับผู้สัมมนา งานวิจัยพืชท้องถิ่นกับวิถีชุมชน ในวันนี้ ผมขอสนับสนุนกิจกรรมที่จัดขึ้นในครั้งนี้ งานวิจัยจบลง ผมขอให้ชาวบ้านทุกคนช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่น ที่มีอยู่ โดยเฉพาะพืชที่กำลังจะสูญพันธุ์ ให้กลับมาอยู่ในท้องถิ่นของเราตลอดไป

บทบาบทการหนุนเสริมชุมชน

นายอำเภอเกาะปง : นายประกอบ ศรีทวี

เรียน ผู้ประสานงานวิจัยพัฒนาท้องถิ่นจังหวัดพังงา ผมรู้สึกเป็นเกียรติที่ได้มาพบกับผู้เข้าร่วมสัมมนาในวันนี้ ผมขอสนับสนุนกิจกรรมที่จัดขึ้นในครั้งนี้ เพราะว่าพืชพรรณในท้องถิ่นนับวันจะสูญพันธุ์เพราะชาวบ้านบุกรุกป่าเพื่อทำกินกันมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาป่าเสื่อมโทรม พืชที่เคยขึ้นตามธรรมชาติก็หมดไป ต้นเทพทาโร เป็นไม้ประจำจังหวัด ดอกแฉกกันทอง ที่ทีมงานวิจัยค้นพบนับว่าเป็นสิ่งที่ดี น่าจะเผยแพร่ให้คนรู้จักให้เป็นไม้ดอกเอกลักษณ์ของชุมชนชาวอำเภอเกาะปง ได้ช่วยกันปลูกเชิงอนุรักษ์ เพราะดอกแฉกกันทองทราบว่าชอบอยู่ในที่ร่มได้ต้นไม้ใหญ่พวกยางพารา เมื่อไม้ถูกโค่นไป ดอกแฉกกันทองนี้ก็จะหายไปด้วย ฉะนั้น ควรจะวางแผนกันในระดับชุมชนว่าจะมีการจัดการอย่างไร

สรุปภาพรวมงานวิจัยกับการเคลื่อนงานชุมชน

โดย ผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพังงา : นายสุกิจ นาคตาขุน

การสัมมนางานวิจัย พืชท้องถิ่นกับวิถีชุมชน ในวันนี้เป็นการสัมมนาเพื่อหาแนวทางในการจัดการทรัพยากรของคนในชุมชน ตลอดจนผู้สนับสนุนส่งเสริมให้พืชที่หายากและใกล้จะสูญพันธุ์ให้อยู่ยั่งยืน ดอกแฉกกันทอง เป็นพืชที่มีลักษณะเด่นและหาได้ยาก พบมากที่สวนยางของนายอำเภวนายประกอบ บ้านท่านา มีทั้งหมด 20 กอ อีกประมาณ 10 ปี ต้นยางเหล่านี้ก็ต้องถูกโค่นแน่นอน ฉะนั้น ทีมนักเรียนชาวบ้านทุกคนต้องช่วยกันหาวิธีอนุรักษ์ให้อยู่ได้ยั่งยืนต้องศึกษาว่า ดอกแฉกกันทอง นี้มีการขยายพันธุ์อย่างไร โอกาสรอดมีมากน้อยเพียงไร ในโอกาสครบรอบ 10 ปีงานวิจัย “ชาวบ้านวิจัย..รากฐานใหม่ของสังคม” คุณค่า พลัง และความสุข นี้ จะได้นำดอกแฉกกันทองไปเผยแพร่ต่อไป

15.00น. ปิดประชุมสัมมนา

กล่าวปิดประชุมสัมมนา

ทิมวิชัยพรรณพิช บ้านฝายท่า อำเภอกะปง : นางสุกัญญา ชำนาญกิจ

ในนามผู้เข้าร่วมสัมมนาทุกคน ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่ให้เกียรติมาเข้าร่วมประชุมสัมมนาในวันนี้ การสัมมนาก็ได้เสร็จสิ้นตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย จงคุ้มครองทุกท่านให้มีแต่ความสุขความเจริญ และเดินทางด้วยความสวัสดิภาพทุกคนค่ะ

ปัญหาอุปสรรค

- ในการสัมมนาในช่วงเช้า ขาดผู้เข้าร่วมประชุมจาก หน่วยราชการผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อบต. แต่ในช่วงบ่ายก็มีผู้สัมมนาจากหน่วยงานส่งเสริมสนับสนุน ฤดูแล้งชาวบ้านมีการตัดยาง การมาประชุมไม่ก่อนตรงต่อเวลา ค่าเช่า

ข้อเสนอแนะ -

บทที่ 3

การบริหารจัดการโครงการวิจัย

การดำเนินงานในช่วงระยะเวลางวดที่ 1 (01 พ.ย. 2549 ถึง 30 ธ.ค. 2550)

1. การประสานงานมีความสะดวกรวดเร็ว เพราะทีมวิจัยมีครูอยู่โรงเรียนเดียวกัน 3 คน ส่วนชาวบ้านห่างจากโรงเรียนไกลสุด ประมาณ 25 กิโลเมตร การนัดหมายโดยการนำหนังสือเชิญหรือโทรศัพท์ แต่จะมีปัญหาอยู่ 1 คน คือ นายสัมฤทธิ์ กำเนิดกลาง คาดว่าจะเดินทางไปต่างประเทศในประมาณ 2-3 เดือน คนจะต้องปรับเปลี่ยนทีมวิจัย
2. การเก็บข้อมูลในชุมชน ในการสำรวจพืชได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี
3. สภาพชุมชนและสถานที่สำรวจเดินทางได้ทั้งรถยนต์ จักรยานยนต์ และเดินทางเท้าทุกเส้นทางสะดวกปลอดภัย
4. สภาพอากาศของพื้นที่ ฝนตกชุก ช่วงเดือน พ.ย - เม.ย มีฝนตกเล็กน้อย
5. กิจกรรมการสำรวจต้องดำเนินการต่อเนื่องไปอีกระยะที่ 2 ของโครงการ
6. กิจกรรมศึกษาดูงานพืชสวนโลกได้เดินทางร่วมกับ องค์กรต่างๆ เพราะงบประมาณจำกัด ส่วนเกินที่ได้ให้จ่ายเพิ่มเติมจากงบประมาณ สกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น
7. การสำรวจพืชในแต่ละหมู่บ้านต้องสำรวจทุกประเภทพร้อมๆ กันจะได้ไม่ต้องเสียเวลา
8. การดำเนินงานระยะที่ 1 ได้รับความร่วมมือในการให้คำปรึกษาศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพังงาอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการใช้เอกสารการเงินการเขียนรายงานความก้าวหน้าของโครงการ เข้าร่วมเวทีกิจกรรมที่โครงการจัดขึ้น ตลอดจนทีมวิจัยของโครงการได้เข้าร่วมเวทีกิจกรรมบทบาทที่สัมพันธ์กับการหนุนเสริมโครงการและกิจกรรมเตรียมนำผลงาน และจัดนิทรรศการ

การดำเนินงานในช่วงระยะเวลางวดที่ 2 (01 ก.ย.2550 ถึง 30 มี.ค.2552)

การดำเนินงาน ในการบริหารจัดการโครงการ ประกอบด้วย นางสาววิไลวรรณ ฟองชัย เป็นหัวหน้าโครงการ ได้เปิดบัญชีประกอบด้วย หัวหน้าโครงการ นางสาวสุปราณี รอดเซ็น ผู้ช่วยนักวิจัย และนายขรรวย จิระรัตน์ ผู้ช่วยนักวิจัย ได้กำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ ให้ นางสาวสุปราณี รอดเซ็น จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของโครงการ นายจิรวิน ชูไพ ฝ่ายจัดทำทะเบียน จัดทำเอกสาร นายประคอง ผกาพรหม นายอำนวยการประกอบแสง นายสุรสิทธิ์ ชัยยะคำ เป็นฝ่ายประสานงานชุมชนในการออกสืบค้นภูมิปัญญาในท้องถิ่น ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี การประสานงานมีความสะดวกรวดเร็ว การนัดหมายโดยการนำหนังสือเชิญหรือโทรศัพท์ ติดต่อ การเก็บข้อมูลในชุมชน ในการสำรวจพืชได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี สภาพชุมชนและ

สถานที่สำรวจเส้นทางได้ทั้งรถยนต์ จักรยานยนต์ และเส้นทางเท้าทุกเส้นทางสะดวกปลอดภัย สภาพอากาศของพื้นที่ ฝนตกชุก มีระยะเวลาหลายเดือน กิจกรรมศึกษาดูงานพืชสวนโลกได้เดินทางร่วมกับ องค์การต่างๆ เพราะงบประมาณจำกัด ส่วนเกินที่ได้ให้จ่ายเพิ่มเติมจากงบประมาณ สกว. การสำรวจพืชในแต่ละหมู่บ้านต้องสำรวจทุกประเภทพร้อมๆ กัน จะได้ไม่ต้องเสียเวลา การจัดเวทีระดมสมองทุกกิจกรรม ได้รับความร่วมมือจากผู้นำชุมชนได้แก่ กำนันสำเร็จ พรหมแก้ว กำนันตำบลท่านา สถานที่จัดกิจกรรม ศาลาเอนกประสงค์ บ้านฝายท่า นายอานวย ประกอบแสง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านท่านา สถานที่จัดกิจกรรม ศาลาเอนกประสงค์บ้านท่านา นายกำแหง ต้นสกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนกะปงพิทยาคม ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการจัดเวทีหลายครั้ง การจัดเวทีนำเสนอผลงานการวิจัยตรงกับวันประชุมส่วนราชการและผู้นำท้องถิ่นแต่กิจกรรมก็ได้รับความร่วมมือจากส่วนราชการและผู้นำชุมชนเพื่อเสริมหนุนพอสมควร ได้รับความร่วมมือในการให้คำปรึกษาศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพังงา อย่างต่อเนื่อง เกี่ยวกับการใช้เอกสารการเงินการเขียนรายงานความก้าวหน้าของโครงการ เข้าร่วมเวทีกิจกรรมที่โครงการจัดขึ้น ตลอดจนทีมวิจัยของโครงการได้เข้าร่วมเวทีกิจกรรม กิจกรรมบทบาทที่สัมพันธ์กับการหนุนเสริมโครงการและกิจกรรมเตรียมนำผลงาน และจัดนิทรรศการ

บทที่ 4

ผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงาน

การดำเนินวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยต่อเนื่องจากโครงการการจัดการฟื้นฟูอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากพืชโบราณข้าวอย่างมีส่วนร่วม ที่เหมาะสมกับชุมชนบ้านปากพู้ ตำบลท่านา จังหวัดพังงา ซึ่งเป็นการทำงานกว้างกว่าเดิม คือ ครอบคลุมไปทุกตำบลในอำเภอกะปง ต้องใช้เวลาและความร่วมมือของนักวิจัยและคนในชุมชนที่อยู่ในเขตพื้นที่วิจัย ผลจากการเดินทางศึกษาดูงานจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้ทุกคนรู้สึกประทับใจในความสวยงามตั้งแต่ประตูทางเข้าจนถึงประตูทางออก บนเนื้อที่ หลายร้อยไร่ ตัวแทนแต่ละประเทศได้จัดแสดงสวนจำลองแสดงให้เห็นความงดงามทางวัฒนธรรมประเพณีได้อย่างโดดเด่น ชัดเจน ทุกคนได้รับความรู้ประสบการณ์ตรง สามารถนำองค์ความรู้นี้มาปรับใช้ในพัฒนาศักยภาพชุมชนในท้องถิ่นของตนเองได้ จะเห็นได้ว่า พืชบางชนิดได้นำเทคโนโลยีชีวภาพมาปรับเปลี่ยนสายพันธุ์จากผลไม้กลายเป็นไม้ประดับได้ ตลอดจน ความรู้ด้านการเกษตรก็สามารถนำมาแปรรูป ให้เป็นผลิตภัณฑ์น้ำมันหอมระเหย การเพาะเนื้อเยื่อของมะพร้าวกะทิและกาแฟครบวงจรคือประเทศไทยและประเทศเม็กซิโก หลังจากศึกษาดูงานเรียบร้อยแล้ว ทุกคนก็นำความรู้เหล่านั้นมา ลงลุยพื้นที่ในการสำรวจพืชในท้องที่อำเภอกะปง

จากการเดินทางสำรวจในครั้งนี้ได้เดินทางสำรวจหลายวัน เพราะแต่ละแห่งมีบ้านเรือนกระจุกกระจายสภาพพื้นที่มีทั้งพื้นที่สวน ป่า บริเวณน้ำตก มีพื้นที่ราบเพียง 20 % อีก 80 % ก็เป็นพื้นที่ภูเขา หุบเขา พบว่าผลไม้ ไม่เศรษฐกิจที่ทำรายได้ให้แก่ชุมชนได้แก่ ขางพารา ปาล์ม มังคุด ลองกอง จำปาตะ ใบร่มข้าว ผักพื้นเมืองหรือสมุนไพรที่ควรปลูกขยาย อนุรักษ์ ได้แก่ ผักเหมียง ทำมึง มันปู ผักกูด ราน้ำ หน่อไม้ น้ำ ผักกุ่ม ผักกาดนกเขา ลูกฉิ่ง ลูกโพะ ผักกาดนกเขา ข้าแฉ่ ไม้ดอกไม้ประดับ ที่ควรขยายพันธุ์ให้อยู่ในท้องถิ่นได้แก่ ประเททกล้วยไม้ โดยเฉพาะ ปากนกแก้วมีมากในหมู่บ้านปลายวา พอเขา เพรินก้านดำ ข้าหลวงหลังลาย ปาล์มทั้งหลังขาว

หลังจากการสำรวจเสร็จสิ้นลง หัวหน้าทีมวิจัยก็ได้เสนอให้ ครูโรงเรียนกะปงพิทยาคมได้ระดมสมองในการคิดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้โดย นำพืชเข้าไปบูรณาการเรียนการสอนทำให้นักเรียนมีความสุข เพลิดเพลินกับกิจกรรมและได้รับความรู้ประสบการณ์ ทำให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์พืชพันธุ์ต่อไป

จากการสัมภาษณ์บุคคลในอำเภอกะปงทุกหมู่บ้านพบว่า

1. มีพืชในท้องถิ่นมากที่สุดได้แก่ ขางพารา ปาล์มน้ำมัน เงาะ มังคุด ลองกอง ลางสาด จำปาตะ สะตอ สละ ระกำ ลูกเนียง ผักเหมียง

2. มีวิธีการเพาะปลูกในท้องถิ่นโดยชุดหลุมแล้วเอาปาล์มลง 15 วันใส่ปุ๋ย ปลูกแบบธรรมชาติโดยใส่ปุ๋ยชีวภาพมีโรงเพาะชำกล้าไม้สำหรับเก็บต้นพันธุ์ ตอนกิ่ง ตัดตาแล้วปลูกผสมผสาน ผลไม้หลาย อย่างมีบ่อปลา รอบบ่อปลาก็ปลูกมันสำปะหลัง ปลูกแบบผสมผสานในพื้นที่เดียวกัน เป็นการตัดตอนโรคที่เกิดกับพืชและพืชได้พึ่งพาซึ่งกันและกัน ผลผลิตได้ตลอดปี ปลูกแบบนั่งแท่น

3. พืชทุกชนิดมีค่าควรอนุรักษ์ ซึ่งมีอยู่ในท้องถิ่น ผักเหมียง มังคุด ทุเรียน ผักกูด ทุเรียน สาลิกา จำปาตะ ลูกฉิ่ง ลูกโพะ ราน้ำ หญาซ้อง ปาล์มเจ้าเมืองถลาง กล้วยไม้ เฟิร์น

4. ควรส่งเสริมให้มีกาเพาะปลูกเพื่อเพิ่มผลผลิตและรายได้ได้แก่ ขางพารา ปาล์มน้ำมัน

5. มีวิธีการขยายพันธุ์ โดยตัดตา ตอนกิ่ง ชี้อเมล็ดพันธุ์ เพาะเมล็ด เสียบยอด ปักชำ

6. การมีส่วนร่วมกับการจัดการเพาะปลูกพืชร่วมกับชุมชน ร่วมแสดงความคิดเห็นต่อชุมชนกับชนิดของพันธุ์พืช ได้ปลูกป่าเฉลิม ปลูกตามสวนสาธารณะในวันสำคัญต่างๆทุกปี ประชุมโดยการเข้ากลุ่มแม่บ้าน ร่วมกันอนุรักษ์พันธุ์พืชที่ไม่มีในชุมชน จากการสำรวจเก็บข้อมูลพืชครั้งที่ 2 ได้คัดเลือกพืชสำคัญเพื่อศึกษาลงลึก เกี่ยวกับส่วนต่างๆของพืช ลำต้น ใบ ดอก ผล เมล็ด 3 กลุ่มคือ กลุ่มผลไม้ได้แก่ ทุเรียน สาลิกา ลิ้นแฉะ หล้าล่า กลุ่มผัก ได้แก่ กะเปก เต่าร้าง หูหมี่ ไม้ดอกไม้ประดับ ได้แก่ แกกันทอง กาหลา ว่านมหาเสน่ห์ เอื้องหมายนา ค้างคาวดำ จากนั้นก็จัดเวทีเพื่อให้ชุมชนได้รับรู้ร่วมกัน ในการสืบค้นหาว่ามีที่ไหนบ้างและชักชวนให้นามาเพาะขยายพันธุ์ให้มากขึ้น พวกผักพื้นบ้านและดอกไม้ประดับ สามารถนำมาปลูกผสมผสานระหว่างพืชเศรษฐกิจได้ ทำให้เกิดรายได้แก่ชุมชน จากนั้นก็จัดเวทีสำรวจปัจจัยการสูญเสียพืชในท้องถิ่น เกิดจากสาเหตุใด กลยุทธ์ระดับบุคคล ระดับครัวเรือนมีวิธีการจัดการด้านการปลูกโดยวิธี ใช้เมล็ด เสียบยอด ตัดตา ทาบกิ่ง แยกหน่อ วิธีการอนุรักษ์นั้นโดยร่วมกันจัดกิจกรรมส่งเสริมในการปลูกพืชที่หายาก สร้างจิตสำนึกให้แก่บุคคลรุ่นหลังเพื่อไม่ให้สูญพันธุ์ ศึกษาวิธีการเพาะปลูกแบบใดที่เหมาะสมกับพืชชนิดนั้นแปลงสาธิตตัวอย่างในชุมชน 1) นางประทุมวดี วิยวัฒน์ เป็นชาวบ้านล่ำรู่ ที่มีการปลูกกะเปกมากที่สุดสามารถเก็บผลผลิตทำรายได้ตลอดปี 2) นายชนิด พรหมแก้ว เป็นชาวบ้านกะปง เป็นผู้ที่มีความสามารถขยายพันธุ์ทุเรียน สาลิกาพันธุ์แท้ ส่งเสริมรายได้เป็นอาชีพหลัก เราสามารถมาเยี่ยมชมได้ตลอดเวลา 3) นายอำนาจ ประกอบแสง ชาวบ้านท่านา เป็นพืชผสมผสานภายในสวนยาง ประกอบด้วยพืชหลายชนิด ดอกแกลกันทอง ว่านมหาเสน่ห์ ค้างคาวดำ หูหมี่ เอื้องหมายนา กาหลา ผักเหมียง กิจกรรมนำเสนอผลงาน ก็ได้จัดนิทรรศการให้เครือข่าย ชุมชน นักเรียน ส่วนราชการได้เยี่ยมชม ได้รับความร่วมมือจากผู้นำท้องถิ่น โดยเฉพาะนายอำเภอท่านได้ผู้ชักชวนชาวบ้านร่วมกันนำมาปลูก

ปัญหาอุปสรรค

- 1 .สภาพฝนตกชุกไม่สะดวกในการเดินทางสำรวจพืช
2. แหล่งสืบค้นข้อมูลมีน้อย
3. ชื่อพืชพื้นเมืองบางชนิดไม่มีชื่อทั่วไป
4. ทีมวิจัยมีหลายหลายอาชีพ โดยเฉพาะวันใดที่ฝนไม่ตกชาวบ้านจะมาไม่ตรงเวลา
เพาะเป็นช่วงที่สามารถตัดยางได้

บทที่ 5

สรุปผลการดำเนินงานและบทเรียน

จากการดำเนินงานดังกล่าวใช้กระบวนการสืบค้นพุดคุย สัมภาษณ์ ทำให้ทีมวิจัยรู้จักชนิด พันธุ์และลักษณะทั่วไปของพืชในท้องถิ่นที่มีมานาน ควรหาทางอนุรักษ์ ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเพาะปลูกขยายให้มากขึ้น อำเภอกะปงเป็นอำเภอเดียวที่ไม่ติดทะเล จึงมีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ยังคงเหลือพืชในท้องถิ่นอยู่มากกว่าอำเภออื่นๆ ทำอย่างไรให้ชุมชนได้มีจิตสำนึกในการสร้างความมั่นคงแหล่งสร้างอาหารเพื่อความพอเพียงและแบ่งปัน ในการศึกษารวบรวมพืชท้องถิ่นที่หายากหรือใกล้สูญพันธุ์นี้ต้องใช้เวลาพอสมควรในการสืบค้น พืชที่เจริญได้ดีในบริเวณน้ำที่ขึ้นและจำพวกกร้าน้ำหรือโหรพาน้ำ เป็นพืชที่มีแม้น้ำมาขายในตลาดนัดวันอาทิตย์ทุกวันอาทิตย์เพียงคนเดียวเป็นประจำ แสดงว่าไม่น่าชนิดนี้ไม่ได้ส่งเสริมในการปลูกเท่าที่ควร ส่วนกะเปกเจริญได้ดีที่มีน้ำยังมีชาวบ้านล้าแก่เพียงคนเดียว ที่มีจัดการที่ดีมีทั้งการเพาะปลูกและการตลาด หล้าแก่เป็นผลไม้ที่น่าสนใจทุเรียนสาธิตา เป็นทุเรียนพื้นเมืองของอำเภอกะปงที่มีลักษณะดี ขายได้ราคาสูง ลิ้นแะ เป็นผลไม้ชนิดหนึ่งที่ค่อยมีการเพาะขยาย ดอกไม้ที่ขึ้นอยู่ตามภูเขา สวนยางสวนปาล์ม ที่มีความสวยงามตามธรรมชาติสามารถนำไปใช้ประโยชน์ เป็นไม้ประดับสวน ประดับงานพิธีมงคลต่างๆ

กระบวนการแลกเปลี่ยนในการจัดเวทีทำให้ทีมวิจัย ได้รู้จักวิถีชุมชนในการดำรงชีวิต การใช้ประโยชน์ของพืชพรรณการปลูกเพาะขยายจากภูมิปัญญาท้องถิ่น จากปราชญ์ชาวบ้าน ชุมชนได้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ เมื่อทราบถึงปัจจัยสาเหตุความเสื่อมโทรม การสูญหายอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ทำกิน จากป่าดิบชื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์ได้ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์นานาพืชหลากหลายสายพันธุ์กลายเป็นพื้นที่พืชเศรษฐกิจสำคัญจำพวกยางพารา ปาล์ม กระบวนการเรียนรู้ในการอนุรักษ์ ทำให้ชุมชนมีการรวมกลุ่มในการจัดการทรัพยากรปลูกพืชผสมผสาน พื้นที่ว่างจากสวนยางสวนปาล์ม สวนผลไม้ ที่มีสภาพอุดมสมบูรณ์ เราสามารถปลูกพืชที่อาศัยร่มเงาแทรก จำพวกเงาะทอง ดาหลาค้างคาวคำ เสน่ห์สาวหลง ผักหูหมี ส่วนการปลูกผสมผสาน จากการเลี้ยงสัตว์ หมู ไก่ ก็ปลูกจำพวก กะเปกเพื่อบำบัดระบบน้ำให้หมุนเวียนกลับมาใช้ได้ อีก ส่วนพื้นที่ใดที่มีที่ชุ่มน้ำก็ปลูกจำพวกกร้าน้ำได้ ไม่ยืนต้นต้องการแสงมากก็ปลูกไว้ในที่สูง ลดหล่นกันลงมา เพื่อให้ได้ผลผลิตสูงและให้ร่มเงาแก่พืชในร่ม ชุมชนสามารถจัดกลุ่มจัดทำแปลงสาธิตเพื่อเป็นตัวอย่างแก่ชุมชนอื่นๆ ผลจากงานวิจัยทำให้ชุมชนที่เห็นความสำคัญในป่าที่เห็นคุณค่า โดยนำดอกเงาะทองมาจัดขบวนรถเนื่องในงานสมโภชญหลักเมืองพังงา 200 ปี ในวันที่ 1 พ.ค. 2552 ทำให้คนเมืองพังงาได้รู้จักโดยทั่วกันและขบวนรถนี้ได้รับรางวัลชนะเลิศอันดับที่ 1

บทเรียนจากการดำเนินงาน

1. การสำรวจชนิดพันธุ์และลักษณะทั่วไปของพืชท้องถิ่น ไม่เป็นไปตามจุดประสงค์ เพราะแต่ละแหล่งที่อยู่ของพืชจะประกอบด้วยพืชทุกชนิด ไม่ค่อยมีไม้ประดับ/สมุนไพร ผลไม้/เศรษฐกิจ ผักพื้นบ้าน จึงปรับให้เหมาะสมกับสถานที่ โดยสำรวจพืชไปพร้อมกัน

2. การค้นคว้าข้อมูลวิชาการและการตรวจสอบข้อมูล ยังไม่ละเอียดเพียงพอ เพราะมีตำราจำกัด พืชบางอย่างเป็นชื่อท้องถิ่นพื้นบ้าน ชื่อทั่วไปไม่ทราบ กิจกรรมนี้ควรจะมีการปรับแก้ในระยะที่ 2

3. การจัดกิจกรรมจัดเวทีประสบการณ์และสมอง/แสดงความเห็น/วิเคราะห์เชื่อมโยงระหว่างสาเหตุการเปลี่ยนแปลงกับผลความเสื่อมโทรมของพืชท้องถิ่นนั้น กลุ่มคนส่วนใหญ่มาจาก ตำบลท่านา ตำบลหมาะ ตำบลกะปง เพราะอยู่ใกล้สถานที่ประชุมตลอดจน มีการประชาสัมพันธ์ล่วงหน้า 1 สัปดาห์

4. งานวิจัยเกี่ยวกับพืช สามารถนำไปบูรณาการสอนกับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้-นักเรียนได้รับความสนุกเพลิดเพลินกับกิจกรรมและเทคนิค วิธีการ เครื่องมือของครู ครูได้มีโอกาสจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ใกล้ชิดกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจากแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

5. การศึกษาดูงานทำให้ทีมวิจัยได้รับประสบการณ์ตรงในการสร้างความมั่นใจในการคิดแบบหลากหลาย สามารถนำมาผสมผสานความรู้เดิมที่มีอยู่ให้มีความรู้ใหม่

6. ชุมชนเกิดจิตสำนึก เห็นคุณค่าของพืชในท้องถิ่น ร่วมกันรณรงค์ในการอนุรักษ์ฟื้นฟูพืชหายากและกำลังสูญพันธุ์ มีการจัดการโดยทุกคนมีส่วนร่วมในการ

➤ บทเรียนจากการดำเนินงานจากทีมวิจัยที่เป็นนักเรียนเกิดผล ดังนี้

1. ทำให้นักเรียนรู้จักพรรณพืชท้องถิ่นมากขึ้น
2. นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ตรงนอกห้องเรียน ได้ใกล้ชิดกับ ธรรมชาติทำให้เกิดความสุขเพลิดเพลินในการร่วมกิจกรรม
3. นักเรียนมีความใกล้ชิด เกิดความศรัทธากับครูในทีมวิจัยเสมือนญาติผู้ใหญ่คนหนึ่ง
4. นักเรียนรู้จักคุ้นเคยในชุมชนมากยิ่งขึ้น
5. นักเรียนเกิดจิตสำนึกในการวางแผนทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นมากขึ้น
6. ทำให้นักเรียนรู้จักความหลากหลายของพันธุ์พืช รู้ลักษณะ คุณค่าประโยชน์ โทษ ที่มีต่อมนุษย์พึงได้รับ
7. สามารถนำพืชในท้องถิ่นมาบริโภคด้วยความปลอดภัย ปราศจากสารพิษ ประหยัดให้คุณค่าทางโภชนาการ
8. ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันหลากหลายอาชีพ ไม่มีขีดจำกัด
9. ทำให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในตัวเอง กล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็น
10. เวทีวิจัยทำให้จุดประกายเริ่มต้นการทำงานวิจัย สามารถนำกระบวนการวิจัยจาก

กิจกรรม ไปใช้ในอนาคตต่อไป และสามารถเป็นแบบอย่างกับเยาวชนรุ่นน้องได้

11. นักเรียนได้รับความสนุกเพลิดเพลินกับกิจกรรมและเทคนิค วิธีการ เครื่องมือของครู

➤ บทเรียนจากการดำเนินงานจากทีมวิจัยที่เป็นชาวบ้านเกิดผลดังนี้

1. ทำให้ เกิดจิตสำนึกในการหวงแหนทรัพยากรพืชพรรณ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น โดยเฉพาะ ดอกเจ๊กันทอง จะพยายามชักชวนเพื่อนบ้านนำมาปลูกให้มีปริมาณมากขึ้น
2. ทำให้ชาวบ้านมีรายได้กับการนำพืชมาเพาะขยายพันธุ์พืชที่หายาก เป็นอาชีพเสริม
3. ทำให้มีความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศของพืชบางชนิดที่สามารถนำมาปลูกในพื้นที่ว่างระหว่าง สวนยางพารา ปาล์ม สวนผลไม้ ผสมผสาน เกิดรายได้
4. เกิดการรวมกลุ่มในชุมชนปลูกเป็นแปลงสาธิต ขยายผลให้ชุมชนทั่วไปได้รู้ว่าควรปลูกพืชชนิดใดบ้าง
5. ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียน ครู ชาวบ้านหมู่บ้านอื่นๆและ ผู้นำชุมชน ส่วนราชการ
6. ชุมชนเกิดจิตสำนึก เห็นคุณค่าของพืชในท้องถิ่น ร่วมกันรณรงค์ในการอนุรักษ์ฟื้นฟู พืชที่หายากและกำลังสูญพันธุ์ มีวิถีจัดการโดยทุกคนมีส่วนร่วมในการ

➤ บทเรียนจากการดำเนินงานจากทีมวิจัยที่เป็นครูผู้สอนเกิดผล ดังนี้

1. ได้นำความรู้เกี่ยวกับการวิจัยมาบูรณาการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
2. ได้รู้จักพรรณพืช รู้จักคุณค่าประโยชน์ โทษจากความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. มีความเข้าใจด้านภูมิหลังของสาเหตุ การสูญหาย ความเสื่อมโทรมของพืชในท้องถิ่น
4. เกิดความสัมพันธอันดีงามตลอดจนคุ้นเคยบุคคลสำคัญในชุมชน
5. สามารถนำกระบวนการในการวิจัยมาปรับใช้ในการเรียนการสอนเป็นขั้นตอน เป็นระบบระเบียบทำให้นักเรียนนักเรียนเกิดความสนใจและมีความสุขสนุกสนานกับบทเรียนมากขึ้น เช่น กิจกรรมเวทีระดมสมอง ทำให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระได้หลากหลาย
6. ครูได้มีโอกาสจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ใกล้ชิดกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจาก แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
8. ครูได้เรียนรู้ประสบการณ์ในกระบวนการวิจัยจากจัดกิจกรรมและเทคนิคต่างๆจากการ ประชุมเครือข่ายหลายครั้ง สามารถนำวิธีการมาสร้าง เครื่องมือใช้กับเรียน
9. การศึกษาดูงานทำให้ทีมวิจัยได้รับประสบการณ์ตรงในการสร้างความมั่นใจในการคิด แบบหลากหลาย สามารถนำมาผสมผสานความรู้เดิมที่มีอยู่ให้ได้ความรู้ใหม่
10. ได้มีส่วนร่วมรณรงค์ในการอนุรักษ์ฟื้นฟูพืชที่หายากและกำลังสูญพันธุ์ จากท้องถิ่น

ภาคผนวก

สรุปภาพกิจกรรมการดำเนินงานโครงการ

**จัดเวทีระดมประสบการณ์และสมอง/แสดงความเห็นวิเคราะห์เชื่อมโยงระหว่าง
ระหว่างสาเหตุการเปลี่ยนแปลงกับผลความเสื่อมโทรมของพืชท้องถิ่น**

กิจกรรมสำรวจพืชพรรณในท้องถิ่น

นายอำนาจ ประกอบแสงกับต้นส้มควาย

นายประคอง ผกาพรหมกับต้นบอนเต่า

ตัวอย่างชนิดพรรณพืชที่ทีมวิจัยออกสำรวจ

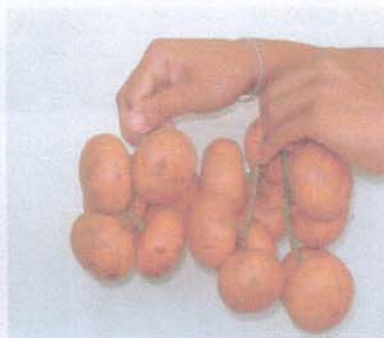
ต้นทำมัง

หญ้าขจร

ต้นหมุย

ลูกปุย

หน่อไม้

หล่ำล่า

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทางการส่งเสริมเกษตรกรเพาะปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

กิจกรรมสำรวจบุคคลที่มีภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์พืชท้องถิ่น

นำเสนอกิจกรรมการบูรณาการเรียนการสอน

ดอกแฉ่งกันทองราชินีดอกไม้ป่า

ทีมนักเรียนร่วมกับชุมชนศึกษาสภาพดินบริเวณที่พบว่าดอก แฉ่งกันทองมีความสมบูรณ์ ณ บ้าทำนา

ภาพแสดงผลงานทีมวิจัยเนื่องในโอกาสวันครบรอบ สำนักงานพื้นที่การศึกษา 9-10 ก.ค.2551

นายสุรสิทธิ์ ชัยยะคำ ทีมวิจัย นำผลงานวิจัย
บูรณาการสอนเกี่ยวกับพืช

นางสาววิไลวรรณ ฟองชัย นำผลงาน
นวัตกรรมหัวข้อ โครงสร้างสำคัญของพืชดอก

น.ส.วิไลวรรณ ฟองชัย หัวหน้าโครงการ

ระดมสมองร่วมกันคิดในทีมวิจัย

สรุปกิจกรรมกระบวนการวิจัย

น.ส.ธิดดา รัตนาและจันทรา ต้นสกุล เป็นตัวแทน
นำเสนอไม้ผล ทุเรียนสาธิตา ลูกปุย หล่ำล่า

นักเรียนชั้นม.5 กำลังบันทึกข้อมูลการศึกษาพรรณไม้
ในการบูรณาการณสอนวิชาชีววิทยากับ7กลุ่มสาระ

ภาพรวมกิจกรรมนำนักเรียนเข้าร่วมวิจัยพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับ
โครงการศึกษาพรรณ ไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทาง
การส่งเสริมเกษตรกรรมพอเพียงเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา

ชุมชนและทีมงานจากสำนักงานสนับสนุนกองทุนวิจัยภาค มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิจกรรมสำรวจสภาพแวดล้อมของพืชด้านชีวภาพ-กายภาพ

ภาพกิจกรรมเวทีระดมสมองเพื่อหาแนวทางความร่วมมือในการใช้ประโยชน์พืชท้องถิ่น

2 สิงหาคม 2551

ภาพที่มิจัยศึกษาดูงานงานพืชสวนโลก

นำผลงานวิจัยร่วมแสดง

งานประชุมวิชาการและจัดนิทรรศการทรัพยากรไทย ประโยชน์แท้แก่มหาชน
ณ พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาฯ เขาหมาจอ ต.สามสสาร อ.สตึกบึง จ.ชลบุรี
วันที่ 30 ต.ค. -5 พ.ย. 2550

โครงการศึกษาพรรณไม้พื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวทางการ
การส่งเสริมเกษตรกรรมเพาะปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน อ.กะปง จ.พังงา